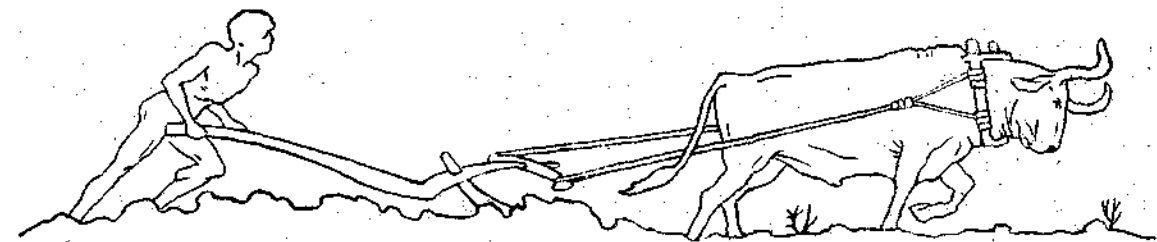

ΕΠΟΥΑΗ

ΥΠΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΑΡΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Ζ' 31 ΔΕ-
ΚΕΜΒΡΙΟΥ 1906

Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ *

Ἡ Ἐπιστήμη τῆς Φύσεως ἐκλήθη *Φυσική*. Μοναδική καὶ ἀδιαίρετος ἐν ἀρχῇ, ἐποπλασιασάσθη σὺν τῷ χρόνῳ, γενομένη ἢ μῆτηρ καὶ τροφὸς πολλῶν ἄλλων. Ἡ τεραστία ἀνάπτυξις τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἐπέβαλε βαθμηδὸν τὸν χωρισμὸν διαφόρων κλάδων, οἱ ὅποιοι ἀπετέλεσαν ἰδίας μεγαλοπρεπεῖς Ἐπιστήμας, οἷα ἡ Ἀστρονομία, ἡ Χημεία, ἡ Γεωλογία καὶ αἱ λοιπαὶ Φυσικαὶ Ἐπιστήμαι.

Ἄλλ' ἐὰν ἐχωρίσθησαν αὐταὶ ἀλλήλων, δὲν ἀπεσπάρθησαν ὅμως τελείως τῆς Φυσικῆς· αὐτὴ παρέχει πάντοτε εἰς ὅλας τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας θεμελιώδεις νόμους, γονίμους θεωρίας, πολύτιμα ὄργανα καὶ ἀσφαλεῖς μεθόδους ἐρευνῶν· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνεξάντητος πηγὴ νέας ζωῆς καὶ μεγάλης προόδου αὐτῶν. Οἱ νόμοι αὐτῆς διέπουν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς Φυσικὰς Ἐπιστήμας καὶ καθοδηγοῦσιν αὐτὰς ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ὁδῶν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας. Ἄψευδοὶς μάρτυρες τῆς στενῆς σχέσεως καὶ τῆς μεγάλης ἐπιδράσεως τῆς Φυσικῆς ἐπὶ τῶν λοιπῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν εἶναι καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς γεννηθεῖσαι νέαι Ἐπιστήμαι, ὡς ἡ Φυσικὴ Ἀστρονομία, ἡ Φυσικὴ Κρυσταλλογραφία, ἡ Φυσικὴ Χημεία, ἡ Φυσικὴ Γεωγραφία καὶ ἡ Βιοφυσική, ἡ ἰδρονόμηνη ἤδη ἐπὶ τοῦ νέου ἀξιωματος τῆς Βιολογίας, ὅτι τὰ ζωικὰ φαινόμενα ἀνάγονται εἰς τὰ Φυσικοχημικά.

Ἄλλ' ἰδιαίτερος γόνιμος ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τῆς Φυσικῆς ἐπὶ τῆς Χημείας, καὶ ἐντεῦθεν

προήλθον πλείστοι νέοι κλάδοι, ὀλόκληροι Ἐπιστήμαι, ὡς ἡ Ἠλεκτροχημεία, ἡ Χημικὴ Μηχανικὴ καὶ ἡ Θερμοχημεία. Δι' ὀλίγων νόμων ἀπλῶν καὶ εὐχρήστων, ἡ Φυσικὴ ἐπέβαλε λογικὴν τάξιν εἰς τὰ μᾶλλον συγκεχυμένα κεφάλαια τῆς Χημείας καὶ καθοδηγεῖ ἤδη αὐτὴν εἰς τὸν φοβερὸν δαίδαλον τῶν γνωστῶν χημικῶν ἀποτελεσμάτων. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ φύσις τῆς ὕλης, τὸ θεμελιώδες τοῦτο θέμα τῆς Χημείας, διεφωτίσθη ἐσχάτως σπουδαίως ὑπὸ τῆς Φυσικῆς· οὕτω δὲ ἀνοίγονται ὑπ' αὐτῆς νέοι ὁρίζοντες εὐρύτατοι, ἀπείρου μεγαλείου καὶ σημασίας.

Ἄλλὰ ἡ Φυσικὴ δὲν εἶναι μόνον ἡ κρητὶς, ἐφ' ἧς στηρίζεται ὀλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν. Ἐξερχομένη πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς καθαρᾶς Ἐπιστήμης, παρέχει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὰς ἐψίστας τῶν πρακτικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν τὸν ἠλεκτρισμὸν, τὸν ἀτμὸν καὶ τὸ μικροσκοπίον, διὰ νὰ διέλθῃ πρὸ ἡμῶν τὸ θαυμάσιον πανόραμα τῶν νεωτέρων προόδων τῆς Ἰατρικῆς, τῆς Βιομηχανίας, τῶν Τεχνῶν, ἧτοι αὐτὴ ἡ εἰκὼν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Βάσις τῆς Φυσικῆς εἶναι τὸ πείραμα, ἡ μόνη αὐτῆ πηγὴ τῆς ἀληθείας.

Ἄλλὰ μόνον τὸ πείραμα ἄρκει;

Βεβαίως ὄχι! Διότι, ὡς λέγει καὶ ὁ πολλὸς Poincaré¹, τοιοῦτοτρόπως θὰ παρεγνωρίζετο ὁ ἀληθὴς χαρακτὴρ τῆς Ἐπιστήμης. Ἀνάγκη οὐ μόνον ὕλης, ἀλλὰ καὶ μεθοδικῆς διατάξεως

* Λόγος ἐναρκτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς Θεωρητικῆς καὶ Μαθηματικῆς Φυσικῆς, ἐκφωνηθεὶς τὴν 6 Νοεμβρίου 1906.

¹ Henri Poincaré, La Science et l'Hypothèse σελ. 168.

οὐ μόνον μεμονωμένων ἐπιστημονικῶν στοιχείων, ἀλλὰ καὶ οὐθμικοῦ καὶ ἁρμονικοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν. Ἡ Ἐπιστήμη σχηματίζεται ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅπως αἱ οἰκίαι ἐκ λίθων. Ἄλλ' ἄθροισμα ἀποτελεσμάτων δὲν εἶναι Ἐπιστήμη, ὅπως σωρὸς λίθων δὲν ἀποτελεῖ οἶκον. Καὶ ἐδῶ ἰσχύει τελείως τὸ τοῦ Ξενοφῶντος: «*λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν*»

Πρὸς χρησιμοποίησιν τῶν παρατηρήσεων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς γενικεύσεως ἢ δὲ γενικεύσεως εἶναι ἀναπόσπαστος τῆς θεωρίας. Ἡ Θεωρητικὴ Φυσικὴ, ἣτις ἐπιλαμβάνεται τῆς γενικεύσεως, καθοδηγεῖ αὐτὴν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς γονιμότητος τῆς Ἐπιστήμης. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ διατύπωσις τῶν νόμων, τῶν συναγομένων ἐκ τοῦ πειράματος, θὰ ἦτο ἀδύνατος ἄνευ τῆς θεωρίας· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἢ συνήθως γλῶσσα εἶναι λίαν πτωχὴ καὶ ἀόριστος, πρὸς ἔκφρασιν σχέσεων τόσον λεπτῶν, τόσον πλουσιῶν καὶ τόσον ἀκριβῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ πείραμα εἶναι μεμονωμένον, κατὰ προσέγγισιν καὶ εὐρίσκειται ὑπὸ ὄρους πολυπλόκου, οἱ ὅποιοι ἐν τῇ διατυπώσει τῶν νόμων δὲν ὑφίστανται πλέον. Οὕτως ἡ Θεωρητικὴ Φυσικὴ διὰ τῆς γενικεύσεως ἀποκαλύπτει τὴν ἁρμονίαν τῶν πραγμάτων καὶ καθιστᾷ αὐτὴν καταληπτὴν ἀπὸ νέας ὁλως ἀπόψεως ἀγνώστου καὶ κεκρυμμένης.

Ἄλλὰ ποία ἢ ἐν τῇ Θεωρητικῇ Φυσικῇ θέσις τοῦ πειράματος;

Ἐὰν τὸ πείραμα μόνον, ἄνευ βοηθείας τῆς θεωρίας, δὲν δύναται νὰ παράσχη τι πλέον ἢ ὕλικόν ἀκατέργαστον καὶ ἀσύνδετον, ἢ θεωρία μόνη, μὴ στηριζομένη ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ πειράματος, ἐκ τοῦ ὁποίου πηγάζει καὶ δι' οὗ ἐπαληθεύεται, ἀποτελεῖ οἰκοδόμημα ἄνευ θεμελίων.

Τὸ πείραμα εἶναι τὸ βᾶθρον τῆς Θεωρητικῆς Φυσικῆς καὶ ἀποτελεῖ τὸ πρωτεῖον ὄργανον τῶν ἐρευνῶν αὐτῆς. Ἡ θεωρία συνδέει τὰ φαινόμενα· αὐτὴ ἰδίως ἀνευρίσκει τὰ ἀναγκαῖα πειράματα πρὸς ἐπαλήθευσιν τῶν ὑποθέσεων, πρὸς διαφώτισιν τῶν σκοτεινῶν καὶ ἀμφιβάλλων σημείων τῆς Ἐπιστήμης· αὐτὴ καθοδηγεῖ τὴν πειραματικὴν ἔρευναν ἐν τῇ ἐκλογῇ καταλλήλου ὁδοῦ πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τῆς. Οὕτω, κατ' ἀνάγκην, τὰ πειραματικὰ μέσα ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ ταύτῃ εἰς τὸν σημερινὸν μέγαν βαθμὸν τελειότητος καὶ ἀκριβείας, ὅπως ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς πολλαπλὰς αὐτῆς ἀπαιτήσεις.

Ὅθεν ἐν τῇ Θεωρητικῇ Φυσικῇ τὸ πείραμα καὶ ἡ θεωρία ἀχώριστα συντελοῦσιν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φαινομένων· εἰς τὸν ἐπιτυχῆ δὲ σύνδεσμον αὐτῶν ὁφείλονται αἱ θαυμάσιαι πρόοδοι, αἱ γινόμεναι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη.

Ἡ Θεωρητικὴ Φυσικὴ ὅμως δὲν πρέπει νὰ συγγέται πρὸς τὴν Μαθηματικὴν Φυσικὴν, τῆς ὁποίας διαφέρει οὐσιωδῶς¹. Ἡ Μαθηματικὴ Φυσικὴ, ἀναχωροῦσα ἐκ τινῶν πειραματικῶν ἀποτελεσμάτων, ἐρευνᾷ ἀποκλειστικῶς διὰ τῆς Μαθηματικῆς Ἀναλύσεως τὰς ἐξ αὐτῶν πηγάζουσας συνελείας. Ἡ Μαθηματικὴ Φυσικὴ δὲν ἐργάζεται διὰ τοῦ πειράματος, ἐφάπτεται διὰ πολὺ ὀλίγων σημείων τῆς Φυσικῆς καὶ ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὰ Μαθηματικά. Ἐνῶ ἡ Θεωρητικὴ Φυσικὴ, οὕσα τὸ εἰδικὸν μάθημα τῆς Φυσικῆς ἐν τῇ Φυσικομαθηματικῇ Σχολῇ, ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς τὸ θεμέλιον τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἡ σύγκρισις αὕτη μεταξὺ Θεωρητικῆς καὶ Μαθηματικῆς Φυσικῆς θὰ ἠδύνατο νὰ φέρη τοὺς μὴ εἰδότας εἰς τὴν πλάνην, ὅτι ἡ Θεωρητικὴ Φυσικὴ εἶναι πολυτέλεια ἐν τῷ ἡμέτερῳ Πανεπιστημίῳ. Βεβαίως! θὰ ἦτο πολυτέλεια, ἂν πολυτέλεια δύναται ἔνα ὀνομασθῆ ἢ Φυσικὴ τῆς σήμερον, οἷα ἐννοεῖται καὶ διδάσκεται εἰς ὅλα τὰ ξένα Πανεπιστήμια καὶ τὰς ἀνωτέρας σχολὰς· καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ παραλειφθῆ, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐννοηθῆ ἢ Φυσικὴ ἄνευ τοῦ εἰδικοῦ μαθήματος αὐτῆς, ἢ Φυσικομαθηματικῇ Σχολῇ ἄνευ Φυσικῆς καὶ Πανεπιστήμιον ἄνευ Φυσικῶν Ἐπιστημῶν!

Τῆν ἔκτασιν καὶ σπουδαιότητα τοῦ μαθήματος τούτου δευκνύει καὶ ἡ πληθὺς τῶν καθηγητῶν, εἰς οὓς ἀνατίθεται ἢ διδασκαλία αὐτοῦ εἰς τὰ ξένα Πανεπιστήμια. Παρ' ἡμῖν ἢ ἀνάθεσις τοῦ τε γενικοῦ μαθήματος τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς, ὡς καὶ τοῦ εἰδικοῦ τῆς Θεωρητικῆς Φυσικῆς, εἰς ἓνα μόνον καθηγητὴν ἦτο ἀναχρονισμὸς, ἀπαιτῶν παρ' ἀνθρώπου τὰ ὑπεράνθρωπα. Ἐλλείψις τοιαύτης ἔδρας ἐν τῷ ἡμέτερῳ Πανεπιστημίῳ θὰ ἠδύνατο νὰ κρατῆ ὀλόκληρον τὸ φυσικὸν τμήμα αὐτοῦ δέσμιον εἰς τὸ χαμηλὸν ἔδαφος παρωχημένης ἐποχῆς. Ἐν τούτοις, ἢ σοφὸς φυσικὸς καὶ διαπρεπὴς διδάσκαλος ἡμῶν κ. Τιμολέων Ἀργυρόπουλος,

¹ Περὶ τῶν διαφορῶν διαφάσεων τῆς Φυσικῆς ἰδεῖται πλεονα ἐν τῷ μεγάλῳ ἔργῳ τοῦ Ο. Chwolson: *Traité de Physique*, τόμ. I, σελ. 9.

μεθ' ὅλον τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ γενικοῦ μαθήματος τῆς Πειραματικῆς Φυσικῆς, ὅπερ μόνος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Στρούμπου φέρει, κατάρθου διὰ σπανίας ἐργατικότητος νὰ πληροῖ, καθόσον ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατόν, τὸ μέγα τοῦτο κενόν. Μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν σαφηνείας, γλαφυρότητος καὶ πειραματικῆς δεξιότητος, διδάσκων καὶ ἐκ τῆς ἐπιστήμης ταύτης, προελάμβανε τὰς ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτοῦ σοβαρὰς ἀνωμαλίας τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς. Οὕτω πολυτρόπως μοχθῶν ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ καὶ ἐξακολουθεῖ προσφέρων μεγάλας καὶ πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐν τῷ ἡμέτερῳ Πανεπιστημίῳ σπουδὴν τῶν Φυσικῶν καὶ Μαθηματικῶν Ἐπιστημῶν.

Ἡ ΕΝΟΤΗΣ ΕΝ Τῇ ΦΥΣΙΚῃ

Ἐὰν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος ἠρωτᾶτο ἢ Ἐπιστήμη περὶ τῆς συστάσεως τοῦ Σύμπαντος, θὰ ἀπήντα, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ διαφορῶν εἰδῶν ὕλης, τὰ ὅποια ὑπὸ ποικίλους συνδυασμοὺς καὶ διαφορῶν συγκεκριμένους καταστάσεις ἀποτελοῦσι τὸν ὕλικόν κόσμον. Ἡ μᾶζα, ἰδιότης συμφυῆς τῆς ὕλης, οὐ μόνον ἦτο ἀνεξήγητος, ἀλλὰ καὶ ἐθεωρεῖτο οὐδεμιᾶς χρῆζονσα ἐξηγήσεως. Ἡ βᾶσις ὅμως τοῦ ἀμεταβλήτου αὐτῆς εἶχεν ἤδη τεθῆ. Τὸ φῶς συνίστατο ἐκ μορίων ὕλικῶν μὲν ἀλλ' ἀβαρῶν, ἐκπεμπομένων ὑπὸ τῶν φωτεινῶν πηγῶν, ἢ δὲ θερμότης ἀπετελεῖτο ἐκ ρευστοῦ, τὸ ὁποῖον κατετάσσεται μεταξὺ τῶν στοιχείων. Ὁλως δευτερεύουσα σημασία ἀπεδίδετο εἰς τὸν μαγνητισμὸν καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο μᾶλλον ὡς περιεργόν τι φαινόμενον. Οὐδεὶς σύνδεσμος, οὐδεμία στενὴ σχέση μετὰ τῶν φαινομένων τοῦ φωτός, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ μαγνητισμοῦ, τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὕλης. Γενικαὶ ἰδέαι ἐπεκράτουν ἐπὶ τῆς Φύσεως, σύμφωνα ἰδίως πρὸς τὰς ἔξεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν αἰσθησεῶν.

Σήμερον ἢ πρώτη γενικὴ ἐντύπωσις, ἐντύπωσις ἀληθῶς καταπληκτικὴ, τὴν ὁποίαν ὑφίσταμεθα διατρέχοντες τὴν Φυσικὴν εἶναι, ὅτι τὰ παλαιὰ καὶ ἀσύνδετα κεφάλαια αὐτῆς διεργάγησαν πανταχόθεν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνακαλύπτονται ἤδη νέοι σύνδεσμοι μεταξὺ ζητημάτων, ἅτινα ἀπῆλθον ἰδίας ἀρχάς, ἰδίας μεθόδους καὶ τὰ ὅποια ἐφαίνοντο προωρισμένα νὰ μείνωσι διὰ παντὸς ἀνεξάρτητα ἀλλήλων.

Τὰ διάφορα ἀποτελέσματα, τὰ διεσπαρμένα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, τείνουσι νὰ συναρμολογηθῶσιν εἰς γενικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς σύστημα.

Ἡ ἀνακάλυψις μιᾶς μόνης ἀρχῆς, διεπούσης ὀλόκληρον τὴν Ἐπιστήμην τῆς Φύσεως, ἐκδηλοῦται ἀπὸ τινος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον προσεχῆς καὶ βεβαία.

Ἡ Ἐπιστήμη προσέβη πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἀπλότητα.

Οὕτω τὰ πολλαπλὰ κεφάλαια τῆς Φυσικῆς συνεχωνεύθησαν καὶ ἢ ἀπειρος ποικιλία τῶν φαινομένων αὐτῆς συντάσσεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σαφῶς εἰς δύο μεγάλας τάξεις, ἐξ ὧν ἢ μὲν μία ἐξηγεῖται διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ αἰθέρος, ἢ δὲ ἄλλη διὰ τῆς ὑποθέσεως τῆς μοριακῆς συστάσεως τῆς ὕλης. Ἐκ τούτου καὶ ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ τῆς Φύσεως διακρίνομεν, πάντοτε ὅμως ἀόριστως, δύο μεγάλα τμήματα, τὴν *Φυσικὴν τοῦ αἰθέρος* καὶ τὴν *Φυσικὴν τῆς ὕλης*, ἂν καὶ πράγματι ἢ Φυσικὴ ἀποτελεῖ ἐν ὅλον ἀδιαίρετον, τὴν *Ἐπιστήμην τοῦ αἰθέρος* καὶ τῆς *ὕλης*· διότι μεταξὺ ὕλης καὶ αἰθέρος ὑφίστανται βεβαίως σχέσεις, τῶν ὁποίων ἢ ἔρευνα εἶναι τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα αὐτῆς.

ΑΙΘΗΡ

Ἄλλὰ τί εἶναι ὁ αἰθῆρ;

Ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ τῆς Φύσεως πάντα τὰ φαινόμενα δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῶσι διὰ μόνων τῶν ἰδιοτήτων τῆς ὕλης, οὕτως ὥστε ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος εἶχε γίνῃ δεκτὴ ἢ ὑπαρξίς καὶ ἄλλων αἰτίων ἐκτὸς αὐτῆς.

Οἱ νόμοι τῆς παγκοσμίου ἔλξεως διέπουν τὸ Σύμπαν καὶ ἐξηγοῦσι τὴν ἁρμονίαν τῶν κινήσεων τῶν τεραστῶν σωμάτων, τῶν πλανημένων ἀνὰ τὸ ἀχανές. Ποία ὅμως εἶναι ἢ μυστηριώδης καὶ μεγαλοπρεπὴς ἄλυσος, δι' ἣς ἐνεργεῖ ἢ ἔλξις αὕτη; Ποῖον εἶναι τὸ ἀόρατον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου συνεδέθησαν ἀρρήκτως τὰ οὐράνια σώματα;

Τὸ φῶς λίαν μεμακροσμένων ἀστρῶν μέχρις ὅτου φθάσῃ εἰς τὴν Γῆν διανύει ἐπὶ ἔτη, ἐπὶ αἰῶνας, τὰ ἀτελεύτητα καὶ ἀσύλληπτα διαστήματα τοῦ ἀπείρου. Ἄλλὰ τίς ὁ φορεὺς τοῦ φωτός καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πορείας ταύτης, καθ' ἣν τὸ φῶς οὔτε ἐπὶ τοῦ ἀστρου εὐρίσκειται πλέον, οὔτε εἰς τὴν Γῆν ἔχει φθάσει;

Τὸ μεταξὺ τῶν οὐρανίων σωμάτων διάστημα εἶναι ἀπολύτως κενόν;

Ὅχι! Τοῦτο εἶναι ἀπαράδεκτον ἐν τῇ Ἐπι-

στήμη. Πρὸς ἐξήγησιν τῶν φαινομένων, οἷα τὰ τοῦ φωτός, τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τῆς ἀκτινοβόλου θερμότητος, ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν τὴν ὑπαρξίν λεπτεπιλέπτου τινὸς οὐσίας ἀβαροῦς καὶ ἐξόχως ἐλαστικῆς, πληροῦσης τὸ Σύμπαν, τοῦ αἰθέρος. Ὁ αἶθρ ὑπάρχει πανταχοῦ διὰ αὐτοῦ περιβάλλονται τὰ πάντα, ἐντὸς αὐτοῦ πλέει οἰονδήποτε ὄλιγον σῶμα. Αὐτὸς εἶναι ἡ ἀπειρος καὶ μυστηριώδης θάλασσα, ἡ συνδέουσα ὅλα τὰ σῶματα καὶ καταγοῦσα τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν. Οὐδὲν ἐν τῇ Φύσει τὸ τελείως μεμονωμένον, οὐδὲν τὸ τελείως ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸν ἐπίλοιπον κόσμον. Τὰ πάντα συνδέονται ἀμοιβαίως, ἀποτελοῦντα ἐν ὅλον ἁρμονικόν, ὑπεῖκον εἰς νόμους αἰωνίους καὶ ἀμεταβλήτους!

Ἡ ἰδέα αὕτη διὰ τῶν ἐξόχων ἔργων ἰδίως τοῦ διασημοῦ Γάλλου Φυσικοῦ Fresnel κατέκτησε τὴν Ἐπιστήμην τῆς Φύσεως. Διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ αἰθέρος ἐξηγήθη δλόκληρος ἡ σειρά τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων τοῦ φωτός, καὶ οἱ νόμοι τῆς Ὀπτικῆς ἀνεκλύσαν ἐξ αὐτῆς θαυμασίως. Ἡ πρόγνωση δὲ πολλῶν σπουδαίων φαινομένων, ὅπως ἀγνώστων, τῶν ὁποίων ἡ ἐπαλήθευσις διὰ τοῦ πειράματος ὑπῆρξε τελεία καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας αὐτῶν ἀκόμη, προσέδωκεν ἔκτακτον λάμπην καὶ κύρος εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ αἶθρ πληροῖ τὸ σύμπαν ἀπλῶς μόνον πρὸς μετάδοσιν τοῦ φωτός. Ἐπινοηθεὶς ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἦτο ἀδύνατον νὰ περιορισθῇ εἰς αὐτὸν καὶ μόνον.

Πράγματι, τὰ ἔργα τῶν Faraday, Maxwell καὶ Hertz ἠνοιξαν εἰς τὸν αἶθρ εὐρύτερους ὁρίζοντας. Ἡ οὐσία αὕτη, ἡ ὁποία ἐξήγει ἤδη τὸ φῶς καὶ τὴν ἀκτινοβόλον θερμότητα, ἔτεινε νὰ ἐπαρκεῖται ἐπίσης πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἐκ τούτου, ἡ ἔλπις τῆς λύσεως τοῦ μεγάλου προβλήματος τῆς ἐνότητος τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἤρχισε νὰ ὑποφώσκη. Ἡ γνῶσις τῶν νόμων, τῶν διεπόντων τὰς κινήσεις τοῦ αἰθέρος τούτου θὰ παρεῖχε τὴν κλεῖδα ὅλων τῶν φαινομένων καὶ θὰ ἐπέτρεπε νὰ γνωρίσωμεν τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐναποταμιεύεται, μεταδίδεται καὶ μερίζεται ἡ ἐνέργεια κατὰ τὰς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις τῆς¹.

Ἄς ἴδωμεν ἤδη ποῖαι αἱ ἰδιότητες τοῦ αἰθέρος καὶ ἐὰν εἶναι δυνατόν διὰ τῆς λεπτεπιλέπτου ταύτης οὐσίας καὶ μόνης, νὰ συνδέσω-

¹ A. Cornu, Rapports du Congrès international de Physique t. IV σελ. 7.
Lucien Poincaré, La Physique Moderne σελ. 162.

μεν ὅλα τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα εἰς ἐν μόνον μεγαλοπρεπὲς σύστημα.

ΦΩΣ ΟΡΑΤΟΝ ΚΑΙ ΑΟΡΑΤΟΝ. Τὸ φῶς συνεπεία τῶν ἐξόχων ἔργων τοῦ Fresnel θεωρεῖται ὡς παλμικὴ κίνησις τοῦ αἰθέρος. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης τῶν κυμάτων τοῦ αἰθέρος ἐξηγοῦνται σήμερον ἀκριβῶς τὰ φαινόμενα τοῦ φωτός, ἦτοι τῆς εὐθυγράμμου μεταδόσεως αὐτοῦ, τῆς ἀνακλάσεως, τῆς διαθλάσεως τῆς περιθλάσεως, τῆς πολώσεως καὶ τῆς συμβολῆς¹.

Αἱ ἰδιότητες τῶν κυμάτων τούτων καθορίζονται δι' ἀκριβεστάτων πειραμάτων. Οὕτω

¹ Τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἐκτὸς τῶν τῆς πολώσεως, δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι δι' ἰδιοτήτων τοῦ αἰθέρος, αἱ ὁποῖαι οὐδεμίαν πραγματικὴν ἀντίφασιν παρουσιάζουσι. Τὰ φαινόμενα ὅμως τῆς πολώσεως ἐπιβάλλουσι τὴν παραδοχὴν ἐγκαταλείπειν τῶν παλμῶν εἰς τὸν αἶθρ, ἦτοι καθέταν ἐπὶ τῶν ἀκτίνων, καθόσον θὰ ἦσαν ἀνεξήγητα διὰ τῶν ἐπιμήκων.

² Ἀλλὰ παλμοὶ ἐγκάρσιοι ὑφίστανται μόνον εἰς τὰ στερεὰ καὶ εἶναι τελείως ἀδύνατοι εἰς οὐσίας, ὡς τὰ ρευστά. Ὅθεν ἡ παραδοχὴ τῶν ἐγκαρσίων παλμῶν τοῦ αἰθέρος περιπέλει πολὺ τὸ ζήτημα τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ ἀμφιβολιῶν περὶ τῆς ὑπάρξεώς του. Διότι ὁ αἶθρ ἀφ' ἐνὸς θεωρεῖται ὡς ρευστὸν πυκνότητος ἀσθενεστάτης καὶ ἀφ' ἑτέρου ὀφείλει κατὰ τὸν Kelvin νὰ εἶναι δυσκαμπτότερος καὶ τοῦ χάλυβος ἀκόμη. Ὅσον δὴποτε μεγάλη καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐκπληξίς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀντιφασικῶν τούτων ἰδιοτήτων, πρέπει νὰ μὴ λησμονώμεν, ὅτι εἶνε τελείως ἀτοπος ἡ ἀναζήτησις τοῦ καθορισμοῦ τῆς φύσεως τοῦ αἰθέρος διὰ τῶν ἰδιοτήτων τῆς ὕλης, ἦτοι ἡ ἐξήγησις τοῦ ἀπλοῦ διὰ τοῦ συνδέτου. Τοῦναντίον ἐπιβάλλεται ἡ ἐξήγησις τῆς ὕλης διὰ τοῦ αἰθέρος. Ἐν τούτοις ὁ Boussinesq κατώρθωσε νὰ παράσχη ἐξήγησιν τῆς φύσεως τοῦ αἰθέρος διὰ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ὄρατου. Δηλαδὴ ὑποθέτει, ὅτι διατηρεῖ ὁμοίως τὴν τελείαν ὁμογένειάν του καὶ παρουσιάζεται ὡς ἀέριον κατὰ τὴν κίνησιν τῶν ὀργανίων σωμάτων, ἕνεκα τῆς σχετικῆς βραδύτητος τῆς κινήσεως ταύτης. Κατὰ τὰς κυμάσεις ὅμως ἐμφανίζεται μόνη ἡ δυσκαμψία, ἕνεκα τῆς μεγάλης ταχύτητος αὐτῶν. Ἐν γένει, αἱ ἰδιότητες τοῦ αἰθέρος εἶναι μὲν ἀσυνήθειαι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπολύτως ἀσυμβίβαστοι. Αἱ ἀντιφάσεις παρουσιάζονται ἐκ τῆς παραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὰς ἰδιότητας τῆς ὕλης. Ἐν τούτοις δεχόμεθα, ὅτι ὁ αἶθρ εἶναι ὅλος διάφορος αὐτῆς.

³ Ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐγκαρσίων τούτων παλμῶν δύο ὑποθέσεις ὑφίστανται, ἐξ ὧν μὲν μία ὀφείλεται εἰς τὸν Fresnel ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸν Neumann. Κατὰ τὸν Fresnel ἡ ἐν λόγῳ διεύθυνσις εἶναι κἀθετος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς πολώσεως, ἐνῶ κατὰ τὸν Neumann εὐρίσκειται ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου. Καὶ αἱ δύο ὑποθέσεις ἐξηγοῦσιν ὁμοίως τὰ φαινόμενα καὶ τοιοῦτοτρόπως, ὥστε τὸ πείραμα μέχρι σήμερον δὲν ἠδυνήθη νὰ εὐρη ποία εἶναι ἡ πραγματικὴ.

⁴ Τὰ σχετικά πειράματα τοῦ Wiener ἐπὶ τῶν στατικῶν κυμάτων δὲν δύνανται νὰ διεκρινώσων τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι, ὡς ὑπέδειξεν ὁ Poincaré, εἶναι ἀγνωστον ἐὰν τὸ φωτογραφικὸν ἀποτέλεσμα προέρχεται ἐκ τῆς κινητικῆς ἐνεργείας τοῦ αἰθέρος ἢ ἐκ τῆς δυνάμεως ἐνεργείας αὐτοῦ.

⁵ Σημειωτέον δὲ, ὅτι ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ Wiener ὁ Lippmann ἐπέτυχεν ὁμοίως στατικὰ κύματα καὶ ὁρμώμενος ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως, ἤχη εἰς τὴν πλήρη λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς φωτογραφίας τῶν χρωμάτων.

ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ μήκος τῶν κυμάτων, ἦτοι ἡ ἀπόστασις δύο διαδοχικῶν κυμάνσεων, εἶναι ἐξαιρετικῶς μικρὸν, ἡ δὲ μέτρησις αὐτοῦ ἐπετεύχθη ἀσφαλῶς διὰ μεθόδων ἐξόχου ἀκριβείας. Τὰ πειράματα ταῦτα κατέδειξαν, ὅτι τὸ ὄρατον φῶς ἀντιστοιχεῖ εἰς κυμάνσεις, τῶν ὁποίων τὸ μήκος μεταβάλλεται ἀπὸ τῶν ὑπερῶν πρὸς τὰς ἀπωτάτας ἰσίδεις ἀκτίνας τοῦ φάσματος μεταξὺ 75 ἑκατοστῶν τοῦ χιλιοστοῦ τοῦ χιλιοστομέτρου καὶ 4 δεκάτων αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ αἶθρ δὲν δύναται νὰ παράσχη μὴν κύματος μικρότερα ἢ μεγαλύτερα τῶν τοῦ φωτός; Ποῖαι δὲ θὰ ἦσαν αἱ ἰδιότητες τῶν κυμάνσεων αὐτῶν, τῶν ἀγνώστων τούτων ἀκτίνων, ἐὰν ὑφίστανται;

Ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν, τὸ θαυμάσιον τοῦτο ὄργανον, παύει δυστυχῶς νὰ αἰσθάνεται μετὰ τὰς ἰσίδεις καὶ εἶναι τυφλὸς πρὸ τῶν ἐρυθρῶν ἀκτίνων τοῦ φάσματος. Ἀλλὰ δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι πέραν αὐτῶν δὲν ὑφίστανται καὶ ἄλλαι ἀκτίνες.

Πράγματι, ἡ κλίμαξ τῶν μηκῶν κύματος τοῦ ὄρατου φωτός, δὲν εἶναι ἡ μόνη, ἦν δύναται νὰ δώσῃ ὁ αἶθρ. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἀνεκαλύφθησαν αἱ πρὸ τοῦ ἐρυθροῦ εὐρισκόμεναι θερμοκρατικαὶ ἀκτίνες καὶ κατόπιν αἱ μικροτέρου μήκους κύματος ὑπεριώδεις χημικαί. Αἱ δὲ θαυμάσιαι ἔρευνοι τοῦ Rubens καὶ τῶν συνεργατῶν του, αἱ γενόμεναι πρὸς τὸ τρίμημα τῶν μεγάλων μηκῶν κύματος, ὡς καὶ αἱ τῶν Lenard καὶ Schumann πρὸς τὸ μέρος τῶν ὑπεριωδῶν, ἠῆρναν ἔτι μᾶλλον τὸ πεδίον τῶν ἀκτινοβολιῶν διὰ τῆς ἀνακαλύψεως νέων ὅλων ἀκτίνων ἀοράτων¹.

Εἰς τὸν αἶθρ ἀποδίδονται ἐπίσης καὶ αἱ περίφημοι ἀκτίνες X, αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Röntgen². Κατὰ τὴν μᾶλλον ἐπικρατοῦσαν θεωρίαν τῶν Stokes καὶ Wiechert, αἱ ἀκτίνες X ὀφείλονται εἰς δονήσεις τοῦ αἰθέρος, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι παλμικαὶ κινήσεις συνεχεῖς, ὡς αἱ τοῦ φωτός, ἀλλὰ μεμονωμένα καὶ βραχεῖαι³.

¹ Ἐτι μικροτέρου μήκους κύματος εἶναι αἱ ἀκτίνες N, αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ὅλος ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς Γάλλου Φυσικοῦ Blondlot. Τῶν ἀπωτάτων τούτων ἀκτίνων ἀμφισβητεῖται εἰσεῖτι καὶ αὐτὴ ἡ ὑπαρξίς.

² Αἱ ἀκτίνες X προσβάλλουσι τὰς φωτογραφικὰς πλάκας, δὲν ὑφίστανται οὔτε ἀνάκλασιν, οὔτε διάθλασιν, ὁ δὲ μαγνήτης δὲν μεταβάλλει τὴν διεύθυνσίν των. Κατὰ τινὰς αἱ ἀκτίνες αὐταὶ παρουσιάζουσι καὶ φαινόμενα πολώσεως καὶ περιθλάσεως. Ἐν γένει δὲ αἱ ἀκτίνες αὐταὶ ἔχουσιν ἐκτάκτους ἰδιότητας, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἀφορμὴ μεγάλων ἀνακαλύψεων.

³ Ἐν ἀρχῇ ἐθεωρήθησαν ὡς ἀκτίνες ἐλαχίστου μήκους κύματος. Τοῦτο ὑπεδεικνύετο ἐκ τινῶν ἰδιοτή-

Τοιοῦτοτρόπως τὸ φάσμα ἐξετάθη πέραν τῶν ὀρατῶν ὀρίων. Αἱ ἀκτίνες αὐταὶ ἢ κυμάνσεις τοῦ αἰθέρος δὲν διαφέρουσιν ἢ μόνον κατὰ τὸ μήκος κύματος καὶ προκαλοῦσι διάφορα ἀποτελέσματα, δι' ὧν καὶ ἀνακαλύπτονται. Οὐδεμίαν οὐσιώδη διαφορὰν παρουσιάζουσιν αὐταὶ καθ' ἑαυτάς. Μόνη δὲ ἡ κατασκευὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἡμῶν τὰς διαχωρίζει εἰς ὄρατὰς καὶ ἀοράτους.

Αἱ ἔρευνοι αὐταὶ ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ φάσματος, συνδυαζόμεναι πρὸς τὰς ἰδρυθείσας ὑπὸ τῶν ἐξόχων ἐργασιῶν τῶν Kirchoff καὶ Bunsen ἐπὶ τῶν σχέσεων τῆς καταστάσεως τοῦ φάσματος καὶ τῆς πηγῆς τοῦ φωτός, ἐπεξετάθησαν κατόπιν, διὰ τῶν θαυμασιῶν ἔργων πλείστων σοφῶν, ἐπὶ τῶν συνθηκῶν παραγωγῆς καὶ ἐκπομπῆς τοῦ φωτός, τῶν σχέσεων τῆς ἐνεργείας τῆς ἀκτινοβολίας, τῆς θερμοκρασίας τῆς πηγῆς καὶ τῆς συχνότητος τῶν παλμῶν, τῶν μεταβολῶν τῶν γραμμῶν τοῦ φάσματος καὶ τῶν αἰτίων αὐτῶν. Οὕτως ἀποτελέσθη ἴδιος μεγαλοπρεπὴς κλάδος τῆς Φυσικῆς ἡ Φασματοσκοπία, ἐκπληττουσα τόσον διὰ τὴν ἀκριβειαν τῶν μεθόδων, ὅσον καὶ διὰ τὴν εὐρύτητα καὶ σπουδαιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς.

Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ φάσματα εἶναι αἱ διάλεκτοι τῶν ἀτόμων. Ἐκαστον στοιχεῖον ὁμιλεῖ πάντοτε τὴν ἰδίαν του γλῶσσαν χαρακτηριστικὴν καὶ ἀμετάβλητον, τὴν αὐτὴν ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἐπὶ τῶν μᾶλλον μεμακρυσμένων ἀστέρων.

Διὰ τῶν διαλέκτων τούτων τὰ ἄτομα μᾶς ἀπεκάλυψαν τὴν φυσικὴν κατάστασιν καὶ τὴν χημικὴν σύστασιν τοῦ Σύμπαντος. Διὰ τοῦ φασματοσκοπίου αἱ ἀποστάσεις ἐξεμηδενίσθησαν καὶ τὰ ἀκτινοβόλα σῶματα τοῦ ἀχανοῦς ἠρηνήθησαν ὑπὸ τοὺς ἰδίους ὄρους, ὑφ' οὓς καὶ αἱ συνήθειαι φωτεινὰ πηγαὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν.

Ὁ διάσημος ἀστρονόμος Jansen εἰς μίαν μόνην φράσιν ἔδωκεν ἀκριβῆ εἰκόνα τῶν θαυμασιῶν τούτων ἀποτελεσμάτων τῆς Φασματοσκοπίας:

«Ὁ ἄστρον! λέγει, στείλε μου μίαν σου μόνην ἀκτίναν διὰ νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν σου».

[Ἀκολουθεῖ]

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑἴΓΙΝΗΤΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

των αὐτῶν, ὡς ἡ ἐπίδρασις των ἐπὶ τῶν ἠλεκτρισμένων ἀγωγῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἠλεκτρικῆς ἀντίστασεως τοῦ σεληνίου, αἱ ὁποῖαι ἀνευρίσκονται καὶ εἰς ἄλλας ὑπεριώδεις ἀκτίνες. Ἐν τούτοις αἱ μὲν ἀκτίνες τοῦ Schumann ἀπορροφῶνται ἐκόλως καὶ διαθλῶνται, διερχόμεναι διὰ τοῦ χαλαζίου, ἐνῶ αἱ ἀκτίνες X διερχονται διὰ τῶν σαμῶντων ἄνευ διαθλάσεως καὶ μετὰ καταπληκτικῆς ἐκόλως. Τοιαῦτα διαφορὰ ἀποτελοῦσι σπουδαῖον λόγον κατὰ τῆς κατατάξεως τῶν ἀκτίνων X εἰς τὰς ὑπεριώδεις.

ΠΑΡΑ ΛΑΛΕΟΥΣΑ *

ΠΑΡΑ ΛΑΛΕΟΥΣΑ

Ὡθεϊανερά, σὶν ὕπνο σας καὶ σὶν ὀργή σας θεϊά,
Τοῦ καταρράχτη ὠραῖε θυμέ, τοῦ ὠκεανοῦ μαρία,
Μαύρη ὀπτασία τῆς Σινγός, τῆς Κασταλίας με-
[θύσι.
Μὲς τὴν κουφάλα ἐνὸς γκρεμοῦ εἶμαι κ' ἐγὼ γιὰ
[βρύση.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ἐδῶ νεραϊδοφίλημα τὸ κάθε κυματάκι,
Ἀρχαῖοι Θεοὶ σὶς θάλασσες περνοῦν τὶς στοιχειω-
[μένες,
Κ' ἐγὼ, φτωχὸ ναυτόπουλο, θυμᾶμ' ἕνα νησάκι
Μὲ τὶς χλωμές του Παναγιῆς καὶ τὶς δειλὲς παρθένες.

ΑΚΟΥΑΡΕΛΑ

Μπόρα δροσάτη τοῦ Μαῖου, μὲ τὸ τρελλὸ χαλάζι,
Εἶν' ἡ βροχή σου χάιδεμα κ' ἡ ἀστραπή σου νάζι...
Καὶ τὰ λευκὰ σπιτόπουλα, σὶν ἔρμο γυαλὸν ὄξω,
Ὁ Μᾶης μ' ἕνα οὐράνιο τὰ στεφανώνει τόξω.

Ο ΓΛΑΡΟΣ

Θλιμμένος εἶνε ὁ οὐρανὸς καὶ σιογοιχαλίζει
Κ' ἡ ἀμμουδιά, χαρούμενη, φορεῖ λευκὸ στεφάνι.
Ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς ἡ λύπη δὲν σ' ἀγγίζει,
Γλάρε, μὲ τὰ λευκὰ φτερά. Τάχα ἡ χαρὰ σὲ φτάνει;

ΕΡΗΜΙΑ

Πανάκια, ποὺ σβυνόσατε σὶν πέλαιο, ἕνα, ἕνα,
Κάτι μοῦ παίρνετε μαζὶ σὶν ἔρημα τὰ ξένα.
Μὰ ἐσεῖς, ὅπου γυρίζετε μὲ τῆς νοτιάς τὰ κύματα,
Μηδὲ ψυχῆς μοῦ φέρνετε, μηδὲ καὶ χαιρετίσματα

ΖΩΗΣ ΟΝΕΙΡΟΝ

— Ποῦ εἶν' ἡ πατρίδα σου, πουλί, ποῦ λάμπεις
[σὶν αἰθέρα;
— Τῆ θάλασσα ἔχω μάνα μου, τὸν οὐρανὸ πατέρα
— Ποῦθ' ἔρχεσαι καὶ ποῦ κινᾶς πὺδ γλῆρωρο
[ἀπ' τὸ κῦμα;
— Πῶσο ἡ φωλιά μου, ἐδῶ ἡ ζωὴ, μπροστὰ ἕνα
[ὠραῖο μῆμα.

ΘΑΝΑΤΟΥ ΧΑΡΑ

Ταχὰ θὰ κάνομε παριά, ταχὰ θὰ ξεκινήσω,
Στὸν κάτω κόσμο θὲ νὰρθῶ, νὰ σὲ γλυκοφιλήσω.
Φύσα ἀγεράκι ἀπόκοσμο, ποῦ σὲ πολυπροσμένω,
Ἀγῆν-αγῆ παντρεύομαι, ἀγῆν-αγῆ πεθαίνω.

ΒΡΟΧΗ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

Ἀπὸ τὸν μαῦρον οὐρανὸ ψιλὴ βροχούλα σιάζει
Κ' ἀνθὸς δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ πιῆ, δεντράκι διψασμένο,
Ἐδῶ εἶνε θάλασσα πλατειά καὶ κῦμα λυσοσασμένο
Κ' ἡ ἀνωφέλευτη βροχὴ τὰ δάκρυά μου μοιάζει.

ΖΩΗΣ ΣΚΛΑΒΟΣ

Μὲ τί καρὰβι μοῦφυγες ἀγῆν-αγῆ πρὶν φέξῃ
Κ' ἔρμο ἄφισες τὸ σπῆτι μας καὶ τὴ γωνιά σβυσμένη;
Θέλει ἡ ψυχὴ μου πίσω σου ἀνάερα νὰ τρέξῃ,
Μὰ τὴν κρατοῦνε τῆς ζωῆς τὰ σίδερα δεμένη.

ΑΣΤΡΩΝ ΕΙΔΩΛΑ

Ἄστρα ψηλά σὶν οὐρανὸ καὶ σὶν γυαλοῦ τὰ βράθη.
Κ' ἐμένα τὸ καρὰβι μου μὲ τὰ παντὰ σχισμένα.
Δὲν εἶσατε, ἄστρα τοῦρανοῦ, γιὰ τὰ δικὰ μου πάθη,
Ἄστρα ποῦ λάμπετε βαθειά, εἶς μὲ τραβάτε ἐμένα.

ΓΑΛΗΝΗ

Ὡσὸν γαλάζιος θάνατος ἀπλώθηκε ἡ γαλήνη,
Τὸ μέγα φῶς θεῖο σάβανο σὶν ὕπνο τῶν κυμάτων
Καὶ ἀπ' τὸν ἀκίνητο οὐρανὸ σιωπηλὴ ἡ σελήνη
Σταλάζει φίλτρα μυστικά σὶν γῆ τῶν ἀθανάτων.

ΟΙ ΜΑΓΝΗΤΕΣ

Ἐανθὸ παιδί, σοῦ ὠραῖον γυαλοῦ τὰ βότσαλα
[γυρμένο
Κάποιος μαγνήτης σὲ τραβάει σὶν κῦμα τὸ ἀφρι-
[σμένο.
Στὴν κουπαστὴ τοῦ καρὰβιοῦ, λουστρόμε μου ἀσπρο-
[μάλλη,
Ἐνα παιδάκι λαχταρεῖς, ποῦ παίζει σ' ἀκρογιάλι.

ΤΡΙΑΙΝΑ

Στὴν ἐρημιὰ τῆς θάλασσας ἡ ξεμαλλιάρα ἡ μπόρα
Μ' ἀστροπελέκια ρυάζεται καὶ κλαίει μὲ τὸ χαλάζι
Κῦμα θεριὸ καὶ σύγγεφο θὰ σμίξουν ὠραν-ὄρα.
Κρόψον καρὰβι. Τὸ νερὸ μὴ τρίαίνα ταράζει.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΘΟΣ

Παρθενικὸ ξημέρωμα σοῦ Ἀγίου τῆ γαλήνη...
Ἡ πλάσις ἡ νεογέννητη πλέει σὲ θεῖον αἰθέρα,
Ἀπὸ τὰ ὄργια τῆς νυκτὸς λιπόθυμη ἡ Σελήνη,
Χαρὰ Θεῶν ἡ Ἑλληνικὴ ἀντέλειεν ἡμέρα.

ΥΠΟΥ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Πνός, ποῦ μὲ κοιμῖσατε σὶν ἦσκιο ἐνὸς ἐλάτου,
Σὰ χέρι ποῦ ἀργοπέρασε σὶν βλέφαρά μου ἀπάνω,
Ἄς ἦτανε νὰ ἐπνέατε σὶν ὄρα τοῦ θανάτου
Νὰ μοῦ γλυκοσφαλήσετε τὰ μάτια σὶν πεθάνω.

ΘΛΙΨΙΣ

Ἀπὸ τὴν γῆν ὑψώθηκεν ἡ θλίψις μου σὶν νέφη...
Ἐτοὶ ὠραῖον ἐψήλωσε τὸ μαῦρο κυπαρίσσι
Ποῦ δρόνος καὶ τὸ δάκρυο τῆς ἔρμης γῆς τὸ τρέφει,
Ἐτοὶ ὠραῖον ἐψήλωσε πρὸς τοῦ φωτός τὴ βρύση.

ANIMULA BLANDULA

Πλατάνι θεογέννητο, στοιχεῖο ἀνεμοθρεμμένο,
Μὲ μιὰ ὀλοπράσινη ζωὴ σὶν σύννεφα ὑψωμένο,
Συχνὰ ἡ ψυχὴ μου πιστεψε πῶς ἦταν ἀδελφὴ
[σου
Κ' εἶνε λιγδίζω λούλουδο σὶν ῥίζα τὴ δική σου.

ΜΟΝΑΞΙΑ

Ἐρημη ξέρα τοῦ γυαλοῦ, κάθε καιρὸς σὲ δέρνει,
Φεύγον μὲ τρόμο τὰ γοργὰ καρὰβια μακρὰ
[σου.
Τὸ κάθε κῦμα ἀπ' τὴ ζωὴ κάτι πικρὰ σοῦ παίρνει,
Μὰ εἶνε θεῖος ὁ πόνος σου καὶ θεῖα ἡ μοναξιά σου.

ΚΡΙΝΟΥ ΥΜΝΟΣ

Σὰν κρίνο ὑψώθηκε σὶν φῶς τὸ θεῖο τ' ἀνα-
[σημά σου,
Ἄβλα χάρια γύρω σου οἱ αὔρες κ' οἱ εὐωδίες
Καὶ μιὰ σιωπὴ ἀπλώθηκε σεμνὴ δλόγουρά σου,
Ὡσὸν θανάτου προσευχὴ μέσα σὲ ὄργια ἄνοσιες.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ

Μ' ἐνοίωσες τάχα, μάνα μου, μπροστὰ σὶν νέο
[σου μῆμα;
Τῶν φύλλων τὸ νανοῦρισμα πῶς ἔχει σταματήσει
Ποῦ σάλευαν ἀπάνω σου τὸ πράσινό τους
[κῦμα;
Τὸ ἀηδόνι πῶς βουβάθηκε ψηλά σὶν κυπαρίσσι;

ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ

Δὲν θέλω ἐγὼ τρανιάφυλλα σὶν ἔρημό μου δρόμο,
Δέντρο δὲν θέλω νὰ σταθῶ, πηγὴ νὰ ξεδιψάσω
Ἐγὼ ἀνεβαίνω τὸ βουνό, μ' ἕνα σταυρὸ σὶν
[ἄμο.
Τοῦ φθινοπώρου δὲ ἀπλωθοῦν τὰ φύλλα νὰ πε-
[ράσω.

Φρεατὸς, Ἰούνιος 1906.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

* Ἡ «Παρά Λαλέουσα», μὲ τὴν ὅποιαν παρουσιάζεται ἐπὶ νέαν μορφήν εἰς τοὺς ἀναγνώστιας τῶν «Παναθη-
ναίων» ὁ συνεργάτης μας κ. Παῦλος Νιρβάνας, εἶνε οὐδὲν πενήντα τετρασέλιων, τὴν ὅποιαν θὰ δημοσιεύσωμεν ὀ-
κλήρον εἰς τὰ «Παναθηναία». Σ. τ. Δ.

ΜΟΝΗ ΔΑΦΝΙΟΥ

ΥΠΟ Δ. Π.

ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

Εἰς τὴν δὲ Μαργίτισαν Ζητουριάτη.

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

Μορφὴ ἀπειριαιτική, πὸν τὴν σκιαῖζει κάποτε ἀδιόρατη μιὰ γραμμὴ σκεπτική. Τὸ χρῶμα τῶν ματιῶν της, δὲν ἤξεύρω νὰ τὸ ζωγραφίσω. Διαβάζω μέσα στὶς σκοτεινὲς ἀκτίνες τῶν τῶ μυστικῶν τῆς ζωῆς. Ἐνα βαθὺ συναίσθημα, πὸν φέρνει τὴν ἀνθρώπινην ὑπαρξὶ πρὸ κοντὰ στὸν Θεόν, πλησιέστερα στὸν αἰώνιον πόνον.

Εἰκὼν τῆς χαρᾶς, πὸν γλίγωρη πέρασε ἐπάνω της μιὰ πνοὴ φθινοπωρινή. Ἀὐξ καὶ τῆ στιγμῆ πὸν ἐπρόφερε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν αἰώνια λέξι, ἀπονη Μοῖρα ἐμάρανε τὸ χαμόγελο. Μὰ τὴν χροσόνει ἡ ποίησις καὶ τὴν θερμαίνει ὁ ἥλιος τῆς νεότητος. Μένει στὰ χεῖλη ἀνθισμένη, τοῦ τριαντάφυλλου ἡ δροσιά. Δροσιά πὸν θυμίζει τὸ δάκρυ κάποτε.

Ἀνέγγιχτη ἀπὸ τὸν πόνον, ἡ ζωὴ θὰ ἦταν βαρετή. Ἄφησε τὴν ψυχὴ σου ἐλεύθερη ν' ἀκούσῃ τὸ τραγοῦδι τὸ παντοτεινὸ. Μὴ τὴν σκλαβώνης μὲ τῆς σκέψεως τὰ δεσμὰ. Εἶναι σκληρὸς ὁ πόνος τῶν.

Κύτταξε πῶς ἀπλώνεται πανέμορφη ἐκεῖ κάτω ἡ πόλις. Μέσα στὸν θόρυβο, πὸν ἐρχεται ἀόριστος ἔως ἐδῶ, εἶναι τραγοῦδια χαρᾶς, εἶναι καὶ κραναὶ ὀδύνης, εἶναι καὶ λυγμοί. Μαζὶ ἐνωμένα ἀποδίδουν τοὺς πρὸ ἀρμονικοὺς ἤχους.

Ἀγάπα τὴν ζωὴ καὶ ζῆσε μὲ τὸ ὄνειρο. Ἀπὸ τοὺς κόλπους της μέσα βγαίνουν οἱ πρὸ ἀληθινοὶ τόνοι. Καὶ μὲ τὰ χρώματα πὸν τῆς χαρίζει ἡ φαντασία, παίρνουν τὴν ἀπόκοσμη ἐμορφιὰ πὸν νοσταλγεῖ κάθε ψυχὴ ὑπέροχη.

Τὰ χεῖρα της, πλασμένα μόνον γιὰ νὰ πλέκουν λουλούδια. Νὰ δέχονται λατρείας φιλήματα.

Χερᾶκια εὐλογημένα. Χλωμὰ καὶ τριανταφυλλένια τὰ χάρδια σας. Ὀνειρευμένη ἡ σκιά πὸν ὑφαίνετε γύρω στὴν ζωὴ της.

Ποιὰ Μοῖρα νὰ τὰ ὠδήγησε, ὅταν ἦλθαν νὰ ξυπνήσουν δυὸ μάτια βυθισμένα στὴς μελέτης τὸν ὕπνο; Ἦλθατε, φωτισμένα ἀπὸ μιὰ μακρινὴ λάμψη, νὰ σκορπίσετε τὴ χάρι σας τῆ χλωμῇ. Σὰς εἶδα, νὰ διαλέγετε τὰ λουλούδια τῆς ζωῆς, ἕνα-ἕνα, τὰ πρὸ σπάνια, τὰ πρὸ εὐγενικά, καὶ νὰ πλέκετε μ' αὐτὰ μιὰν ἀνθο-

δέση, πὸν μαγεύει τὴ φαντασία καὶ σκλαβώνει τὴ σκέψι.

Ποιὸς τεχνίτης θὰ εὗρισκε τόσον ἄβυλα χρώματα ν' ἀποδώσῃ τὸ ὄνειρο πὸν κατοικεῖ μέσα σου, νὰ ζωγραφίσῃ, μαζὶ τὴν παιδικὴν ἀγνότητα καὶ τὴν πρὸ βαθειὰ αἴσθησι; Μέσα ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀπόκρυφους παλμούς σου ν' ἀποτυπώσῃ τὴν σκέψι πὸν τοὺς φωτίζει καὶ τὸ αἴσθημα πὸν τοὺς θερμαίνει.

Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ

Τὸν εἶχε φυτέψει, μικρὸ κλωνάρι, μὲ τὰ δικὰ της τὰ χεῖρα ἐμπρὸς στὴν πόρτα τοῦ περιβολιοῦ. Καὶ κάθε ἡμέρα, αὐτὴ τὸν ἐπότιζε, ὡς πὸν μονάχος τοῦ εὗρηκε τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς, καὶ μέσα ἀπὸ τὰ πλατεῖα της στήθη ἔπαιρνε δύναμι κ' ἐμεγάλωνε.

Πλατὺς καὶ ψηλὸς ἔχυνε τώρα τὴ σκιά του ἐπάνω στὸ σπιτί τῆς κόρης. Στεκότανε ὑπερήφανος, καμαρωτός. Ὅλοι τὸν ἐξήλεναν καὶ ἔρριχναν ἐπάνω του μάτια βάσκανα, καὶ πολλὲς φορὲς θέλησαν νὰ τὸν ριζοῦν κάτω μὲ μιὰ κρυφὴ μαχαιριά, μὰ τὸν προφύλαγε ἀπὸ καθεὶ ἡ ἀγάπη τῆς κυρᾶς του. Εἶχε κάτι ἐπάνω του, πὸν τὸν ξεχώριζε ἀπὸ κάθε ἄλλον πλάτανο, ἀπὸ κάθε ἄλλο δένδρο στὴ μικρὴ πολιτεία. Τόσο γερός, τόσο ἀντρωειμένος, καὶ δμως σοῦ θυμίζει τὸ λεπτὸ κορμὶ ἐκείνης πὸν τὸν εἶχε φυτέψει, τὴν εὐγενικὴ καὶ ζηλεμένη ζωὴ τῆς κόρης πὸν ὅλη ἡ πολιτεία τὴν ἐθαύμαζε καὶ τὴν ἐκύτταζε μὲ λατρεία μὰ καὶ μὲ φθόνον. Βασιλοπούλα τὴν ἔλεγαν ἄλλοι μὲ ἀλήθεια καὶ μὲ ἀγάπη, ἄλλοι ἀπὸ ζήλεια καὶ ἀπὸ κακία.

Ὁ Πλάτανος φουντωτός ἐσκεπάζε ὅλο τὸ σπιτί, ἕνα ὄνειρευμένο σπιτάκι, καὶ τὸ προφύλαγε μὲ τὸν κορμὸ του καὶ μὲ τοὺς κλώνους καὶ μὲ τὸ φύλλωμά του ἀπὸ τὰ μάτια τὰ φθονερά. Σὰν ἕνας μεγάλος καὶ ἀγρυπνος φρουρός πὸν ἐνοιωθε βαθειὰ τί χρεωστοῦσε στὰ λεπτὰ χεῖρα πὸν τοῦ εἶχαν δόσει τὴν ζωὴ.

Κατάλειπο τὸ σπιτάκι ξεχώριζε μὲ τὶς ἀπλὲς γραμμὲς του, μὲ τὴν σεμνὴ του ἐμορφιὰ. Ἐφάνταζε σὰν ἀληθινὸ παλάτι βασιλοπούλας πὸν ἄφησε καὶ πλούτη καὶ τιμές, νὰ ζῆσῃ ἀ-

γνωρίστη με τὰ δικά της τὰ ιδανικά. Ζούσε με τὴ μρωδιά τῶν λουλουδιῶν, με τῶν πουλιῶν τὸ τραγοῦδι, με καθεὶ πού μᾶς ἔδωκε ἡ φύσις γὰ νὰ στολιζόμε τὴν ἀγάπη καὶ νὰ γλυκαίνουμε τὸν πόνο. Κάθε φορὰ ὅπου ἐπρόβαλλε στὸ παράθυρο ἡ μορφή της, χαμήλωνε ὁ Πλάτανος τοὺς κλώνους του νὰ τὴν χαιρετίση. Χαιρετοῦσε τὴν χάρι, τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴ σκέψι πού βαθοῦλωνε ἐλαφρὰ τὰ μάτια της. Καὶ ζούσε ἔτσι με τὴν εὐτυχία τῶν παραμυθιῶν, πού δὲ τὴν ἐγνώρισαν οἱ ἄνθρωποι καὶ αἰώνια τὴν ποιοῦν.

Ἦρθε καιρὸς πού ἡ κόρη ἄφησε τὸ ζηλεμένο σπιτί. Ἐνα παλληκάρι πέρασε μιὰ μέρα, τὴν εἶδε καὶ τὴν ἀγάπησε. Ἡ βασιλοπούλα ἐγινε βασιλίσα στὸ μικρὸ βασίλειο πού τῆς ἔδωκε ἡ ἀγάπη.

Τὸ σπιτί ἔμεινε ἔρημο. Ὁ Πλάτανος δὲν ἐχαμήλωνε πιά τοὺς κλώνους του νὰ χαιρετίση τὴν ἀγαπημένη του. Ἐπῆρε ὅλη τὴ δύναμι πού ἤμποροῦσε νὰ πάρη ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς κόλπους καὶ ὅλη τὴν ἀγρία ἐμορφιὰ πού θὰ τοῦ ἔδινε ἡ συντροφιά τοῦ δάσους. Ὅλοι τὸν κύταζαν με μάτια δλάνοικτα νὰ θεριέψη μονομιάς τόσο, πού ξεπέρασε πολλὲς φορὲς τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἄπλωσε τοὺς κλώνους του γύρω ὀλόγυρα, πυκνοὺς καὶ φουντωμένους. Καὶ δταν ἔφθασε σ' αὐτὸ τὸ ἕψος, πού ἄλλος πλάτανος δὲν ἔφθασε, καὶ ἀντίκρουσε ἀπὸ ψηλὰ τὴν ζωὴ, ἄρχισε σιγὰ σιγὰ νὰ χαμηλώνη, νὰ προσπαθῆ ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ σπιτί τῆς βασιλοπούλας. Ἐβλεπε μέρα με τὴν ἡμέρα νὰ κατεβαίνει πιδ χαμηλά, τόσο ὡς πού τὸ σκέπασε ὀλότελα, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίξῃ. Καὶ μέσα στὴ μοναδικὴ αὐτὴ ἀνθησι ἐπῆρε μιὰν ὄψι θλιβερή.

Λέγουν πὼς τὸ βράδυ, δταν καὶ στὸ τελευταῖο σπιτί τῆς μικρῆς πολιτείας σβύση κάθε

φῶς καὶ μόνον τὰ ἄστρα ἀπὸ ψηλὰ φωτίζουν τοῦ Πλάτανου τὴν παράμερη ζωὴ, ἀκούεται ἓνα σιγανὸ ψιθύρισμα πού βγαίνει μέσα ἀπὸ τὸ φύλλωμά του καὶ μοιάζει σὰν παρὰ-πονο καὶ σὰν τραγοῦδι ἐρωτικό.

ΔΥΟ ΔΥΣΤΥΧΙΕΣ

Εἶναι βράδυ. Εἰς ἓνα πάγκον τῆς ὁδοῦ Πατησίων, ἓνα ἀγόρι ὡς ἑπτὰ χρόνων. Δίπλα του ἓνα κορίτσι λίγο μεγαλύτερο, μαζωμένο στὴν ἄκρη τοῦ πάγκου, ἀκουμπᾷ ἐπάνω στὸ δεξι χέρι ἓνα θελκτικὸ κεφαλάκι. Καὶ τὸ ἀγόρι γέρνει ἀποκοιμισμένο στὰ γόνατα τῆς μικρῆς.

Γλυκεῖα καὶ ἤρεμη ἡ βραδυὰ καὶ δὲν αἰσθάνεσαι καμμιὰ θλίψη βλέποντας τὰ δύο πλάσματα με μόνον προστάτην τὸν οὐρανόν. Ἡ νύχτα σβύνει μερικὲς γραμμὲς, καὶ τὸ σύμπλεγμα παίρνει ἓνα σχῆμα πού δύσκολα θὰ τὸ εὗρισκε τὸ χέρι τεχνίτη. Ἀπὸ τὸ πλάι ἔρχεται ἓνα φῶς ἀδύνατο καὶ χύνει λίγες σκιὲς φωτεινὲς καὶ παίρνει καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰ δύο προσώπια ἐμορφιὰ καὶ χάρι.

Ὁ κόσμος περνᾷ ἀδιάφορος ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ δύο ἀποκοιμισμένα παιδιὰ τῆς δυστυχίας. Ἐπέρασε μέσα στοὺς πολλοὺς κ' ἓνας πού τὸ μάτι του σταμάτησε ἐπάνω των, καὶ κάτι μίλησε στὴν ψυχὴ του.

Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸ σταματοῦσαν ὄλοι με μάτια δλάνοικτα νὰ κυττάζον ἐπάνω στὸ μάρμαρο, συγκλημένοι, ἓνα κορίτσι πού ἀκουμποῦσε ἐπάνω στὸ δεξι χέρι ἓνα θελκτικὸ κεφαλάκι καὶ στὰ γόνατα τῆς μικρῆς ἀποκοιμισμένο ὡς ἑπτὰ χρόνων ἓνα ἀγόρι.

KIMON MIKHAELIDHS

ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ ΚΑΙ Η ΕΜΠΝΕΥΣΙΣ

Ξέρω ποτάμα πού κυλοῦν περὶ φανα κ' ἀφρίζουν καὶ μεσ' εἰς τὰ διάφανα νερά των τὰ γαλανὰ οὐράνια, τὴν πλάσι καθρεφτίζουν κ' ἴδτε περνοῦν μαγεύοντε με τὸ μουρμούρισμα των.

Ἄλλ' ἔξωφρα τὸ ρεῦμα των κρημνίζεται καὶ πάει κάτω σὲ χάλαρα βαθειὰ καὶ πλεῖα εἰς τὸ φῶς δὲν βγαίνει.

Ἡχολοχᾷ εἰς τὰ τάρταρα, βογκᾷ καὶ τραγουδαὶ σὰν ἄλλον κόσμον μουσική. Πού τάχα νὰ πηγαίη;

Ἔτσι καὶ τὸ τραγοῦδι μου πού εἶχεν ἀναβροῦσι ἀπ' τὴν καρδιά μου ὡσὰν τὴ βροχὴ ξάφνω καταγωνιάσθηκε, ἀνέλπιστα ἐχάθη εἰς τοῦ στήθους μου τὰ τρισαβαθα, σκοτεινιασμένα [βάθη].

Ἐκεῖ ἀκούω μουσική, ἐκεῖ τραγοῦδια νοιώθω γλυκὰ, οὐράνια, μαγεμένα καὶ μ' ὄλο τὸν ἐγκάρδιον, τὸ φλογερὸ μου πόθο ἄχ! νὰ ξεθάρω δὲν μπορῶ τραγοῦδι μου κα- [νενα!]

Τὸ πικρὸν αὐτὸ παρὰπονον τοῦ Προβελεγίου, τὸ ὁποῖον ὁ ποιητὴς εἰς τὰς στιγμὰς ποιητικῆς ἀδυναμίας του φωνάζει πρὸς τὴν ἔμπνευσιν, τὴν σκληρὰν καὶ ἰδιότροπον θεότητα, κωφὴν εἰς τὴν ἐπίκλησίν μας, χαϊρέκακον πρὸς τὴν ἀδυναμίαν μας, πόσα ἄλλα στήθη δὲν ἐξέσχισε! Πόσον ὠραία παρεβλήθη ἡ Ἰδέα πρὸς τὸν ἀσύλληπτον Πρωτέα, λαμβάνοντα ὄλας τὰς μορφὰς διὰ νὰ διαφύγῃ τὸν ἐναγκαλισμόν μας, καὶ μὴ συναινοῦντα νὰ δώσῃ τὸν χρησμόν του εἰμὴ δταν τὸν ἀναγκάσωμεν νὰ φανῆ ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ὄψιν! Ἄλλοτε, δταν ὑπάρχη ἡ ἰδέα, ἀλλὰ λείπη ἡ τελεία, ἡ δρι-στικὴ ἔκφρασις καὶ ἀρχίξῃ ὁ φοβερός ἀγὼν τῆς ἐνσαρκώσεως τῆς ἰδέας, τὸ παρὰπονον τοῦτο εἶναι ὡς ἡ σπαρακτικὴ κραυγὴ τῶν ὠδίνων, ἡ ἐξερχομένη ἐκ τῶν πληγωμένων σπλάγχων, κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ ἔργου, τὴν ὁμοιάζουσαν πρὸς ἐκρίζωσιν τῆς ὑπάρξεώς μας.

Οἱ ἀδελφοὶ Γκονκούρ ἐπέφεραν πολὺ ἀπ' αὐτὴν τὴν torture de l' enfantement, ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν. «Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἔχει χαρτὶ λευκὸν μέσα εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ σκέψις ἀσχημάτιστος ἀκόμη, σῦρει γραμματα ἀόριστα καὶ μὴ ἀναγινωσκόμενα. Νομίζομεν ὅτι δὲν εἰμποροῦμεν τίποτε, ὅτι δὲν θὰ κάμωμεν τίποτε... Ἡ ἰδέα ἐν τούτοις εἶναι παρούσα, ἐλαυστικὴ καὶ ἀσύλληπτος. Ἐπαναφέρομεν διὰ τῆς βίας τὴν σκέψιν μας εἰς τὰ ἴχνη. Κάτι ἐμφανίζεται πρὸς στιγμὴν, ἔπειτα φεύγει καὶ μετὰ τὴν ὁρμὴν πρὸς σύλληψιν ἐπαναπίπτωμεν κατὰκόποι, συντετριμμένοι...»

Ἀκόμη ὀδυνηρότερον διεκτραγωδεῖ τὸ μαρτύριον τοῦτο ὁ ποιητὴς τῶν *Émaux et Camées*. «Τὴν Ἰδέαν, δταν τὴν κρατοῦμεν τέλος κατεπτομένην καὶ παλλομένην ὑπὸ τὸ νικηφόρον γόνυ μας, ἀνάγκη νὰ τὴν ἀνεγείρωμεν, νὰ τὴν ἐνδύσωμεν, νὰ τὴν στολισώμεν με τὴν στολὴν ἐκείνην τοῦ ἕψους, τὴν τόσον δύσκολον νὰ ὑφανθῆ καὶ νὰ χρωματισθῆ. Εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τὴν ἐπιμονον τὰ νεῦρα ἐρεθίζονται, ὁ ἐγκέφαλος φλεγμαίνεται, ἡ εὐαισθησία παροξύνεται καὶ ἐπέρχεται ἡ νευροπάθεια με τὰς παραδόξους ἀνησυχίας της, τὰς πλήρεις παραισθήσεων ἀπνίας της, τὰς παραλόγως παρὰφορους ροπὰς ἢ ἀποστροφάς, τὰς παράφρονας ὁρμὰς πρὸς ἐνέργειαν καὶ τὰς ἐσχάτας ἐκλύσεις, τὴν ἀναζητήσιν τῶν διεγερτικῶν καὶ τὴν ἀηδίαν πρὸς πᾶσαν τροφὴν ὑγιεινὴν.»

Πράγματι, δταν δυστροπῆ νὰ προσέλθῃ αὐθόρμητος ἡ ἰδέα, ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς προσ-

παθοῦν νὰ τὴν προσελκύσωσιν, διὰ τεχνητῶν μέσων. Διὰ νὰ παραγάγουν τὸν ἐγκεφαλικὸν πυρετόν, τὸν ἀπαραίτητον εἰς τὴν δημιουργικὴν παραίσθησιν, προκαλοῦν ὑπεραιμίαν τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας της. «Ὁ Μίλτων καὶ ὁ Καρτέσιος λέγει ὁ ψυχολόγος Νέβιν, παρέχονον τὴν κεφαλὴν των εἰς προσκεφάλαια. Ὁ Βοσσουέτος εἰργάζετο εἰς δωμάτιον κατὰψυχρον ἔχον τὴν κεφαλὴν περιτυλιγμένην διὰ γουναρικῶν. Ὁ Ρουσσώ ἐνεπνέετο βαδίζων ἀνευ καλύμματος, ὑπὸ τὸν φλογερὸν ἥλιον τῆς μεσημβρίας. Ὁ Σχίλλερ ἐκέντριζε τὴν ἔμπνευσίν του ἔχον τοὺς πόδας του ἐντὸς παγωμένου ὕδατος». Τὴν φαντασίαν τοῦ Σχίλλερ ἐξήγειρεν, ὡς γνωστόν, καὶ ἡ δριμεία ὁσμὴ σάπιων μύλων.

Τὸν δημιουργικὸν ἐγκεφαλικὸν πυρετόν ἄλλοι ἐπέζητησαν διὰ παρατεταμένων ἀγρυπνιῶν, δι' ὧν γεννᾶται νοσηρὰ ὑπερδιεγερσις καὶ εὐπάθεια, ὡς ὁ Βαλζάκ καὶ οἱ Γκονκούρ, ἢ διὰ τεχνητῶν μέσων διεγερτικῶν καὶ μεθυστικῶν ὁποῖα εἶναι τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, ὁ καφές, τὸ ὄπιον, τὸ χασις.

Ὁ Σπένσερ ἀναφέρει εἰς τὴν Κοινωνιολογίαν του, ὅτι εἰς τὴν Ἑγγ-Βέδα καὶ τὴν Ζενδ' Ἀβέστα, ἡ σῶμα, φυτὸν μεθυστικόν, καλεῖται «γενέτειρα τῶν ὕμνων», καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰνδρας, ὁ Θεὸς τοῦ φωτός, τὰ μεγάλα ἔργα του ἐκτελεῖ ἐμπνεόμενος ἐκ τῆς σῶμα. Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος εἰς ἐν ἐπίγραμμα κανχάται ὅτι γινώσκει νὰ ψάλλῃ διθύραμβον εἰς τὸν ἀνακτα Διόνυσον «οἶνω συγκεραννωθεὶς φρένας». Περὶ δὲ τοῦ μεγαλορρήμονος ποιητοῦ τῆς Ὀρρεστείας ὁ Ἀθηναῖος ἀναφέρει «Μεθύων δὲ ἐποίει τὰς τραγωδίας Αἰσχύλος, ὡς φησι Χαμαιλέων. Σοφοκλῆς γοῦν ἀνείδιζεν αὐτῷ ὅτι εἰ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰδώς γε».

Τὸν καφέν, οὗ ἡ μανιῶδης κατάχρησις ἔρρηψε πεντηκοντούτην εἰς τὸν τάφον τὸν Βαλζάκ, ἔξυμνεῖ ὁ ἀδικημένος μος Παπαρηγόπουλος εἰς τὸν *Γάμον ἐξ ἀντιλογίας* «εἰς τοὺς ἀτμοὺς αὐτοῦ, λέγει ὁ Νεάνδρος, περιεργάζομαι μυστηριώδεις κόσμους» καὶ προσθέτει:

Ἄντι μνημείων καὶ μανσωλείων
Ἐπὶ τοῦ τάφου μου καφενεῖον
Ζητῶ, ὦ φίλοι, νὰ ἐγερθῆ.
Ὅποταν πίνουν καφέ οἱ ἄλλοι
Γυμνὸν κρανίον θέλει προβάλει
Τὸ ἄρωμά του νὰ ὀσφρανθῆ.

Ἄλλὰ τὸ κατ' ἐξοχὴν διεγερτικοναρκωτικόν, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐλέχθη ὅτι ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς

λογοτεχνίας και της ποιήσεως τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων, εἶναι ὁ καπνός.

Τὸ γνωστὸν περιοδικὸν *Je sais tout*, εἰς τὸ τεύχος τοῦ Ἀγούστου ἐδημοσίευσεν «ἔρευναν» περὶ τοῦ καπνίσματος. Ἐρευναν ἐλαφρὰν, ῥεπορτερικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν μεγαλυτέραν θέσιν καὶ σημασίαν κατέχουν αἱ εἰκόνες τῶν ἐρωτηθέντων καὶ ἀποκρινομένων Γάλλων συγγραφέων παρὰ ἡ οὐσία. Ἄλλως τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως τοῦ καπνίσματος πρὸς τὴν ἔμπνευσιν ὁ συγγραφεὺς θεωρεῖ δευτερεύον, τὸ κύριον ποῦ ζητεῖ εἶναι *τί καπνίζουν; (Cigare? Pipe? Cigarette?)*.

Ὁ Φαγγέ λέγει ὅτι τὸ κάπνισμα δὲν τὸν ὠφελεῖ εἰς τίποτε ἀλλ' οὔτε τὸν βλάπτει. Ὁ Λεμαίτρ ἀδύνατον νὰ ἐργασθῆ ἂν δὲν καπνίζῃ πίπαν. Ὁ Τεριέ θίγει καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἔμπνευσεως καὶ συμπεραίνει ὅτι τὸ κάπνισμα νανουρίζει γλυκὰ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ δὲν τὸ παρορμᾷ εἰς ἐργασίαν. Ὁ Λαβεδάν δηλοῖ ὅτι δὲν καταφεύγει εἰς τίποτε διεγερτικὸν διὰ νὰ ἐκβιάσῃ τὴν ἔμπνευσιν. Ὁ Λοιτῆ, ὅστις καπνίζει αἰγυπτιακὰ σιγαρέτα καὶ ναργυλῆν, ὅταν εὐρίσκειται εἰς τὴν Ἀνατολήν, δὲν παρετήρησε καμμίαν ἐπίδρασιν, καλὴν ἢ κακὴν, ἐπὶ τοῦ πνεύματός του. Ὁ Ρισπὲν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῆ χωρὶς νὰ καπνίζῃ, ἀλλ' ἀπὸ τριῶν μηνῶν ἀπέσεισε τὰ δεσμά τοῦ καπνοῦ καὶ ἡ παραγωγικὴ του δύναμις δὲν ἔπαυε τίποτε. Ὁ Αἰκάρ εὐρίσκει ὅτι τὸ σιγαρέτον εἶναι εὐάρεστον τὸ πρῶτ' ὅταν τὸ λευκὸν χαρτὶ περιμένῃ τὴν πρώτην γραμμὴν ἢ τὸν πρῶτον στίχον. Καὶ τὸ ἄρωμα τὸ ὁποῖον ἐκπέμπεται εἰς λεπτάς ὑποκνώτους ἔλικας τὸν θέλγει. «Εἰς πάντα καπνιστὴν, λέγει, ὑπάρχει εἰς λάτρις τοῦ πυρός, τοῦ ἡλίου. Ὁ καπνίζων ἔχει τὴν λατρείαν τοῦ ὄνειρου.» Ὁ Ἄνρι δὲ Ρενιὲ δηλοῖ ὅτι τὸ κάπνισμα ἂν δὲν τὸν ὠφελεῖ εἰς τὴν ἐργασίαν του ἀλλ' οὔτε καὶ τὸν βλάπτει. Ἐνίοτε ἐσκέφθη νὰ παύσῃ νὰ γράφῃ, ἀλλὰ ποτὲ νὰ παύσῃ νὰ καπνίζῃ.

Βαθυτέρον ἐπραγματεύθη πρό τινων ἐτῶν τὸ ζήτημα, ὁ ἱατρὸς Φλερύ εἰς ὠραῖον του σύγγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔσχε τὴν εὐτυχῆ ἰδέαν νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς παρατηρήσεις περὶ τοῦ καπνίσματος τοῦ ποιητοῦ καὶ δεινοῦ καπνιστοῦ Θεοφίλου Γκωτιέ καὶ νὰ συμπληρώσῃ αὐτάς.

Λοιπόν:

Ὁ Γκαίτε δὲν ἐκάπνιζε. Συνήθιζε δὲ νὰ λέγῃ:

«Τρία πράγματα ἀποστρέφομαι βαθέως εἰς τὸν κόσμον τοῦτον τὸ πρῶτον εἶναι ὁ καπνός...» Καὶ ὁ Χάινε ὁμοίως ἀπεστρέφετο τὸ κάπνισμα πράγμα παράδοξον εἰς Γερμανόν.

Ὁ Βαλζάκ ὁ κυκλώπειος ἀρχιτέκτων τῆς *Ἀνθρωπίνης Κωμωδίας*, ἠσθάνετο φανατικὸν μῖσος κατὰ τοῦ «ὀπίου τῆς Δύσεως», τοῦ καπνοῦ, εἰς δὲ τὰ ἔργα του ὀμιλεῖ μετὰ περιφρονήσεως περὶ τῶν καπνιζόντων. Ἰδικὸν του εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ *Συλλόγου κατὰ τοῦ καπνίσματος* «ὁ καπνός καταστρέφει τὸ σῶμα, προσβάλλει τὴν διάνοιαν καὶ ἀποκτηνώνει τὰ ἔθνη».

Ὁ Βύτωρ Οὐγγῶ δὲν ἐκάπνιζε. Ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν οἰκίαν του ὁ Βιλιέ Δελίλ-Ἀδάμ ἐξύμνει τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ καπνοῦ ἐπὶ τῆς δημιουργικῆς φαντασίας. Ὁ μέγας ποιητὴς ἐξανέστη

— Πίστευσέ με, τοῦ εἶπε, ὅτι ὁ καπνός περισσότερο σὰς βλάπτει παρὰ σὰς ὠφελεῖ ὁ καπνὸς μεταβάλλει τὴν σκέψιν εἰς ὄνειροπόλησιν.

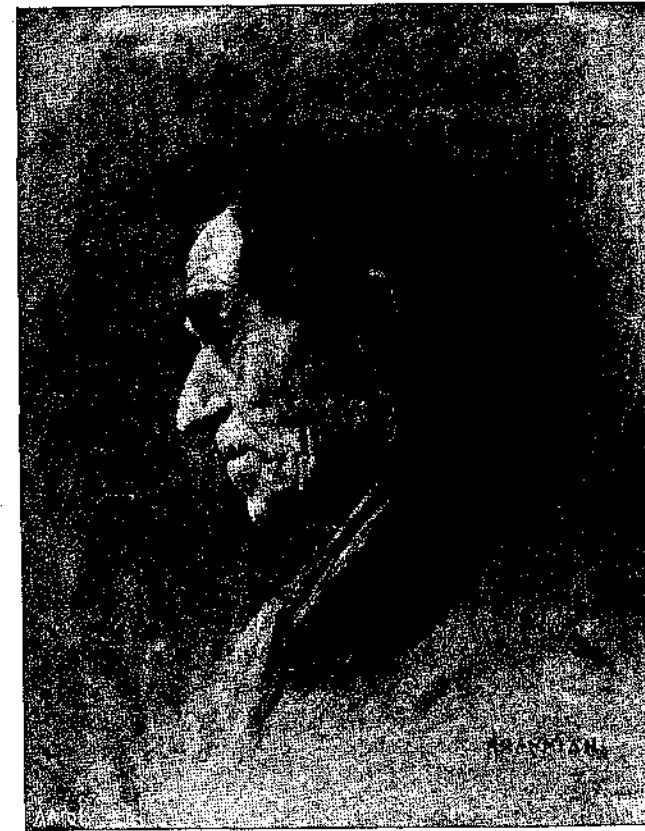
Τὴν ἰδέαν ταύτην, τῆς παραλύσεως τοῦ πνεύματος διὰ τῆς ῥέμβης, συνεπλήρωσεν ἄλλοῦ ὁ Οὐγγῶ. «Ἡ ὑπερβολικὴ ὄνειροπόλησις, λέγει, κατακλύζει καὶ πνίγει. Δυστυχία εἰς τὸν ἐργάτην τοῦ πνεύματος ὅστις ἀφίεται νὰ πέσῃ ὀλόκληρος ἐκ τῆς σκέψεως εἰς τὴν ὄνειροπόλησιν. Φροεῖ ὅτι θ' ἀνέλθῃ εὐκόλως καὶ νομίζει ἐπὶ τέλος, ὅτι σκέψις καὶ ὄνειροπόλησις εἶναι τὸ αὐτό. Πλάνη!... Ἡ σκέψις εἶναι σοβαρὰ καὶ κοπιώδης ἐργασία τοῦ νοῦ, ἡ ὄνειροπόλησις εἶναι ἡ ἠδυπάθεια αὐτοῦ. Ὁ ἀντικαθιστῶν τὴν σκέψιν διὰ τῆς ὄνειροπόλησεως συγχέει τὸ δηλητήριον μετὰ τὴν τροφήν».

Ὁ μέγας Μισελὲ καὶ ὁ μέγας Δουμάς δὲν ἐκάπνιζον. Ὁ δὲ ποιητὴς Μπαμβίλ, καίτοι ἔμπαθης θιασώτης τοῦ σιγαρέτου, κατεδίκαζε τὸ κάπνισμα ὡς θατηφόρον καὶ ἐντελῶς ἀχρηστον *passee-temps*. Ὁ Δουμάς νιός, πρῶτος καὶ λυσοῶδης καπνιστῆς, ἀπρηνήθη ὡς ὀλέθριον τὸ κάπνισμα καταδικάσας ὡς ἐξῆς τὴν δηλητηριώδη του ἐνέργειαν. «Ὁ καπνός εἶναι μαζί με τὸ οἰνόπνευμα ὁ φοβερώτερος ἐχθρὸς τῆς διανοίας».

Εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον εὐρίσκειται καὶ ὁ μυθιστοριογράφος Φεγιέ. Ὁ καπνός εἶναι ἐπιβλαβέστατος πρὸ πάντων εἰς τοὺς νευρικούς. Κατ' ἀρχὰς προξενεῖ ἐλαφρὰν διεγερσιν, ἐλαφρὰν μέθην ἀπολήγουσαν εἰς νυσταγμὸν. Ἄλλ' ἀμβλύνει τὰς δυνάμεις τοῦ πνεύματος».

Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τοὺς προσκυνητὰς τοῦ νικητοῦ εἰδώλου.

Ὁ Βύρων ἐκάπνιζε παραφόρως, ὡς ἔκαμνεν

ΣΠΟΡΑΝ

Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ἐν γένει ὅ,τι ἔκαμνεν. Ἡ Γεωργία Σάνδη ἂν δὲν εἶχε τὸ σιγαρέτον εἰς τὰ χεῖλη, ἔπαυε νὰ εἶνε ἂν διανοούμενον ἢ φαντασία της παρέλυε καὶ ἡ πηγὴ τῆς ἀνάου παραγωγῆς της ἐστείρευε διὰ μιᾶς. Ὁ Μυσσὲ ἐκάπνιζε μετὰ πάθους, γνωρίζομεν δὲ ὅτι ὁ δυστυχῆς ποιητῆς τοῦ Ῥολλᾶ ἐξήτει προσέτι καὶ εἰς τὸ πρᾶσινον χρῶμα τοῦ ἀφινθίου τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἔμπνευσιν. Ὁ Βωδελαιρ ἐκάπνιζε σφοδρῶς, ὡς ἦτο ἐπόμενον, καὶ ὄχι μόνον καπνόν. Ὁ Πῶλ δε Ζαίλ-Βικτόρ ὁ ἀπαράμιλλος λαζευτῆς τῶν *Δύο Προσωπειῶν* ἦτο φοβερός καπνιστῆς. Ἄδυναίτως, ἄνευ διακοπῆς, εἶχε πίπαν εἰς τὸ στόμα ὁ Φλωμπέρ, ὁ ἀριστοτέχνης τῆς Σαλαμπό. Οἱ ἀδελφοὶ Γκονκούρ ἐγραψαν εἰς τὸ ἡμερολόγιόν των τὸν καταπληκτικὸν αὐτὸν ὕμνον, ὁ ὁποῖος θὰ χάσῃ τὴν μελωδίαν του ἂν μεταφρασθῆ. «*Qu'importe la matérialité d' une femme auprès de la spiritualité d' une pipe!*...» Ὁ Δωδὲ ἐξεθείασεν ἐπανεπιλημμένως τὸ κάπνισμα. Ὁ δὲ Κοπέ ἐγραψε πρὸς

τὸν Φλερύ: «Ἡ υγεία μου εἶναι ἀρκετὰ ἐπισημῆς, εἶναι ἀληθῆς ἀλλὰ δὲν ἀποδίδω τοῦτο εἰς τὸ κάπνισμα, τὸ ὁποῖον θεωρῶ, μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, ὡς διεγερτικὸν πρὸς ἐργασίαν καὶ πρὸς ὄνειροπόλησιν, τὰ ὁποῖα διὰ τὸν ποιητὴν εἶναι συνώνυμα».

Ὁ Ζολᾶ ὀρθοῦται ἀποφασιστικώτερος ὑπέρμαχος τοῦ καπνίσματος. «Εἶδα μεγάλους συγγραφεῖς νὰ καπνίζουν καὶ νὰ μὴ πάθῃ τίποτε τὸ πνεῦμα των ἂν ἡ μεγαλοφυΐα εἶνε νευροπάθεια, διατὶ νὰ θέλωμεν νὰ τὴν ἱατρεῦσωμεν; Ἡ τελειότης εἶναι τόσον ἀνιαρὸν πράγμα, ὥστε μετανοῶ συχνὰ διότι διὰ λόγους υγείας ἔπαυσα πρὸ ἐτῶν νὰ καπνίζω».

Ἐλέχθη ὅτι ἡ ἀλήθεια ἐκινάσεται ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν γνώμων ὡς σπινθήρ. Ἐδῶ αἱ γνώμαι διασταυροῦνται καὶ συγκρούονται ὡς χαλύβδινα ξίφη, ἀλλὰ καμμία λάμψις δὲν ἐκθρόσκει. Ἐκ τοῦ ἀναμμένου ἀκρου τοῦ σιγάρου, τοῦ φέγγοντος ὡς ἐρυθρὸν στίγμα εἰς

τὸ σκότος, κανὲν φῶς δὲν πίπτει εἰς τὸ βαθύ-
τερον σκότος, τῆς πνευματικῆς λειτουργίας τῶν
κινήτικῶν κινήσεων τοῦ ἔγκεφαλου.

Ἐν πρώτοις εἶναι κἄν ἀναμφισβήτητον τὸ
φυσιολογικῶς ἐπιβλαβὲς τοῦ καπνίσματος; Ἐκ
τεσσάρων ἱατρικῶν κορυφῶν τῶν Παρισίων
μία θεωρεῖ τὸ κάπνισμα ἀβλαβές, ἄλλη τὸ συν-
ιστᾷ εἰς τοὺς καλλιτέχνους ὡς διεγερτικὸν ὄνει-
ροπολήσεως, ἄλλη βεβαίως ὅτι ἀποκηλώνει,
ἄλλη ὅτι ὀδηγεῖ εἰς τὴν παραφροσύνην.

Ὁ Φλερὺ βλέπει τὸ ζήτημα θαμβὸν διὰ
μέσου τοῦ στενοῦ ἱατροφιλοσοφικοῦ πρίσμα-
τος, θολοῦ ἐκ τῶν προλήψεων περὶ ὕγιους
καὶ παθολογικῆς ἰδιοφυΐας. Ἡ ὀλνμπία ἡρε-
μία καὶ διαύγεια τοῦ Γκαίτε αἰτίαν ἔχει, κατ'
αὐτόν, ὅτι ὁ ποιητὴς τοῦ Φάουστ δὲν ἐκάπνιζε.
Ὁ Βύρων, ὁ ἠτημένος τῆς ζωῆς, ὑποβιβάζεται
εἰς ποιητὴν δευτέρας τάξεως διότι ἐκάπνιζε. Ἡ
ζωὴ ὑπερχεῖλαι καὶ τὸ παρελθὸν ἀναζωογο-
νεῖται μετὰ καταπληκτικῆς ἐντάσεως εἰς τὰς
σελίδας τοῦ Μισελῆ, διότι δὲν ἐκάπνιζε· ἐν ᾧ
ὁ Μυσσὲ κατήντησεν ὁ ποιητὴς τῶν αἰσθη-
ματικῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἐφήβων διότι ἐκά-
πνιζε. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι καὶ αὐτὸς ἀποφαί-
νεται κἄπως ὅπως τοῦ καπνίσου!

Ὁ Μπινέ, ὁ σοφὸς καὶ πειραματικώτατος
διευθυντὴς τοῦ ἐργαστηρίου τῆς φυσιολογικῆς
ψυχολογίας τῆς Σορβόνης, ἀρνεῖται οἰανδή-
ποτε ἐπίδρασιν τοῦ καπνίσματος ἐπὶ τῆς δη-
μιουργικῆς φαντασίας. Τὴν δὲ περιπτῶσιν τῆς
συγγραφῆς τοῦ Μαρκισίου Βιλμαίρ ἐξηγεῖ
ὡς ἑξῆς: «Ἡ Σάνδη μόλις ἐλάμβανεν εἰς τὴν
χεῖρα τὴν γραφίδα ἐνεπνέετο. Τὸ σιγαρέτον
δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετὰ τοιοῦτον ὁργανι-
σμῶν. Ὑπῆρξεν ἀπλή ἔξις, ἐπασχόλησις τῶν
δακτύλων· διεγερτικὸν τοῦ πνεύματος ὄχι».

Τὴν ἔξοχον σημασίαν τοῦ προβλήματος ἀ-
ποδεικνύει καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ μεγάλου Ταῖν
πρὸς τὸν Φλερὺ. «Ἀυποῦμαι ὅτι δὲν ἔχω ἀτο-
μικὰς σημειώσεις ἢ σκέψεις νὰ σᾶς ἀνακοι-
νώσω. Καπνίζω σιγαρέτα, ἀλλ' εἶναι διασκεδάσις
εἰς τὰς στιγμὰς τοῦ κενοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς
προσοδοκίας. Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γράψετε μο-
νογραφίαν μεθοδικὴν πολυτιμοτάτην, ἂν εἰς τὰς
παρατηρήσεις σας ἐπὶ τῶν Γάλλων προσθέσετε
παρατηρήσεις γενομένας ἐπὶ τῶν Γερμανῶν,
Ὀλλανδῶν, Βέλγων, Ἀγγλων, Ἀμερικανῶν, οἱ
ὅποιοι καπνίζουν πολὺ πρότερον ἡμῶν καὶ νο-
μίζω περισσότερον».

Διατὶ νὰ μὴ γείνουν παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ
Ἑλλήνων; Ἀλλά, νομίζω ὅτι τὸ ζήτημα δὲν

τίθεται ὁρθῶς. Ἀφ' ἑνὸς περιορίζεται μόνον
εἰς τοὺς λογογράφους καὶ ποιητὰς. Ἀφ' ἑτέρου
ἀναμειγνύονται εἰς αὐτὸ καὶ στοιχεῖα ξένα, φυ-
σιολογικοπαθολογικά.

Λοιπὸν πρῶτον ἢ ἔρρινα δέον νὰ ἐκταθῆ εἰς
πάντας τοὺς δημιουργοὺς διὰ τῆς φαντασίας:
τοὺς μελοποιούς, τοὺς ζωγράφους, τοὺς γλύπτας,
τοὺς ἀρχιτέκτονες ἢ νεωτέρᾳ δὲ Ψυχολογία πα-
ραδέχεται δημιουργοὺς καὶ τοὺς κατασκευαστὰς
ὑποθέσεων ἐπιστημονικῶν, καὶ τοὺς ἐφευρετὰς,
καὶ τοὺς ἐπιχειρηματίας, καὶ τοὺς στρατηγικοὺς
τοὺς χαράσσοντας σχέδια μαχῶν.

Ἐπειτα νὰ περιορισθῆ. Ὁ Μωπασάν δλί-
γον πρὸ τῆς παραφροσύνης του ἐξηγῶν πῶς
ἔγραψε τὴν ψυχολογικῶς ἔξοχον ἐκείνην ἐξέλι-
ξιν τῆς ζηλοτυπίας ἐν τῷ Pierre et Jean,
ἔλεγε «Δὲν ἔγραψα γραμμὴν χωρὶς νὰ μεθυ-
σθῶ με αἰθέρᾳ ὁ αἰθὴρ μου ἔδιδεν ἀπερί-
γραφτον διαύγειαν ἰδεῶν· ἀλλὰ με ἔβλαπτε
φοβερὰ». Τὸν ψυχολόγον καὶ αἰσθητικὸν ἐν-
διαφέρει μόνον ἡ διαύγεια καὶ οὐχὶ ἡ βλάβη.
Ἄλλως, ὑπάρχουν συγγραφεῖς οἵτινες μόνον ἐν
νοσηρᾷ ὑπερδιεγέρσει δέχονται τὸ φίλημα τῆς
Μούσης. Περὶ ἑνὸς εὐφυοῦς διηγηματογράφου,
δοτις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῆ ὅταν ἦτο ὕγιης,
ἔγραψεν ὁ Ἀλφρὲ δὲ Βινιύ: «Ἡ ἀσθένεια ἦτο
ὁ λύχνος ὁ φωτίζων τὴν κεφαλὴν του».

Ἄν λοιπὸν τὸ κάπνισμα εἶναι ἀλέθριον εἰς
τοὺς νευρασθενικοὺς, ἂν ἐπιφέρῃ στηθάγχην,
βαθμιαίαν παράλυσιν τῆς κυκλοφορίας καὶ κα-
τάπαυσιν τῶν παλμῶν, νευροπαθειᾶν δυσπε-
ψίαν κτλ. ἢ ἂν καθιστᾷ τοὺς καπνιστὰς ὑπο-
χονδριακοὺς καὶ ἀπαισιοδόξους καὶ προσδίδῃ
χρῶμα μέλαν εἰς τὰς ἰδέας των, αὐτὰ ἐνδια-
φέρει τὸν παθολόγον καὶ τὸν ψυχίατρον.

Τὸν ψυχολόγον καὶ αἰσθητικὸν ἐνδιαφέρει
ἄλλο: Τὸ κάπνισμα ἀσκεῖ δυναμογόνον ἐπίδρα-
σιν; διεγείρει τὴν mise en train, ὡς λέγουσιν
οἱ Γάλλοι, κεντρίζει τὴν νωθερὰν φαντασίαν,
λύει τὰ δεσμὰ τῶν ἰδεῶν, καὶ ἀφίνει ἐλευθέραν
τὴν κίνησιν αὐτῶν καὶ τὴν πτῆσιν; Παράγει
τὸ ἠλεκτρικὸν ἐκεῖνο ρεῦμα τὸ φωτίζον ἄμα
καὶ κινεῖ τὸ πνεῦμα; Προσδίδει εἰς τὴν ψυ-
χικὴν ἐνέργειαν, συγκεντρουμένην καὶ ὀξυνο-
μένην, ἔκτακτον διαύγειαν ὀπτασίας, ὅπως ὤρι-
σεν ὁ Γκριλλπάρτσερ τὴν ἔμπνευσιν «συγκέν-
τρωσιν ὄλων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων εἰς ἓν
σημεῖον»; Ἡ παρατείνει τὴν ἔγκεφαλικὴν ἔξα-
ψιν, μαστίζει τὴν κατάκοπον φαντασίαν καὶ
τὴν κάμνει ν' ἀναπηδᾷ καὶ νὰ ἐξακολουθῆ τὸν
δρόμον της;

Τὸ ζήτημα προβάλλεται εἰδικῶν καὶ αὐτο-

τελὲς δι' ἕκαστον ποιητὴν, καλλιτέχνην ἢ σο-
φόν Ἡ ἐπίδρασις τοῦ καπνίσματος δὲν δύνα-
ται νὰ εἶναι ἢ αὐτὴ εἰς πάντας. Ἐξαρτᾶται ἐκ
τῆς ἐντάσεως καὶ τοῦ ποιοῦ τῆς δημιουργικώ-
τητος, ἐκ τοῦ εἶδους τῆς φαντασίας κατὰ τὴν
ἐπικράτησιν ψυχικοῦ τινος κέντρου, ἐκ τῆς εἰ-
δικῆς ἐκκινήσεως ἢ ἀντοχῆς, ἐμφύτου ἢ ἐξ ἀσκή-
σεως, τῆς ἐκφραστικῆς διεξόδου τῆς ἰδέας. Ὁ
γραπτὸς λόγος, περιλαμβάνει τρία στάδια τὸν
ψυχικὸν σπινθῆρα τῆς ἰδέας, τὴν ἐνδιάθετον
αὐτῆς ἐκφρασίαν, καὶ τὴν ἔγγραφον διατύπωσιν.
Ἐἴς τινος, διὰ μίαν καὶ μόνην ἰδέαν, ὑπάρχει
διαθέσιμος πληθὺς ἐκφράσεων, εἰς ἄλλους πλε-

ονάζουν αἱ ἰδέαι καὶ οὐχὶ αἱ λέξεις. Οἱ πρῶτοι
ἔχουν ἀνάγκην διεγέρσεως πρὸς γέννησιν ἰδεῶν,
οἱ δεῦτεροι πρὸς διατύπωσιν αὐτῶν· ἂν δὲ εἶ-
ναι πολὺ καλλιτέχνη καὶ πρὸς εὔρεσιν τῆς τε-
λείας, τῆς ὀριστικῆς ἐκφράσεως. Καὶ πάλιν, ἄλλοι
ἔχουν ἀνάγκην μετῶν, ἄλλοι μικροτέρας διε-
γέρσεως. Ἡ ἐπίδρασις λοιπὸν τοῦ καπνίσματος
ἐπὶ τῆς δημιουργικῆς φαντασίας ἐξαρτᾶται ἐκ
τῆς ἀτομικῆς ἰδιοφυΐας.

Ποία νὰ εἶναι, ἀράγε ἡ ἰδεογόνος ἐπίδρα-
σις τοῦ καπνοῦ ἐπὶ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων
ποιητῶν, λογογράφων, ἐπιστημόνων, καλλι-
τεχνῶν, κατὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν ἰδιοφυΐαν;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ

ΞΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΡΩΤΩ ΤΟΝ ΗΛΙΟ

(Ritterhaus)

Ρωτῶ τὸν Ἥλιο νὰ μοῦ εἰπῆ, τί τάχα εἶν' ἡ
[ἀγάπη,

Κι' ἀπόκρισι δὲ μοῦδωκε-μονάχα φῶς χρυσοῦ.
Καὶ τὸ λουλουδι ἐρώτησα: Γιὰ πὲς μου τί εἶν' ἡ

[ἀγάπη;

Κι' ἀπόκρισι δὲ μοῦδωκε, μόν' ἄμωρο περισσό.

Ρωτῶ καὶ τὸν Αἰώνιο: Τί τάχα εἶν' ἡ ἀγάπη;

Μὴν εἶνε ἀγία φάτισι, μὴνα πίκρα γλυκειά;

Κι' ὁ Θεὸς γυναικὰ μοῦδωκε πιστῆ, ποικηλιά,

Καὶ πειὰ ἀπὸ τότε δὲ ρωτῶ, τί τάχα εἶν' ἡ ἀγάπη.

ΤΗΣ ΛΥΠΗΣ ἢ ΧΑΡΑ

(Goethe)

Μὴ στεγνώστε, μὴ στεγνώστε,

Δάκρυα τῆς τραγῆς ἀγάπης·

Μόνω γιὰ τὰ μάτια - δῶμένα!

Ποῦ εἶνε μισοστεγνώμενα

Πάντα ὁ κόσμος νεκρωμένος,

Φαίνεται κ' ἐρημωμένος.

Ὅχι, δάκρυα, μὴ στεγνώστε,

Τῆς χαμένης τῆς ἀγάπης.

ΤΗΣ ΝΥΧΤΟΣ ἢ ΑΣΤΕΡΙΑ

(Arndt)

Κι' ὁ Ἥλιος γιὰ τὸ δρόμο του τὸ μακρὸν ἐκίνησε,
Γύρω στὴ γῆ.

Καὶ τὰ στεράκια τοῦ πανε: Μαζῆ κ' ἐμεῖς θε-
[λᾶθουμε,

Γύρω στὴ γῆ

Κι' ὁ Ἥλιος τὰ μαλῶνει τα: Στὸ σπύτι θὰ καθίσαι

Γιατὶ, ματάκια μου χρυσοῦ, κοντὰ μου θελασβύστε,

Στὸ φλογισμένο δρόμο μου, γύρω στὴ γῆ.

Καὶ τὰ στροπὰ φεγγάρι πειὰ πῆγαν τὰ γαπημένο,

Μὲς τὴ νυχτιά,

Κ' εἶπαν: Σὺ ποῦ στα σύννεφα τὸ θρόνο ἔχεις

[στημένο,

Μὲς τὴ νυχτιά,

Ἄφωρε, μαζῆ σου θᾶθουμε, τί μετὰ τὸ φῶς ποῦ χύνεις

Γλυκὰ, τὰ μάτια μας ἐοῦ ποτὲ δὲ μᾶς τὰ σβύνεις.

Καὶ γιὰ συντροφία ἐπῆρέ τα μὲς τὴ νυχτιά.

Καλῶς ὀρίσαιτε, ἄστρο μου, φεγγάρι ἀγαπημένο,

Μὲς τὴ νυχτιά,

Μὲς τὴν καρδιά μας ἔξερετε τὸ τί ἔχομε κρυμμένο,

Μὲς τὴ νυχτιά.

Ἐλάτε, τὴν οὐράνια χύστε φεγγεβολή σας,

Γιὰ νὰ μπορέσω νὰ χαρῶ κ' ὄνειρευτῶ μαζῆ σας,

Σὲ παιγνιδάκια δλόχαρα, μὲς τὴ νυχτιά.

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΠΑΙΔΙΟΥ

(Uhland)

Ἦρθες καὶ πάλιν ἐφηνες, μ' ἀνάλαφρο περπάτημα,
Διαβάτης ξένος κ' ἄγνωρος κάτω σιῆς γῆς τὰ
[μέρη.

Τάχα ἀπὸ ποῦθε καὶ γιὰ ποῦ, κανεῖς μας δὲν
[εἰζέχει το :

Ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ στοῦ Θεοῦ τὸ χέρι.

Α' ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΔΑΤΗ

(Goethe)

Ἐσὸ ποῦ ἀπ' τὰ οὐράνια
θωρεῖς, ἀπὸ τὰ ὕψη,

Σωπαίνεις κάθε πόνο

Καὶ γαίνεις κάθε θλίψη,

Τὸ διπλοποιημένο

Τὸν διπλοσυμπονεῖς.

Ἀπόκαμα ἀπ' τὸ δρόμο,

Τὰ πόδια μου ἐκοπήσαν

Κι' ὁ πόνος κ' ἡ χαρὰ μου

Ἀνώφελα ἐσταθῆσαν,

Δὲν μὲ κυττάει κανεὶς.

Μονάχα ἐσὸ προσμένω,

Γαλήνη, ἐσὸ γλυκεῖά μου,

Ἄχ! ἔλα στήν καρδιά μου.

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

ΣΠΟΥΔΗ

ΥΠΟ ΚΑΘΟΙΚΗΣ ΛΕΥΚΟΤΗΣ

ΤΟ ΜΙΝΟΥΕΤΟ ΤΟΥ ΒΩΔΙΟΥ

Ο Κάλμπερχαφτ, ὁ πλουσιώτερος χασάπης τῆς Βιέννης, ἕνα μόνον πόθον εἶχε νὰ πραγματοποιήσῃ, μίαν μόνην ἐπιθυμίαν νὰ πληρωθῆ διὰ νὰ ἦναι τελείως εὐτυχῆς—νὰ καλοῦπανδρεύσῃ τὴν μονάκριβην κόρην του Μπεττίαν—καὶ οὕτως, ὅταν ὁ εὐμορφος καὶ πλούσιος χρυσοχόος Γκοῦλδεν, τρωθεὶς ἀπὸ τὰ θέλητρα τῆς ὡραίας Μπεττίνας, τοῦ ἐξήτησεν ἐπισήμως τὴν χεῖρα της, ὁ γερο-Κάλμπερχαφτ ἐνόμισε πῶς ἤγγισε τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ δάκτυλα καὶ ἔξαλλος ἀπὸ τὴν χαρὰν του ἔσπευσε νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ χαρμόσυνον γεγονός εἰς τοὺς πολυπληθεῖς φίλους καὶ πελάτας του.

Ὁ πρῶτος, ποῦ ἔμαθε τὴν εἶδησιν ἦτο φυσικὰ ὁ Τάφελ ὁ ξυλουργός, ὁ γείτων καὶ ἐπιστήθιος φίλος του.

— Εἶμαι εὐτυχῆς, Τάφελ, εὐτυχῆς ὅσον δὲν φαντάζεσαι. Ὁ Γκοῦλδεν, ὁ Γκοῦλδεν—γιὰ σέβου—ὁ χρυσοχόος, ὁ πλουσιώτερος τῆς Βιέννης, εἰς ὅκτῳ ἡμέρας γίνεται γαμβρός μου!—Πῶς σοῦ φαίνεται αἶ... ὁ Γκοῦλδεν!...

— !...

— Καὶ θὰ κάμω τοὺς γάμους μὲ μεγαλοπρέπειαν ποῦ θ' ἀφήσῃ ἐποχὴν εἰς τὴν Βιέννην. Ἀφίνω κατὰ μέρος τοὺς στολισμούς, τὰ φαγοπότια, τὰ ἀμάξια καὶ τὰ ἄλλα, διὰ νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ σπουδαιότερον· δηλαδή... ἡ μουσικὴ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς γαμηλίου πομπῆς, θὰ παῖξῃ ἕνα πρωτότυπον κομμάτι γραμμένον ἐπίτηδες ἀπὸ τὸν διασημότερον τῶν μουσουργῶν μας. Πῶς σοῦ φαίνεται; Ἐσυμφώνησα ἤδη καὶ τοὺς μουσικοὺς καὶ τώρα πηγαίνω νὰ εἶρω τὸν διδάσκαλον.

— Νὰ σοῦ ζήσῃ, εὐγε Κάλμπερχαφτ. Καὶ δὲν μοῦ λές, σὲ παρακαλῶ, τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ;

— Διάβολε, ποῖος ἄλλος μπορεῖ νὰ ἦναι παρὰ ὁ...—καὶ τοῦ εἶπε ἕνα ὄνομα.

— Χά, χά, χά... ἀστειεύσαι; Οὔτε κἂν νὰ τὸ σκεφθῆς. Ὁ Χάυδεν, ποῦ συνθέτει μόνον διὰ τὴν αὐλὴν καὶ τοὺς πρίγκηπας, θὰ χάσῃ τὸν καιρὸν του διὰ τὴν ἐξοχότητά σου;... οὔτε νὰ πᾶς θὰ σὲ διώξῃ.

— Πῶς;... ἔτσι μοῦ λές;... ἐφώνησε κατακόκκινος ὁ Κάλμπερχαφτ. Καὶ νομίζεις πῶς ἕνας χασάπης, ὅταν καλοπληρώσῃ, δὲν ἀξίζει ὅσον ἕνας πρίγκηπας;— Ἐμὲ μάλιστα μοῦ φαίνεται πῶς ὁ καλλιτέχνης καλλίτερα θὰ εὐχαριστηθῆ νὰ γράψῃ γιὰ ἕναν, ἔστω, μὴ ἐγγενῆ ἀλλ' ὁ ὅποιος καλοπληρώνει τὸ κομμάτι του

καὶ θὰ τὸ ἐννοήσῃ, παρὰ γιὰ ἕναν ἀριστοκράτην ὁ ὅποιος οὔτε κἂν θὰ τὸ ἀκούσῃ. Πίστευσέ με. Νά, ἐδῶ εἶνε ἡ θύρα τοῦ Χάυδεν, πηγαίνω εὐθὺς καὶ θὰ ἰδῆς.

Καὶ ὁ Κάλμπερχαφτ χτυπᾷ τὴν θύραν τοῦ Χάυδεν.

— Διδάσκαλε, εἶμαι ἕνας τίμιος χασάπης, ρώτησε νὰ μάθῃς, ὑπανδρεύω τὴν κόρην μου μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας καὶ θέλω νὰ κάμω τοὺς γάμους της μὲ τόσῃν μεγαλοπρέπειαν ὥστε νὰ μιλήσῃ γι' αὐτοὺς ὅλη ἡ Βιέννη.

— Καί;...

— Ἐπιθυμῶ ἀπὸ σᾶς ἕνα μινουέτο.

— Ἐνα μινουέτο;... ἠρώτησεν ἐκπλαγεὶς ὁ Χάυδεν, ἕνας μικρὸς καὶ γελαστός ἀνθρωπάκος... Ἐνα μινουέτο διὰ τοὺς γάμους τῆς κόρης σου;... Μάλιστα ἐπρόσθεσεν, ἀφοῦ ἐσκέφθη δλίγον, μάλιστα θὰ σοῦ τὸ γράψω. Πέρασε αὐριο νὰ τὸ πάρῃς.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Κάλμπερχαφτ ἦτο εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ διδασκάλου.

— Ἄ... ἐδῶ εἶσαι;... τοῦ λέγει ὁ Χάυδεν χαμογελῶν τὸ μινουέτο σου εἶνε ἔτοιμον. Ἄκουσέ το—θὰ σοῦ τὸ παῖξω εἰς τὸ πιάνο.

Διακούσης τῆς ἐτελέσεως, ὁ Κάλμπερχαφτ τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαρὰν του ἐχοροσηθοῦσε, παρηκολούθει τὴν μελωδίαν μὲ τὴν φωνὴν του, ἐσημείωνε τὸν χρόνον μὲ τὴν κεφαλὴν του.

— Αἶ, πῶς σοῦ φαίνεται, τοῦ λέγει μὲ ἔλαφρον μειδίαμα ὁ Χάυδεν ὅταν ἐτελείωσε.

— Ἐξάισιον, θαυμάσιον, καὶ βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπην του ἕνα μανδῆλι γεμάτο φιορίνια.

— Πάρτε, δάσκαλε, τοῦ λέγει, δέτε ἂν ἦναι ὅσα ἔχετε νὰ λάβετε· ἂν ἦναι λίγα θὰ προσθέσω ὅσα ἐπιθυμεῖτε γιατί δὲν ἠμπορῶ ποτὲ νὰ πληρώσω ὅσον ἀξίζει τὴν θαυμασίαν μουσικὴν ποῦ ἐγράψετε δι' ἐμένα.

Ὁ Χάυδεν ἐπῆρε μερικὰ καὶ τοῦ ἐπέστρεψε τὰ ὑπόλοιπα.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀκριβοπληρωθῶ ἀπὸ ἕναν ποῦ ἀγαπᾷ τόσο τὴν μουσικὴν, τοῦ εἶπε...

— Λίγα ἐπῆρατε, δάσκαλε, τοῦ ἀπήντησε ὁ Κάλμπερχαφτ, θὰ σᾶς ἀνταμείψω ὅμως μὲ ἄλλον τρόπον. Εὐχαριστῶ ἐν τούτοις καὶ καλὰς ἀντάμωσες.

Μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας καὶ ἀκριβῶς τὴν μεσημβριάν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ ποῦ κατοικοῦσε ὁ Χάυδεν, μία πολυπληθὴς συνοδία ἐπροχώρει μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ὀλόκληρον μουσικὸν σῶμα.

— Τὸ μινουέτο μου — εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ διδασκαλὸς καὶ ἀνοίξε τὸ παράθυρον. Πολλὰ ἄλλα ἦσαν ἤδη ἀνοικτὰ καὶ χιλιάδες κεφάλια ἔβλεπον τὴν συνοδίαν ἢ ὁποία ἀργά, ἀργά ἐπροχωροῦσε.

Ἡ ἀξιότιμος συντεχνία τῶν χρυσοκόων μετὰ τῆς ἀξιότιμου συντεχνίας τῶν κρεοπωλῶν ἀδελφωμένοι ἐσυνόδευον εἰς τὸν ναὸν τὸ νεαρὸν ζεύγος Γκοῦλδεν-Κάλμπερχαφτ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς ἢ ὁποία ἀνέκρουε τὸ μινουέτο τοῦ Χάυδεν.

Ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ διδασκαλοῦ τὸ πλήθος ἐστάθη καὶ ἡ μουσικὴ ἐξετέλεσε ἀκόμη μίαν φορὰ τὴν περίφημον σύνθεσιν ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς ζητωκραυγὰς τῶν ἐνθουσιασμένων ἀκροατῶν.

Ὅταν ἐτελείωσε, ὁ Κάλμπερχαφτ ἀσκεπῆς ἐπροχώρησε πρὸς τὰ ἔμπροσθαι καὶ μετὰ στίβον Κικέρωνος τοῦ λέγει: "Ἔσοχε συνθέτα, εἴμεθα ἐδῶ ὅλοι συναγμένοι διὰ νὰ σὰς ἐκφράσωμεν τὴν

εὐγνωμοσύνην μας. Μὰς ἐκάμετε ἓνα μέγαν δῶρον ἀφοῦ δὲν ἐδέχθητε νὰ πληρωθῆτε ὅσον ἀξίζει ἡ μουσικὴ σας, διὰ τοῦτο ἐγὼ ἠθέλησα νὰ σὰς τὸ ἀνταποδώσω μετὰ ὅ,τι μοῦ παρέχει τὸ ἐπάγγελμά μου, — καὶ παραμερίσας τὸ πλῆθος ἀφῆσε διόδον εἰς ἓνα μεγαλοπρεπέστατον καὶ παχύτατον βῶδι μετὰ χρυσομένα κέρατα, στολισμένον μετὰ ταινίας, μετὰ ἄνθη, ἓνα ἀληθινὸν bœuf-gras παρισινοῦ καρναβαλιοῦ.

— Ζήτω ὁ Ἰωσήφ Χάυδεν, ἀνέκραξεν ὁ Κάλμπερχαφτ.

— Ζήτω ὁ Ἰωσήφ Χάυδεν, ἐπανελάβε ἐνθουσιωδῶς τὸ πλῆθος.

Τί ἔκαμε τὸ βῶδι ὁ Χάυδεν ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει, εἶνε ὅμως γνωστὸν ὅτι τὸ περίφημον ἐκεῖνον μινουέτο χρεωστῆται τὸ ὄνομα του καὶ τὴν φήμην του εἰς τὸ ἐνδοξὸν τετραπόδον. Ἄν ἔλειπε τὸ βῶδι, τὸ μινουέτο ἐκεῖνο ἠθελε μείνει ἓνα ἀπὸ τὰ δύο χιλιάδες τόσα ποῦ ἔγραψε ὁ περικλής συνθέτης.

Δ. ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ

Η ΑΝΤΑΡΤΙΣ *

Μίαν ἡμέραν, πολὺ γλίγορα, ὁ Νοὲλ θὰ τὴν ἐνηγκαλιζέτο ἔτσι. . . Πῶς ὁ στοχασμὸς αὐτὸς τὴν ἐφόβιζε καὶ τὴν εὐχαριστοῦσε, ἢ σκέψις αὐτῆ, ἢ ἀγνὴ ἐν τούτοις, ποῦ ἐσταματοῦσε εἰς τὸ φίλημα καὶ εἰς τὸ πλέον δειλὸν ἐναγκαλισμὸν!

Δὲν ἤξευρε πῶς θὰ ἐγίνετο τοῦτο, ἂν θὰ ἦτον εὐτυχία ἢ ἂν θὰ ἦτον κίνδυνος δι' αὐτὴν, καὶ ποῖα θὰ ἦτον ἡ ἐπαύριον αὐτοῦ τοῦ φιλήματος. Δὲν ἐσυλλογιζέτο οὔτε τὸ παρελθόν, οὔτε τὸ μέλλον, τίποτε μὴ συνδεόμενον μετὰ τὸν ἔρωτά της. . . Καὶ τὴν λέξιν αὐτὴν «ἔρωτος» τὴν ἐψιθύριζε, μετὰ φόβον, μετὰ σεβασμὸν, ὡς λέξιν μαγικήν, ποῦ τὸ νέον τῆς νόημα τὴν ἐγέμιζε ἀπὸ θαυμασμὸν. . .

Κάποτε ἐκορυπε τὴν κεφαλὴν τῆς ἀνάμεσα στὰ χέρια της. . . Ἦτον σχεδὸν μηδενισμένη ἀπὸ τὸ αἰσθημα μίαν ἀγνωστῆς εὐτυχίας, βαρείας πολὺ διὰ τὴν ψυχὴν τῆς, καὶ ἤγχετο νὰ ποθάνῃ ἀπὸ τὴν χαρὰν αὐτῆν, νὰ λυώσῃ, νὰ διαλυθῇ εἰς τὰς ἀκτίννας τῆς σελήνης, εἰς τὸ ἄρωμα τῶν ῥόδων, εἰς τὸ μυστήριον τῆς νύκτας. . . Δὲν ἐνύσταζε δὲν ἐκρύωνε ἐκλαίει χωρὶς νὰ ἤξευρη ὅτι αὐτὰ ἦσαν τὰ ὠραιότερα δάκρυα τῆς ζωῆς της. . .

Καὶ ἰδοὺ ποῦ ἓνα κύμα ἀγάπης ἐσηκώνετο ἀπὸ τὰ βαθύτατά της, ἐφουσκωνε τὴν πονεμένην καρδίαν τῆς, ἀνέβλυζε ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς εἰς ἓναν λυγμὸν, μέγαν, πλήρη ἀπὸ πάθος:

— Τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἀγαπῶ! Πόσο τὸν ἀγαπῶ! . . .

ΚΑ

Τί ἡμέρα ἦτον αὐτὴ ποῦ ἐξημέρωσε! Οἱ ἀποχαιρετισμοί, τὰ κλάματα τῆς δεσποινίδος Μιράκιλ, ἀνησυχία τοῦ μικροῦ, κεφάλια κατσουφιασμένα, ἀνοησία τῶν ταξιδιωτῶν, ὅλα αὐτὰ ἐνοχλοῦν καὶ ταραξοῦν κάθε τόσο τὴν σκέψιν τῆς Ζοζάννας. Θὰ ἠθελε νὰ εἶνε σιωπὴ καὶ σκιὰ ὀλόγουρά της, κανεὶς νὰ μὴν τὴν ἰδῆ καὶ κανεὶς νὰ μὴν τῆς ὁμιλήσῃ, νὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν Νοὲλ κάτω ἀπὸ τρεῖς πέπλους, τυφλὴ καὶ κωφὴ εἰς πᾶν ὅ,τι δὲν ἐνδιέφερε τὸν ἔρωτά της καὶ τὸν Νοὲλ. Βυθισμένη εἰς μίαν ὀνειροπόλον προσδοκίαν, δὲν προβλέπει τίποτε ἀπὸ τὰ μέλλοντα, — μόνον τὴν πρώτην συνάντησιν τῶν βλεμματῶν, καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ Νοὲλ καὶ τὴν κοινήν των ταραχὴν.

«Ἄ! αὐτὰ τὰ ὀλοκάθαρα μάτια! πῶς θὰ διαβάσουν ἐπάνω μου ἀμέσως. . .»

Ραμπογιέ. Τὸ τραῖνο σταματᾷ. Ὁ Κλαύ-

διος ἀκουμβᾷ τὴν μύτην του στὸ τζάμι καὶ ἀπαριθμεῖ μεγαλοφώνως τὰντικείμενα τοῦ θαυμασμοῦ του. . .

— Πρόσεξε, μικρὸ μου!

Ἡ θύρα τοῦ βαγониοῦ ἀνοίγεται. Μία ἠλικιωμένη κυρία προσπαθεῖ νὰ νύβῃ μετὰ κόπον.

Ἡ Ζοζάννα, ὑποχρεωτικῶς, τῆς προσφέρει τὸ χέρι τῆς.

— Κυρία. . .

— Εὐχαριστῶ καὶ νὰ με συγχωρῆτε, κυρία.

— Κλαύδιε, κάθισ' ἐκεῖ!

— ὦ, δὲν με πειράζει τὸ μικρὸ. . . Ἄλλὰ. . . ἄλλὰ. . . δὲν ἀπατώμαι. . . Δὲν εἶσθε ἡ κυρία Βαλεντιέν; Δὲν θὰ σὰς ἀνεγνώριζε, κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ βελάνι κανεὶς. Τί εὐτυχία! . . . Τί εὐχαρίστησις! . . .

— Ἡ κυρία Γκράνχερ.

— Μόνον τὰ βουνὰ δὲν σμίγουν!

Δύο ἔμποροι, μία χωρική, μία καλόγηρα ἀναμικτή, ἓνας στρατιώτης κόκκινος μετὰ κόκκινα μαλλιά ἐπιδοκιμάζουν, ὑψώνοντες τὴν κεφαλὴν, τὴν εὐνοιαν τῆς τύχης ποῦ ἔκαμε νὰ σμίξουν ἡ νεαρὰ κυρία μετὰ τὴν ἠλικιωμένην. Καὶ ὅλοι μαζί, ἐκτὸς τῆς καλόγηρας, ἢ ὁποία ψιθυρίζει τὴν προσευχὴν τῆς, ἀρχίζουν τὴν διήγησιν παραδόξων συναντήσεων ποῦ τοὺς ἔτυχαν εἰς ταξίδα σιδηροδρομικά.

Ἡ κυρία Γκράνχερ φαίνεται εὐχαριστημένη.

Εἶνε πενήντα πέντε χρόνων γυναῖκα, κοντὴ, παχειὰ μετὰ ἐπιτηδευμένους τρόπους καὶ ἐπιτηδευμένον τόνον. Καὶ ἡ ἐπιτηδευσις αὐτῆ κρύπτει κακὰ τὴν χυδαιότητα τῆς φυσιογνωμίας τῆς. Ὅλο κοπλιμέντα ὄλο καὶ τσιριμόνιες, ζητεῖ νὰ μάθῃ ὅλα τὰ μυστικά.

Ἡ Ζοζάννα παρ' ὀλίγον νὰ κλαύσῃ ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν τῆς. Ὁφείλει νὰ προσποιηθῇ εὐγενῶς χαρὰν, ἐν τούτοις στέλνει ἐνδομύχως στὸν διάβολον τὴν γρητὰ-φιλάργυρον ποῦ μετὰ ὅλα τὰ πλοῦτη τῆς ταξιδεύει εἰς τρίτην θέσιν. . . Δὲν ἐντρέπεται ἀλήθεια κ' ἀλήθεια!

— Πολὺ κακὰ ἐδῶ μέσα! εἶπε ἡ Ζοζάννα παρατηροῦσα μετὰ μίαν ματιὰν τοὺς πάγκους, τὰκάθαρα τζάμια, τὸν στρατιώτην ποῦ ζεσθιθώνεται καὶ τὴν χωρικήν ποῦ βρωμαίνει κοτέτσι.

— Ἄ! γιὰ τὸν θεό! Ἡ Ἐταιρία κοροϊδεύει τὸν κόσμον.

— Ἄν ἤμουν πιδ πλουσία δὲν θὰ ἐπατοῦσα τὸ πῶδι ἐδῶ μέσα ποτέ.

— Μπᾶ! εἶπε ἡ κυρία Γκράνχερ, γιὰ τόσο μικρὸ διάστημα ἀπὸ τὸ Ραμπογιέ ἕως τὸ Πα-

οῖσι ὑποφέρει κανεὶς. Ταξιδεύω δύο φορές τὴν ἐβδομάδα. Εἶν' ἓνα ἔξοδο, ἂν λογαριάσῃς ὀλόκληρο τὸ χρόνο. . . Δὲν εἶνε μικροοικονομίες. . .

Σηκώνει τὴν φούσταν τῆς, βγάζει ἓνα κουτὶ ἀπὸ τὴν τσέπην τῆς.

— Πῆτε μου, κυρία Βαλεντιέν. . .

Ἄνοίγει τὸ κουτὶ, διαλέγει μίαν πασιλλίαν Βισού.

— Ἄπὸ τὸν καιρὸν ποῦ ἔχω νὰ σὰς ἰδῶ ἐδοκιμάσατε πολλὰ. . . Τὸ ξέρω. . . Ὁ δυστυχημένος κύριος Βαλεντιέν. . .

— Ἄλλοίμονο! ναί. . .

— Ἡ κυρία Γκράνχερ πιπιλλίζει τὴν πασιλλίαν καὶ ξαναβάζει τὸ κουτὶ στὴν τσέπην τῆς.

— Καὶ ποῖας ἡλικίας ἦτο;

— Τριάντα ἐπὶ ἑτῶν. . .

— Τόσο νέος! . . . Τί φοβερό! . . . Ἀλήθεια, ὁ κ. Μαλιβοῦ ἀφῆσε τίς δουλιές του, ἐπούλησε τὸ ἐργαστήριό του. . . Ἡ κόρη του ἐπανδρεύθηκε.

— Καὶ ἡ δικὴ σας ἐπίσης.

— Ναί. . . Δύο παιδιὰ σὲ δύο χρόνια. . . Ὁ ἄνδρας μου ἦτον τόσο πολὺ ἄρρωστος! . . . Δὲν ἐβγαίναμε διόλου ἔξω.

Σιωπὴ.

— Καὶ τώρα, εἶσθε εὐχαριστημένη; . . . Ἄκουσα ὅτι ἔχετε μιὰ καλὴ θεαί! . . . Ναί; . . . Τόσο τὸ καλύτερο! . . . Καὶ τί χαριτωμένο τὸ μικρὸ σας! Κλαύδιος, δὲν εἶν' ἔτσι; Ἀγκάλιασέ με, κύριε Κλαύδιε.

Ὁ Κλαύδιος προσφέρει τὸ μάγουλό του χωρὶς κέφι καὶ ξαναγυρίζει πάλιν στὸ τζάμι ποῦ τὸ ἔχει θολώσει ἡ ἀναπνοὴ του.

— Τί μελᾶς αὐτὰ τὰ παιδιὰ, λέγει ἡ κυρία Γκράνχερ! . . . Δὲν τὰ ζητεῖ κανεὶς, ἀλλ' ἄμα τάχει, δὲν θέλει νὰ τὰ χάσῃ. . .

— Αὐτὸ βέβαια.

— Τίποτε θλιβερώτερο ἀπὸ ἓνα σπίτι χωρὶς παιδιὰ.

— Εἶνε βέβαιον. . .

— Ἔτσι καὶ οἱ Νατιέ. Τὸν γνωρίζετε τὸν κ. Νατιέ; . . . Ἐνας ξανθός, ὠραίος νέος, πολὺ σίκα. . . Τὸν ἀπαντήσατε στὸ σπίτι μου δᾶ.

— Ναί. . . Πράγματι. . . Ἐνθυμοῦμαι. . .

— Ἐπῆρε μὰ νέα, ὠραία, ἀπὸ ἔξοχη οἰκογένεια. . . καλῆς ἀνατροφῆς — ἔχει καὶ τὸ δίπλωμά της, καλὴ προικία, καὶ ὀρφανή! . . . Οὔτε οἰκογένεια, οὔτε τίποτε. Μόνον ἓνας θεῖος πολὺ γέρος, ὄλο ἄρρωστος. . . Τίποτε δὲν τοὺς ἔλειπε γιὰ νὰ εἶν' εὐτυχεῖς.

— Καὶ εἶνε;

— Θὰ ἦσαν. . . ἀλλὰ ἡ γυναῖκα τοῦ ἀπέβα-

* «Παναθηναῖα» σελ. 155.

λε, αρρώστησε, και λένε οι γιατροί πως δεν θα μπορέση να κάμη παιδί ποτέ...

Μία λάμπη περνά από τα βαθυγάλανα μάτια της Ζοζάννας και αποκρίνεται μέναν τόνον απροσδιόριστον:

— Νέα, ωραία, καλή προίκα, ένας γέρος θεός, πλούσιος και έτοιμοθάνατος... Πολύ ώραία! Ο κύριος Νατιέ δεν πρέπει να έχη όλων των ειδών τις ευτυχίες.

— Έχετε τις ιδέες σας έσεις! είπε η ηλικιωμένη κυρία, κάπως ένοχληθείσα. Είνε αλήθεια ότι σεΐς, πτωχή μου κυρία Βαλεντέν, δεν είχατε τύχη... Έτσι...

— Δεν παραπονούμαι. Είμαι ανεξάρτητη κερδίζω όσα μου χρειάζονται για να ζήσω, έχω το παιδάκι μου...

Σύρει τον Κλαύδιον, του διευθετεί τα μαλλιά, τον παρατηρεί με υπερηφάνειαν.

Είν' ένα χαριτωμένο αγοράκι, κάθε μητέρα θα τό είχε κρυφό καμάρι... Και η Ζοζάννα συλλογίζεται τον Μαυρίκιον - τον πατέρα! — ο όποιος δεν θα ήμπορη ποτέ να πη «παιδί μου!» σ' έν άλλο παιδί. Της φαίνεται διαρκώς ότι ξεδικήθη περισσότερο μάλιστα από όσον ήθελε.

«Ίδου λοιπόν η ξεήγησις της σιωπής του ή αρρώστια της γυναίκας του... Έλπίζει ότι δεν θα ξαναγυρίση ποτέ. Και όμως, θα συλλογίζεται τον Κλαύδιον, περισσότερο από άλλοτε, ύστερ' απ' αυτό τό γεγονός...»

— Μαμά, μη με σφίγγης...
Τό παιδάκι απελευθερώνεται από τα χέρια της μητέρας του.

— Είνε ζωηρό, λέγει η κυρία Γκράνχερ.

— Και πεισματάρικο!

— Και τί ύγεια!

— Τί έξυπνο!...

— Αυτό πιά... Σας όμοιάζει, κυρία Βαλεντέν.

— Έτσι λένε.

— Να τί έλειπε από τους Νατιέ: ένα παιδί σαν αυτό.

— Ο κύριος Νατιέ λυπείται ίσως;

— Πολύ μάλιστα... Μεταξύ μας, πιστεύω πως δεν θα ήθελε παιδί άμέσως, άλλ' ή ιδέα ότι δεν θ' αποκτήση ποτέ, μα ποτέ... είναι κάτι φοβερόν. Σας βεβαιώ, κυρία Βαλεντέν, είνε να τους λυπάται κανείς...

— Τους βλέπετε συχνά;

— Πολύ συχνά. Η κυρία Νατιέ συνδέεται με την κόρη μου.

Η Ζοζάννα θα ήθελε να ήξεύρη αν ή κυ-

ρία Γκράνχερ θα όμιλήση δι' αυτήν, δια τον Κλαύδιον, εις την κόρη της και εις τους Νατιέ... Ηθελε να ξέρη τί θα σκεφθῆ ό Μαυρίκιος και αν θα ύποφέρει καθόλου. Δεν τον αγαπά πλέον, αλλά, αν και είν' άπεσπασμένη απ' αυτόν, δεν άδιαφορεί άκόμη έντελώς δι' αυτόν. Φοβείται άοριστως έπιστροφήν, άπροσδόκητην έπίσκεψίν του...

Η κυρία Γκράνχερ ανακράζει:

— 'Επί τέλους.

— Τί είνε λοιπόν;

— Φθάνομε.

Η Ζοζάννα πνευρωδώς μαζεύει τά πραγματάκια της, έναν σάκον, δύο τρία πακέτα. Δοκιμάζει ένα είδος δογής εναντίον της κυρίας Γκράνχερ πού της έχάλασε την ευχαρίστησιν της όνειροπολήσεως και της προσδοκίας... Άλλοιμονον, επί μίαν ώραν ώμιλούσε δια τον Μαυρίκιον... Έκλειψε από τον έρωτα την ώραν αυτήν... Είνε δυνατόν;

Εις τά μάτια της λάμπουν δάκρυα λύδσης. Γεμάτη από έντροπην και θυμόν εύχεται να μην είν' εκεί ό Νοέλ... Άλλά είν' εκεί... Τόν παρατηρεί από τον σταθμόν.

Οί έμποροι και οί χωρικοί κατεβαίνουν άργά και άδέξια...

Ο στρατιώτης, φαιδρός τους δίδει πανέρια, όλο πανέρια... Έπειτα κατεβαίνει ή καλόγρηνα. Έπειτα ό φαντάρος, έπειτα ή κυρία Γκράνχερ.

— Δώστε μου τό παιδί, είνε.

Άρπάζει τον Κλαύδιον από τό χέρι σαν σταφύλι. Η Ζοζάννα αισθάνεται την προσέγγισιν του Νοέλ, ότι θα την ιδῆ τόρα-τόρα και τά χάνει.

— Τα πράγματα;... ή όμβρέλα μου; Ά! ναι... Πηδῶ επάνω εις τό λιθόστρωτον του σταθμού.

Ο Νοέλ την είδε. Βαδίζει γλιγωρότερα!... Η Ζοζάννα προσπαθει ναπαλλαχθῆ από την κυρίαν Γκράνχερ.

— Καλήν άντάμωσιν και σάς ευχαριστώ κυρία!

— Καλήν άντάμωσιν, βέβαια... Είμαι καταμαγευμένη πού είχα την ευτυχίαν...

— Έπίσης

— Είμαι πολύ άπησυχολιμένη, ξέρετε...

— Έγώ δέχομαι την Κυριακή πάντοτε, άλλοτε έδεχόμουν την Τετάρτη... Άλλά την Κυριακή ό γαμβρός μου και ή κόρη μου έχονται από τό Ραμπουγιέ... Η Μαγδαληνή θα είνε πολύ ευτυχής να σάς ξαναιδῆ...

— Να με συγχωρείτε, κυρία δεν δέχομαι κανένα, ούτε καννω επισκέψεις... τό πένθος μου... ή εργασία...

Ο Νοέλ, ήτον κοντά και ήκουσε τό τέλος της συνομιλίας. Η ηλικιωμένη κυρία καθώς άπεμακρύνετο, έγύρισε πίσω της βλέπει έναν νέον να σφίγγη τό χέρι της Ζοζάννας και να έναγκαλίζεται τό μικρό άγόρι της...

«Αίντε! Αίντε! συλλογίζεται, αυτή ή μικρούλα κυρία Βαλεντέν!...»

— Έσεις, λοιπόν, έπιτέλους! Και τό παιδάκι σας... Δεν πιστεύω τά μάτια μου. Όμιλήσετε, λοιπόν, πῆτε μου κάτι!... Πῆτε μου πως δεν είνε ψέμα...

Η άμαξα τρέχει εις την όδόν Ρεννών. Ο Κλαύδιος επάνω εις τά γόνατα του Νοέλ κάθεται ήσυχα. Και ή Ζοζάννα παρατηρεί τον φίλον της τον αγαπημένον, ώσαν να είχε τάχα άλλάξει από τον καιρόν πού τον αγαπά έρωτικά... Τί άπότομος και τί τρυφερός και τί άνυπόμονος πού είνε! Πώς της άρέσει με τά μάτια του, πού προδίδουν συγκίνησιν, και την φωνήν του την έπιτακτικήν!... Άλήθεια, δεν ήξεύρει τί να του πῆ... Τόν παρατηρεί με κάπου δέος παιδικόν και σεβας...

— Λοιπόν;... Αυτό είν' όλο;...

— Φίλε μου...

— Θέλετε να σάς πάω στο σπίτι σας με τον Κλαύδιον;...

— Και να σάς ξαναιδῶ... Είμαι κουρασμένη τόσο πολύ!...

— Πολύ κουρασμένη;

— Πολύ...

— Έγώ δεν έκοιμήθηκα... Έμετρούσα τες ώρες!... Ξέρετε, δεκαεπτά ήμέρες άναμονής δεν είνε μικρό διάστημα... Την πρώτην εβδομάδα έσυγκρατούσα τον έαυτόν μου. Έλεγα μέσα μου: «Έχει ανάγκην άναπαύσεως». Και θα την περιποιηθούν εκεί πού επῆγε: Τόσο τό καλύτερο! Δεν πρέπει να είμαι εγωϊστής... Άλλά την δεύτερη εβδομάδα! Ά! έπρεπε να είχατε γυρίσει! Ημουν πολύ δυστυχής άνθρωπος τότε.

— Έργασθήκατε;

— Πολύ καλά.

— Είδατε ανθρώπους;

— Πάρα πολλούς, πάντοτε πάρα πολλούς...

Θα σάς τά διηγηθῶ... άργότερα... Σήμερα, δεν ξέρω πως είμαι πού σάς ξαναβλέπω. Δεν είμαι εύγλωττος. Θα τά ξαναπούμε.

Ένηγαλίσθη τον Κλαύδιον.

— Έσύ, άνθρωπάκο μου, μάρεσις πολύ...

Είσαι χαριτωμένος, δεν φαίνεσαι κουτός και μοιάζεις με τη μαμά σου... Άλήθεια, φίλη μου, ό γυιός σας, σας μοιάζει. Έχει όλα τά χαρακτηριστικά σας. Είνε σαν να σάς πήρε τό κεφάλι. Είμαι καταγοητευμένος.

Βλέπει την Ζοζάνναν ναλλάξη χρώμα και τρομάζει.

— Πονείτε μήπως;

— Ναί. Θα εκρύωσα την νύκτα. Δεν ήμπορούσα να κοιμηθῶ ζμεινα στο παράθυρο. Ητον τόσο ώραία νύκτα!...

— Πολύ ώραία. Έπερατίησα. Έπῆγα έως εις τό σπίτι σας... Είσθε πολύ ώχρά, φτωχή μου φίλη! Αυτό με πειράζει.

Παρατηρεί την Ζοζάνναν με βλέμμα έρωτος και άνησυχίας. Εκείνη αισθάνεται την ψυχήν της να δομά προς αυτόν. Θέλει να τον έγκαρδιάση, ό Νοέλ την διακόπτει:

— Δεν είσθε εύθυμη, τό καταλαβαίνω...

Κάτι θα συνέβη, μικρό μεγάλο δεν ξέρω. Πῆτε μου! αυτή ή κυρία πού κατέβη από τό βαγόνι μαζί με σάς, είνε καμία φίλη της θείας σας;

— Όχι είνε ή γυναίκα ενός έμπορου μεταξωτών, εξαδέλφου του κυρίου Μαλιβοά... Και ό κύριος Μαλιβοά ήτον ό άρχαίος προϋστάμενος του άνδρός μου... Παρέδιδα άλλοτε πιάνο της κόρης της...

— Και την βλέπετε άκόμη;... Δεν ένθυμούμαι να μου όμιλήσατε ποτέ γι' αυτήν...

Την συνήτησα τυχαίως. Είχα να την ιδῶ κάπου τρία χρόνια.

— Και θα όμιλήσατε για τά περασμένα, φυσικά; Και αυτό σας έκαμε να ληθηθῆτε... Μην τό άρνεϊσθε... Έγώ πού έπερίμενα να χαρῶ με τον έρχομό σας, είχα καθως σας έβλεπα τό μυστικόν προαισθημα, την βεβαιότητα ότι θα είσθε άπησυχολιμένη από κάτι τι άλλο κι' έτσι επῆγε χαμένη αυτή ή γλυκειά στιγμή... Στην αρχή δεν έτολμούσα να σας έρωτήσω. Άλλά ή άνησυχία μου ήσαν δυνατότερη από την θέλησίν μου να μη φανῶ άδιάκριτος... Μέννοεϊτε, μου τό συγχωρείτε, Ζοζάννα;

Είνε ή πρώτη φορά πού την όνομάζει Ζοζάνναν, με τό μικρό της όνομα, και ή οικειότης αυτή τους φαίνεται, και εις τον έναν και εις τον άλλον, όλος φυσική. Η νεαρά γυναίκα άποκρίνεται:

— Δεν άρνούμαι. Έμαντεύσατε καλά... Ναί ή κυρία Γκράνχερ μου όμιλήσε για περασμένα πράγματα, πολύ περασμένα, για παλαιές δυστυχίες μου, για τον καιρόν πού...

Τελειώνει την φράση, σιγώτερα, και με πόνο σχεδόν:

— "Ήμουν πολύ τρελλή. 'Ο Νοέλ ανασκίρτησεν ελαφρά.

— Α!

Τὰ μάτια του σκληραίνουνται. Βασανίζει τὸ μουστάκι με τὸ χέρι του και ψιθυρίζει:

— "Υπεσχέθητε νὰ μοῦ πῆτε... ἀμέσως τὴν ἱστορίαν τοῦ καιροῦ ἐκείνου... 'Ω! δὲν θέλω τόρα... Πρέπει νὰ ξεκουρασθῆτε, νὰ ἡσυχάσετε, νὰ τακτοποιηθῆτε... Νὰ βάλετε σὲ δρόμον τὴ ζωὴ σας, τὴ ζωὴ μας... κέπειτα, καμμιά ἡμέρα... ὄχι μακρινή, πού θὰ εἶμεθα μαζί, ἡσυχά, θὰ μοῦ πῆτε ἐμπιστευτικά, θὰ μοῦ διηγηθῆτε...

— Ναί... πόσο λεπτός πού εἶσαι, Νοέλ! Μὲ συγκινεῖς τόσο! Πολὺ γλιγωρα, ναί...

— Τόσο τὸ καλύτερο, γιατί ἔχω κέγῳ νὰ σὰς πῶ...

Τὸ ὄχημα σταματᾷ εἰς τὸ σπίτι τῆς Ζοζάννας...

ΚΕ

Αὐτοὶ οἱ δύο πύργοι, ἐκεῖ ἕψηλά μέσα στοὺς κισσούς, εἶνε τῆς Σεβρέξ; ἠρώτησε ἡ Ζοζάννα.

'Ο Νοέλ ἀπεκρίθη

— Ναί... Θέλεις νὰ κατεβούμε; τὸ ἀμάξι θὰ μᾶς περιμένει στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ και θὰ ἀνεβούμε τὸν βράχο. Ἡ θέα εἶνε θαυμασία, φαίνεται... Ἀλλὰ εἶσαι ἀκόμη κουρασμένη.

— Καθόλου.

— Χθὲς ὅμως και προχθὲς ἦσαν κουρασμένη και σήμερα τὸ πρωτὸ ἀκόμη ὅταν ἐφθάσες στὸ σταθμὸ εἶχες μίαν ὄψιν... πού μὲκαμες νὰ αἰσθάνομαι τύψεις συνειδήσεως... Ἦθελα νὰ ναβάλω τὸν περίπατο γιὰ καμμιά ἄλλη μέρα.

— Α! ὄχι λοιπόν. Ἴδου. Ἄς κατεβούμε. Εἶσαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ βρέξῃ;

— Τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο! Ἡ τύχη εἶνε μετὸ μέρος μας. Οἱ θεοὶ μᾶς ἀγαποῦν, και ἀρκεῖ νὰ εἶμεθα μαζί γιὰ νὰ λείψῃ καθετὶ κακό... Νὰ ὁ ἥλιος... και μιά γαλαξία γωνία, ἀνάμεσα στα σύννεφα... Ἐμπρός.

Ἡ ἀμαξία ἀπεμακρύνθη.

Ἦτον μία ξηρὰ και καυστικὴ ἡμέρα πού ἐμύριζε σκόνην, ξεροχορτάρι, τριαντάφυλλα. Ἡ Ζοζάννα ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματα ἀκόμη εἰς τὸν ἀπότομον δρόμον ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῆς ζέστης. Ἡ φοῦστα τῆς ἐμπλέκετο στὰ πόδια και δὲν ἤμποροῦσε νὰ περπατήσῃ ἢ μουσελίνα τῆς μπλουζῆς τῆς ἐκολλοῦσε στοὺς ὤμους. Ἐζαλλετο καθὼς ἀνέβαινε.

Τὰς δύο περασμένας ἡμέρας ἡ Ζοζάννα ἠγαγκάσθη νὰ μείνῃ στὸ κρεβάτι, ἐν ᾧ ἡ Μαρία, ἐφρόντιζε διὰ τὸν Κλαύδιον. Καὶ ἡ Ζοζάννα, μολονότι συνελθοῦσα ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, διατηροῦσε ἀκόμη μίαν φυσικὴν και ἠθικὴν ὀδύνην ὥστε νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ νάνθισται ὡς συνήθως εἰς τὸν κόπον και τὴν συγκίνησιν. Ἦθελε τάχα νὰ τὴν κάμῃ ἰδικήν του ὁ Νοέλ; Ἦθελε νὰ τῆς ἀφήσῃ ὅλην τὴν πρωτοβουλίαν μιᾶς ὀμιλίας πού ἡ Ζοζάννα εἶχε νομίσει εὐκολὴν και ἡ ὀποία τόρα τὴν ἐτρόμαξε; Εἶχε λάβει αὐτομάτως, τὸν τόνον τῆς ἀδελφικῆς οἰκειότητος. Καμμία σοβαρὰ συνομιλία, κανεὶς ὑπαινιγμὸς διὰ τὰ γράμματα πού εἶχαν ἀνταλλάξει... Ἡ Ζοζάννα, τόσο γεναία μακρὰν τοῦ Νοέλ, ἐδοκίμαζε, ἐνώπιόν του, κάποιαν παράξενην ταραχὴν, ἕνα εἶδος αἰδήμονος στενοχωρίας... Ἐνίοτε ἐπροσπαθοῦσε νὰ πομακρύνῃ τὸν ἔρωτά της μετὸν πόθον νὰ κρατηθῇ ἐντὸς τῶν ὁρίων φιλίας περιπαθοῦς.

Ἡ ταραχὴ τῆς συνειδήσεώς της ἐπραῖνετο τὴν στιγμὴν αὐτὴν και ἡ Ζοζάννα ἠρκεῖτο νὰ μὲνῃ γαληνία και παιδρά, ὡσὰν ἀγαπητὴ ἀδελφὴ σιμὰ εἰς τὸν μεγάλον ἀδελφόν της. Καθὼς ἀνέβαιναν, ἀνάμεικτο ἀπὸ τοὺς θάμνους, τὰ δένδρα, τὰ γριόχορτα, ἡ κοιλὰς τῆς Ὑβέτης ἐχαμήλωνε περισσότερο ἀριστερᾶ τῶν. Παρετήρουν, χαμηλὰ-χαμηλὰ τὰ παραλληλόγραμμα μετὰ κινερισμένα ἀστάχια, τὰ πορφυρὰ στίγματα τῶν τριφυλλίων, τὰ ἀσημένια κύματα τῆς σίκαλης. Αἱ λαμποκοποῦσαι στέγαι τῶν σπιτιῶν, ἡ αἰχμὴ ἐνδὸς κωδωνοστάσιου και ἀνάμεσα εἰς τὶς κορδέλλας τῶν δρόμων ὁ καπνὸς ἐνδὸς τριάντου πού φεύγει. Ἐπειτα τὸ ἔδαφος ἀνυψώνετο πάλιν, οἱ λόφοι ὑψωναν τὰς κορυφὰς των, χρώματος κυανοῦ πού αἱ σκιαι τῶν μεγάλων συννέφων πού ἐπερνοῦσαν ἄσπρα ἢ φαιὰ, ἔκαμναν μενεξελύ.

— Ἀκούσατε! εἶπε ὁ Νοέλ.

Ἐσταμάτησαν. Σένα γειτονικὸ χωράφι κάποιια κορίτσια ἐμάζευαν φράουλες. Τὸ μεγαλύτερο ἄρχισε νὰ τραγουδῇ. Ἡ φωνὴ του πού ὑπέτρειε κάπως, ἐπερυγίγχε σὰν πούλι κουρασμένο, ἐπλανᾶτο, ἐχαμήλωνε ἔπειτα ξανά πρὸς τὴν γῆν.

Ἦτο τόσο ἀδύνατη ἡ φωνὴ αὐτὴ πού ὀλίγο μακρύτερα δὲν ἠκούετο ἦτον ὡς νὰ τραγουδῇ διὰ τὰ ταπεινὰ χορτάρια, τὰ παραπεταμένα λουλούδια, τὰς φυτικὰς ζωὰς πού μία σταλαγματιὰ βροχῆς ἀναζῆ και πού ἕνα χαλικίαι καταστρέφει. Καὶ μόλις ὑψώνετο κάπως, ἔξετεινε τὸν κύκλον τῆς γοητείας της; ἐπερυγίγχε ἀπὸ τὴν Ζοζάνναν πρὸς τὸν Νοέλ, ἀπὸ τὸν Νοέλ πρὸς τὴν Ζοζάνναν.

Δὲν διέκρινε κανεὶς τὰ λόγια ὁ κοινὸς σκοπὸς τοῦ τραγουδιοῦ ἀνεπόλει παλαιὰς μελωδίας, ἐν τούτοις τόσο γλυκὺς ἦτον ὁ σκοπὸς και ἡ φωνὴ τόσο γλυκεῖα! τόση ἡ γλυκύτης τοῦ τοπίου μετὰ τὰς ἀπαλὰς γραμμὰς και τοὺς ἡσυχούς τόνους μέσα εἰς τὴν πλημμύραν τοῦ κυανοῦ, ὑπνώττοντος ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς τρικυμίας. Ὁ Νοέλ και ἡ Ζοζάννα ἔπλεαν μέσα εἰς αὐτὴν τὴν γλυκύτητα. Καὶ ἐδοκίμαζαν τὴν νέαν και θελητικὴν συγκίνησιν πραγματικοῦ ταξιδιοῦ, ἐνόμιζαν ὅτι εἶνε μακρὰ ἀπὸ ἄλλους, μακρὰ πολὺ ἀπὸ τὸ Παρίσι — μόνον... Τριγύρω τους δὲν ἦσαν πλέον τὰ περιχώρα ἦτον ἡ ἐπαρχία, ἦτον ἡ παλαιὰ Γαλλία...

Ὅταν ἡ φωνὴ ἐσιώπησε, ὁ Νοέλ ἦτον πολὺ κοντὰ εἰς τὴν Ζοζάνναν...

— Τί κρῖμα, εἶπε...

— Τὸ κοριτσάκι θὰ μᾶς εἶδε ἴσως... Καὶ ἔπου φύγῃ φύγῃ...

— Ἄς περιμένωμε!... Σώπα!

Ἐπερίμεναν εἰς μάτην.

— Ἄς πάρωμε πάλι τὸ δρόμο μας.

— Δὲν ξέρω τί ἔχω...

Ἡ ζέστη, ἴσως...

Τὴν εἶδε ὄχραν, μετὰ τὰ βλέφαρα κουρασμένα, μετὰ τὸ στόμα σὰν ξεθωριασμένο τριαντάφυλλο.

Ἐπροσπαθοῦσε νὰ γελᾷσῃ:

— Ἐνόμιζα πὼς εἶμαι πὺ δυνατό... Ἀλλὰ δὲν θὰ μπόρῃσω ν' ἀνεβῶ ὡς ἐπάνω

— Τὸ λάθος εἶνε δικό μου. Δὲν ἔπρεπε νὰ σὲ σύρω ἔως ἐδῶ... Κρατήσου ἀπὸ τὸ χέρι μου... Στηρίξου...

— Ὅχι... Δὲν ἔχω τίποτε. Ἡ ζέστη μεζάλισε.

Ἐπῆραν ἕνα ἄλλο μονοπάτι κέβγηκαν εἰς τὸ μέρος πού τοὺς ἐπερίμενε τὸ ἀμάξι.

Ἡ Ζοζάννα ἐψιθύρισε:

— Ἦτο καιρὸς... Δὲν ἠμποροῦσα περισσότερο. Μοῦ ἐρχόταν νὰ πέσω κάτω.

— Ἀκούμπησε... Ἐαπλώσου Βγάλε τὸ καπέλλο σου μὴ σὲ πειράξῃ... Καὶ σύ, ἀμαξά, στὸ Νταμπιέρ.

Ἐκλείσε τὰ μάτια και ἔρριψε ὀπίσω τὴν κεφαλὴν της Μέσ' ἀπὸ τὰ ματόκλαδά της ἐπαρτηροῦσε τὰ δένδρα, τὰ σπίτια, ἕναν πύργον, τοίχους, μίαν γοίλλαν, εἰκόνας ἀπεσπασμένας, αἱ ὁποῖαι παρήλαυναν, διακοπτόμεναι κάθε τόσο ἀπὸ διαστήματα σκότους ὅταν τὰ βλέφαρα τῆς Ζοζάννας ἐχαμήλωναν ἐντελῶς.

Δὲν ἤξευρεν ὅτι ἐστηρίχθητο ἐπάνω εἰς τὸν ὦμον του. Εἶχε χάσει κάθε αἰσθησιν χρόνου και ἀποστάσεως. Εἰς Νταμπιέρ ἐπροσπάθησε νὰ συνέλθῃ και βλέπουσα τὴν κεφαλὴν τοῦ Νοέλ

τόσο κοντὰ εἰς τὴν ἰδικὴν της, ἐκοκκίνισε και ἀνωρθώθη.

— ὦ! με συγχωρεῖτε... Ἐ...

Δὲν ἤκουσε τί τοῦ ἔλεγε; ἐφάνη ὅτι ἐφρόντιζε μόνον διὰ τὴν ὑγείαν της.

Τὸ γέμμα ἦτον ἔτοιμο εἰς μίαν τραπεζαρίαν ψευδογοτθικὴν. Ὁ Νοέλ ὀμίλησε εὐθύμως, διὰ διάφορα μικροπράγματα ὡς νὰ ἤθελε νὰ διασκεδάσῃ μᾶλλον τὴν Ζοζάνναν παρὰ νὰ τὴν συγκινήσῃ. Ἐθύμωνε κάπως διὰ τὴν ἐπιφύλαξιν αὐτὴν, κένα αἰσθημα ἀόριστον, ελαφρὸν πείσμα, ἀσυνείδητος φιλαρέσκεια, ἐρωτικὴ ἀνησυχία τὴν ἔκαμνε κάπως ἀλαζονικὴν.

Δὲν ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ Παρίσι, εἶπε ὅτι εἶνε πολὺ καλὰ, ὅτι ἠθελε νὰ ἰδῇ τὸ Βῶντ-Σερνέ.

Εἰς τὸ ἀμάξι, ἐποποθετήθη καταλλήλως ἐπάνω εἰς τὰ μαξιλάρια, και χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν συμβουλήν τοῦ Νοέλ ἔβγαλε τὸ καπέλλο της. Ἐκλείσαν τὴν ἀμαξίαν ἀπὸ πάνω διὰ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὴν σκόνην.

— Φίλη μου;

— Τί εἶνε, φίλε μου;

— Ἀλήθεια, εἶσαι καλύτερα;

— Πολὺ καλύτερα.

— Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶσαι ἄρρωστη σήμερα.

— Ἡ τύχη σου, βλέπεις.

— Ἡ τύχη μας, πές, Ζοζάννα.

— Ὅχι, ἡ δική σου... Εἰς ὅλα εἶσαι τυχερός. Παντοῦ ὅπου πάμε, οἱ ἄνθρωποι και τὰ ἄψυχα ἀκόμη σὲ ὑποδέχονται. Μετὰ μίαν λέξιν, ἐπιβάλλεις τὴν θέλησίν σου, διαλύεις τὴν δυσπιστίαν, ἐξεγείρεις τὴν συμπάθειαν, δημιουργεῖς τὴν εὐτυχίαν. Οἱ γυναῖκες πού σὲ ὑπηρετοῦν εἰς τὰ ξενοδοχεῖα, σοῦ χαμογελοῦν οἱ ἀμαξάδες σὲ λατρεύουν. Κι' αὐτὸν τὸ γεροαμαξά πού μᾶς ἔχει ἐδῶ, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸν κατέκτησες: τὸ παρετήρησα.

— Τὸ παρετήρησες! Τί εὐγενὴς πού εἶνε!... Θὰ τοῦ δώσω ὅτι ἔχω και ὅτι δὲν ἔχω αὐτοῦ τοῦ γέροντος! Ἐχει τόσο καλὴ φυσιογνωμία!... Ὅλα σήμερα μοῦ φαίνονται ὄραϊα και καλὰ.

— Ἐγὼ ὅμως εἶμαι πολὺ ἀνιαρὰ... Μία γυναῖκα εἶνε πάντα ἕνα χαμένο πρᾶμα.

— Ἡ γυναῖκα εἶνε καμωμένη διὰ νὰ προστατεύεται, νὰ γαπάται... Ἐσο γυναῖκα χωρὶς ἐντροπήν, ἔσο ἀσθενὴς, ἀκόμη και λίγο μὴ μου ἄπτου. Θὰ ἐξοδεύῃς τὴν ἐνεργητικότητά σου μετὰ τοὺς ἄλλους. Μετὰ μένα θὰ ναπαύεσαι θὰ ζῆς... ἔτσι!... Εἶσαι καλὰ; Δὲν αἰσθάνεσαι ζέστη; Δὲν σοῦ πονεῖ τὸ κεφάλι; Γελᾷς;

Τόσο τὸ καλύτερο! . . Σοῦ κάμνω τόσο ἀνόητες ἐρωτήσεις.

— Εἶσαι . . . Ἄ! δὲν εὐρίσκω λέξεις νὰ σοῦ πῶ τί εἶσαι . . . καλός, τρυφερός, ἐκλεκτός . . . Γίνε λίγο κακός . . .

— Γιατί;

— Γιατί; νὰ κάμω κὲγὼ σὰν τὸν γερομαμαῖ, σὰν ὄλον τὸν κόσμον. Σὲ λατρεύω!

— Τὸ ἐλπίζω! . . . Θὰ εἶνε ἀμοιβαῖον, διότι ἐγὼ δά . . . σὲ λατρεύω ἀπὸ καιρὸν τώρα, καθὼς ξέρεις!

— Ὅχι δὲν τὸ ξέρω.

— Καθόλου;

— Δὲν τὸ ξέρω ἐπαρκῶς.

Ἐμίλησε γελαστά — μὲνα γέλιο ὄχι τόσο εὐλικρινές, γέλιο γεμάτο ἀγάπην. Καὶ ἡ Ζοζάννα εἶχε ἀποκριθῆ μὲ τόσην ἐνδόμυχον σοβαρότητα πού ἡ ψυχὴ της ἦτο ἐν ταραχῇ. Τὸ ἴδιο πρῶτ', εἶχε ἐπαναλάβει μέσα του ἐκεῖνο πού εἶπε συχνὰ ἀπὸ τὴν ἡμέραν πού ἐπέστρεψε ἡ Ζοζάννα, καθ' ἑαυτὸν: «Εἶμαι βέβαιος διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ἀλλὰ δὲν θὰ βεβαιωθῶ καὶ γι' αὐτὴν ἂν δὲν μοῦ ἀνοίξῃ πρῶτα τὴν καρδιά της. Ἄς μιλήσῃ πρῶτα. . . »

Ἡ Ζοζάννα εἶχε λάβει τὴν ἰδίαν στάσιν. Ἡ κεφαλὴ της ἔγερνε ἐπάνω εἰς τὸν ὄμον τοῦ Νοέλ. Ἐπαρτηροῦσε τὰ μαῦρα ματόκλαδά της, τὰ ἄσπρα δόντια της καὶ τὸν γυμνὸν τράχηλον, καὶ τὸ στήθος πού ἐφρούσκωνε τὴν μουσελίαν. Κάτω ἀπὸ τὰ τετράγωνα τῆς δαντέλλας ἐφαίνετο τὸ λευκὸ σῶμα τῆς Ζοζάννας, πού θὰ ἦτον τόσο ἀπαλὸ εἰς τὴν προσεπαφήν! . . . Καὶ τὸ ὄραμα αὐτό, ἡ προσεπαφὴ αὐτὴ τὴν ὁποίαν εἶχε ὀνειροπολήσει, ἡ ὠραία γραμμὴ τοῦ σώματος τῆς Ζοζάννας ἐτάραξαν ἀκουσίως τὸν τὸν Νοέλ. Ἡ φίλη, ἡ ἰδεώδης ἐρωμένη, πού τὰ πλέον θερμὰ ὄνειρά του μόλις ἔθιγον, ἐγίνετο γυναῖκα — ἡ γυναῖκα . . .

Καὶ ἡ ταραχὴ αὐτὴ, ταραχὴ ἀγνή, πού δὲν ἦτον ὁ πόθος μιᾶς θωπείας, ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη τοῦ συμπλησιασμοῦ πρὸς τὸ ὄν πού ἀγαπᾷ κανεὶς, ἡ ταραχὴ αὐτὴ καθὼς ἐμπελάωνε ἄρχισε νὰ καταλαμβάνῃ τὴν Ζοζάνναν. . . Καὶ ἔσμιγε εἰς τὴν ταραχὴν αὐτὴν ἡ ἱερὰ φρονιάσις τῆς λέξεως τὴν ὁποίαν ἡ Ζοζάννα δὲν ἤθελε νὰ πῆ, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε νὰ πῆ οὔτε ὁ Νοέλ, καὶ ἡ ὁποία ἦτο ἐν τούτοις εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τῶν δύο, καὶ εἰς τῶν δύο τὰ χεῖλη. . . ἡ φρονιάσις τῆς λέξεως ἡ ὁποία προφεραμένη θὰ ἀλλάζετῃν ζωὴν δύο ὑπάρξεων!

Ἄλλὰ μία δύναμις ἀκατανίκητη εὐρέθη μέσα των. . . Τὸ χεῖρι τοῦ ἀνδρὸς ἐξήτησε τὸ χεῖρι τῆς γυναικὸς, τὸ μέτωπον τῆς γυναικὸς ἔγειρε ἐπάνω εἰς τὸ στήθος τοῦ ἀνδρὸς. . . Ἡ Ζοζάννα ἠσθάνθη τὸν ἑαυτὸν της νὰ στρεφογυρῶσθαι μέσα εἰς τὸ μέγα ποτάμι τοῦ ἐνστικτοῦ, εἰς τὸ ῥεῦμα τῆς παγκοσμίας ζωῆς. . . Ἐφοβήθη ἀκόμη ὀλίγον. . . ἔπειτα ἀπὸ τὸν στρόβιλον τῶν σκέψεων καὶ τῶν σκοτεινῶν πόθων της ἀνέτειλε ἡ φεγγοβόλουσα ἀνάμνησις ἐνὸς ὄνειρου: ὁ ἀνθισμένος κήπος, οἱ μενεξέδες, ὁ Νοέλ ἐπάνω εἰς τὸν πάγκον, ὁ ἐναγκαλισμὸς καὶ τὸ φίλημα. . .

— Ζοζάννα!

— Ὅχι!

— Ζοζάννα! . . . Κάμε μου τὸ χατῆρι . . .

Κύτταξέ με!

Ὁ ἀμαξᾶς ἐστράφη κατὰ τὸ ἡμῖον:

— Ἐφθάσαμε!

— Ποῦ εἴμεθα;

— Στὸ Σερνέ. Θέλεις νὰ ἰδῆς τοὺς καταρράχτες; Εἶνε ἓνα μονοπάτι, δεξιὰ καθὼς πάει τὸ νερό. . . Ἐπειτα εἶν' ἓνας μῦλος κ' ἓνα ξενοδοχεῖο. . . Ἐγὼ θὰ πάω ἕως τὸ ξενοδοχεῖο. . .

— Ἄς κατεβοῦμε!

— Δὲν εἶνε φρόνιμο αὐτὸ πού λές, Ζοζάννα

. . . Εἶσαι κουρασμένη. . .

Ἐκεῖνη δὲν τὸν ἀκούει, πηδᾷ κάτω ἐνῶ ὁ Νοέλ δίδει διαταγὰς εἰς τὸν ἀμαξᾶν. Τρέχει ἀκολουθοῦσα τὸν κατάφορον τοῦ χειμάρρου ἀνάμεσα εἰς τις καστανιές καὶ τις βελανιδιές, λευκὴ μέσα εἰς τὸ γλαυκὸν ἡμίφως πού σκεπάζει τοὺς κοντοὺς καὶ χονδροὺς κορμούς, τοὺς φαιοὺς βράχους. Τὰ χαμόδενδρα, τὰ χόρτα ἐπιβραδύνουν τὸ βῆμα της. Προχωρεῖ, ἀφίνουσα νὰ σύρεται τὸ φουστάνι της, μὲ τὰ χεῖρια τεταμένα, ὑψηλῇ, ἀκίνητῃ, ἀλύγιστῃ, σιωπηλῇ. Καὶ σταματᾷ, σὰν ἓνα περιστέρι πού ξεκουράζεται, εἰς εὐρύχωρο κοίλωμα βράχου ὅπου εἶνε συσσωρευμένα πεθαμένα φύλλα.

Ὁ Νοέλ τὴν φθάνει. Βάζει τὰ χεῖρα ἐπάνω εἰς τὰ μάτια της: ἀναπνέει ἀργά, βαθιά!

Ὁ Νοέλ τῆς λέγει:

— Τί ἔχεις; . . Δὲν με κυτᾶς πιά. . . Κύτταξέ με. Μέσα στὰ μάτια! Πρέπει! . . . Θέλω νὰ με κυτᾶξῃς, Ζοζάννα!

Τῆς πιάνει τὰ χεῖρια, τὴν κρατεῖ, ὡς γοητευμένην ὑπὸ τὸ βλέμμα του.

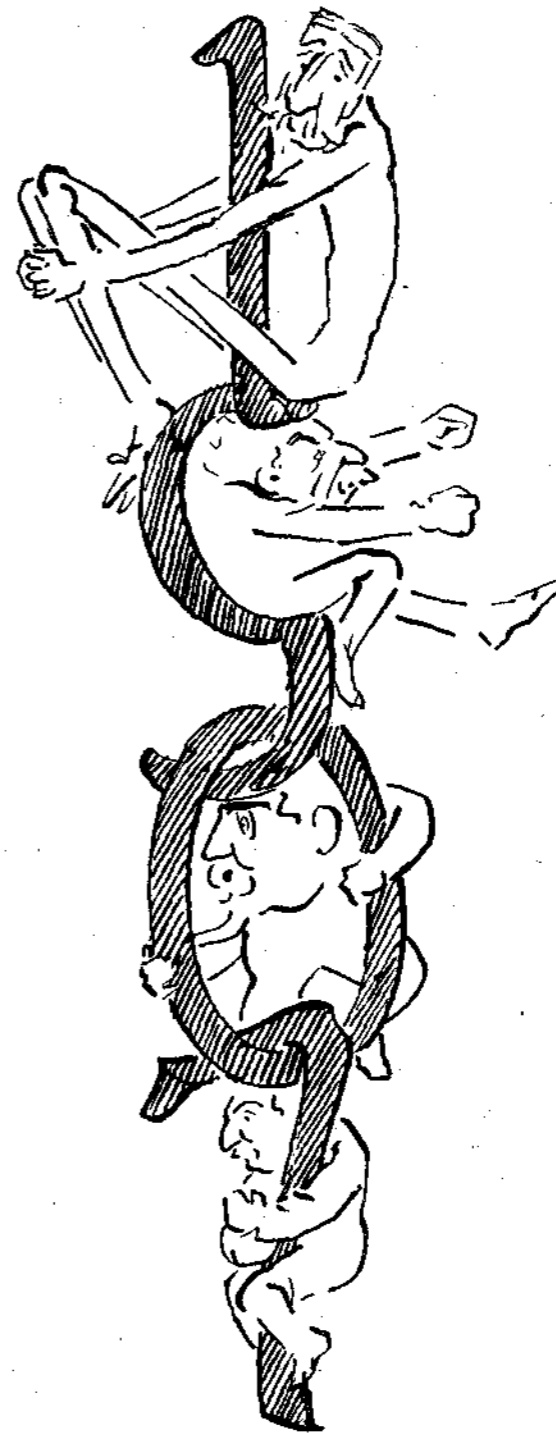
— ὦ, φίλε μου. . . Κάμε μου τὴ χάρι. . .

Πίστευσέ με. . . Ἐ. . .

[Ἀκολουθεῖ]

[Μετάφρ. Α. Κ.]

MARCELLE TINAYRE

ποιον παρά τρέχα να κινήση και την ἀηδίαν του κά-
μου! Και ακόμη καμμία ἀλήθεια, καμμία πνοή ζωής,
ούτε ἡ ἀσθενεστάτη. Ἡ ἀθηναϊκὴ ἠθογραφία φαίνε-
ται κατωμένη ἀπὸ ἀνθρώπων, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώρισε
ποτέ του τὰς Ἀθήνας· ἡ δὲ ψυχολογία τῶν ἀνθρώπων
εἶνε ἔργον συγγραφέως, ὁ ὁποῖος μόνον τὴν ἀνθρω-
πίνην ψυχὴν δὲν γνωρίζει.

Ἀλλὰ τί γνωρίζει λοιπὸν ὁ κ. Ζώρας διὰ τὰ κα-
τωρῶσην νὰ γράφῃ, νάρεση καὶ νὰ βραβεύεται; Ἀ-
πλούστατα γνωρίζει νὰ κάμνῃ λάμβους, νὰ ἐπαναλαμ-
βάνῃ τὰς κοινὰς εὐφυλολογίας καὶ τὰς γνωστὰς κο-
μικὰς θέσεις, καὶ νὰ κατασκευάζῃ με ἀνδρείκελα ἕνα
σύνολον διὰ τὴν σκηναίην ἐντελῶς ἀψυχον, ἀλλ' ὑπὸ
θεατρικὴν ἔποψιν οἰκονομημένον ὑποφερέτῃ. Τίποτε
ἄλλο.

Ἐντρέπομαι τώρα νὰ εἶπω, ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ ἐχει-
ροκροτήθη θερμοτάτα ἀπὸ τὸν πολυάριθμον καὶ ἐκ-
λεκτότατον κοινὸν τῶν πρώτων παραστάσεων τοῦ Βα-
σιλικοῦ καὶ αἰσχύνονται νὰ προσθέσω, ὅτι ὁ σεβα-
στός μου φίλος κ. Βλάχος τὸ ἐξέλεξε πρὸς παραστά-
σιν, διότι, κατὰ τὴν ἰδέαν του, εἶνε ἀπὸ τὰ ὀλίγα
ἑλληνικὰ ἔργα, ποῦ παρουσιάζουν τύπους ρωμαϊκούς.
Ὅταν συλλογισθῇ κανεὶς ὅτι διὰ νὰ εἶνε ἕνας τύ-
πος ρωμαϊκὸς πρέπει πρώτα πρῶτα νὰ εἶνε ἀνθρώπι-
νος, ἐνῶ τοῦς «Ἐπαρχιώτας» ἀποτελοῦν μόνον ἀνδρεί-
κελα ἀψυχα, εἰμπορεῖ νὰ τοῦ ἔλθῃ καὶ νὰ κλάψῃ...
Ἐγὼ ὁμως ἐπροτίμησα νὰ γελάσω. Κ' ἐγελοῦσα μὲ
τὴν καρδίαν μου ἐκείνῳ τὸ βράδι καὶ με τοὺς Λασ-
σανεῖους, καὶ με τὰ Βασιλικὰ Θεάτρα, καὶ με τοὺς
δυσκόλους Διευθυντάς, καὶ με τὸ δύσκολον ἀθηναϊκὸν
κοινόν, καὶ με ὅλα, — ἐκτός τῶν ἠθοποιῶν, οἱ ὁποῖοι
ἔπαιξαν τῶν ἐὺσυνειδήτων, διότι καὶ αὐτοὶ μόνον
τέτοια ἔργα ἐνοοῦν, καὶ τὰ καίζουσι ὁμολογουμένως
«κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ συγγραφέως».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Διὰ τὴν «Βασίλισαν Σαββᾶ» τοῦ κ. Τσοκο-
πούλου, μονόπρακτον δράμα, τὸ ὁποῖον ἔπαιξε κατ'
αὐτὰς εἰς τὸν «Παρνασσόν» ὁ κ. Βονασέρας, θὰ γρά-
ψωμιν εἰς τὸ προσεχές.

Γρ. Σ.

ΞΕΝΟΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ

Φιλέας Λεμπέγκ — Philéas Lebeugue —

Ὁ ὄρος τοῦ νεοελληνιστοῦ θὰ ἦτο ἴσως ἡ κυριολε-
ξία διὰ τοὺς ὀλίγους εὐγενεῖς ξένους, ποῦ κατα-
γίνονται, ὡς κριτικοὶ ἢ μεταφρασταί, με τὴν νεοε-
λληνικὴν λογοτεχνίαν, παρά διὰ τοὺς ποιητὰς, ποῦ
ἀπεκλήθησαν ἔτσι διὰ τὴν ἑλληνικὴν τῶν τέχνην,
τὸν Ἄγγλον Keats π. χ. καὶ ἄλλους. Αὐτοὶ προσ-
φανεστερα ἴσως θὰ εἰμποροῦσαν νὰ ὀνομασθοῦν «νεοε-
λληνικοί». Ὅπως δὲ ἴτελος εἶνε δευτερευούσης ση-
μασίας ὅπως καὶ ἂν ὀνομασθοῦν, τὸ γεγονός εἶνε,
ὅτι ὀλίγοι ἀνθρώποι, με τὰς συνεχεῖς καὶ φωτισμένας
ἐργασίας τῶν ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, κα-
τάρθωσαν νὰ κινήσουν, ἂν ὄχι τὴν προσοχήν, τοῦλάχισ-
τον τὴν περιέργειαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κοινοῦ διὰ
κάτι τι ποῦ ἐθεωροῦτο ἀνύπαρκτον εἰς τὴν τρωινὴν
Ἑλλάδα. Ὁ Ἀνατόλ Φράνς, γράφων πρὸς τὸν ἀγαπη-
τὸν φίλον μου κ. Νικολὰ Σεγκύρ, τὸν ποτε κ. Ἐπι-
σκοπόπουλον, ἐσημειοῦν μίαν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὸν
Ἑλλάδα μικρότατα εἰρωνικῶν: «Je n'ai vu que des
marbres, des ombres et . . . vous». Ὁ μέγας εἰ-
ρωνιστὴς ἐκτός τῶν μαρμαρῶν καὶ τῶν σκιῶν δὲν εἶδε
ἰδέει τίποτε ἄλλο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν κ. Σεγκύρ,
τὸν ποτε κ. Ἐπισκοπόπουλον. Οἱ ἄλλοι ξένοι ποῦ
ἐπέγρασαν βίαιστικοὶ δὲν θὰ εἶδαν ἴσως οὔτε αὐτόν.

Φιλέας Λεμπέγκ

Ἐπομένως οἱ ὀλίγοι νεοελληνισταί, ποῦ ἔστρεψαν
τὴν προσοχήν τῶν πρὸς τὸν πνευματικὸν παραγωγὸν
τῆς τρωινῆς Ἑλλάδος — ἕνας Λεμπέγκ διὰ τὴν Γαλ-
λίαν, ἕνας Δίσεριχ διὰ τὴν Γερμανίαν, ἕνας Τσιουτὶ
διὰ τὴν Ἰταλίαν, ὁ ἰδικὸς μας Λυκαρδόπουλος διὰ
τὴν Ρωσσίαν — προσφέρουν σημαντικὴν ἐθνικὴν ὑπη-
ρσίαν εἰς ἕνα τόπον, ποῦ δὲν θὰ ἤθελε νὰ περῇ
πάντα καὶ μόνον ὡς νεκρόπολις τῶν μαρμάρων, τῶν
σκιῶν καὶ τοῦ φίλου μου κ. Σεγκύρ, τοῦ ποτε κ. Ν.
Ἐπισκοπόπουλου.

Ὁ κ. Φιλέας Λεμπέγκ εἶνε ἀπὸ τοὺς παλαιότερους
φίλους τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων. Πρὸ δεκαετίας
σχεδόν, εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς «Τέχνης», εἶχα τὴν εὐχα-
ρίστησιν νὰ σχετισθῶ μαζί του δι' ἀλληλογραφίας.
Ὁ κ. Λεμπέγκ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπισκέφθη ποτέ τὴν Ἑλ-
λάδα καὶ ὁ ὁποῖος δὲν ἀφῆκεν ἴσως ποτέ τὴν ἐρατει-
νὴν του ἐξοχὴν τῆς Neuville-Vault, ὅπου μέσα εἰς
τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας του καὶ τῆς φύσεως,
με τάρτορά του, τὴν θεριστικὴν του μηχανήν, τὰ βι-
βλία του καὶ τὴν ἔμπνευσίν του, ζῆ ζωὴν ἀγρότου καὶ
ζωὴν ποιητοῦ, — ὅπως τὸν εἶδεν ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας
λογίους ὁ Λάμπρος Πορφύρας, — κατάρθωσε μόνος του,
μαζί με ἄλλας δέκα νεοευρωπαϊκὰς γλώσσας, νὰ ἐκ-
μάθῃ καὶ . . . τὰς νεοελληνικάς. Ἐνα κατάρθωμα
διὰ ξένον. Ὁ κ. Λεμπέγκ, ὁ ὁποῖος ἔχρονογράφει
τότε τὴν πορτογαλικὴν λογοτεχνίαν εἰς τὸν «Γαλά-
την Ἐρμῆν», ἤρχει νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ νεοε-
λληνικὰ γράμματα. Ἦμουν ὁ πρῶτος ποῦ τοῦ ἐστειλα
ἑλληνικὰ βιβλία, τὰ «Εἰδωλα» τοῦ Ροῖδη, μερικὰς
ἐκδόσεις τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι τί ἄλλο.
Ἐκτοτε, με ἀραιὰς διακοπὰς, εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν νὰ
εὐρισκώμαι εἰς εὐάρεστον ἐπικοινωνίαν με τὸν εὐγενῆ
Γάλλον καὶ νὰ θαυμάζω τὴν ταχύτητα τῆν δευ-
τέρειαν, με τὴν ὁποίαν ἤρχει νὰ προσοικειώνεται,
ὅσον εἶνε δυνατόν δι' ἕνα ξένον, τὰ γλωσσικὰ καὶ
λογοτεχνικὰ μας ζητήματα. Μετ' ὀλίγον ὁ εὐγενής μου
φίλος μοῦ ἐζητήσεν ἑλληνικὰς ἐπιστολάς καὶ ἔκτοτε
ἐξακολούθησα νὰ τοῦ γράφω ἑλληνικά. Ἀπὸ τὸν και-
ρὸν ἐκείνου ὁ κ. Λεμπέγκ δὲν ἐπαύσατο δημοσιεύειν εἰς
γαλλικάς ἐπιθεωρήσεις καὶ ἐφημερίδας μεταφράσεις
καὶ ἀναλύσεις νεοελληνικῶν ἔργων καὶ παρουσιάζων
εἰς τὸ γαλλικὸν δημόσιον τοὺς νέους Ἑλληνας λογο-
τέχνους. Ὁ «Γαλάτης Ἐρμῆς», ὁ ὁποῖος εἰς τὴν πλου-

σίαν του διεθνή ἐπιθεώρησιν προσέθεσε τελευταίως,
καὶ τακτικὴν στήλην «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» δὲν
εἰμποροῦσε νὰ εἶδῃ καταλλήλοτερον συντάκτην διὰ
τὴν στήλην αὐτήν ἀπὸ τὸν κ. Φιλέαν Λεμπέγκ. Ἀπὸ
ἔτους καὶ πλέον ὁ κ. Λεμπέγκ, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον:
Δημήτριος Ἀστεριώτης, κρατεῖ ἐνήμερον, κατὰ διημι-
νίαν, τὸ κοινὸν τοῦ φημισμένου γαλλικοῦ περιοδικοῦ,
τῆς νεοελληνικῆς κινήσεως εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς
τέχνους. Καὶ ποῦ νὰ ὁμολογήσουν ὅλοι οἱ παρακο-
λουθοῦντες τὴν φιλολογικὴν αὐτὴν χρονογραφίαν, ὅτι
ὁ Δημήτριος Ἀστεριώτης, ἐκτελεῖ τὸ δύσκολον ἔργον,
ποῦ ἀνέλαβε, με γνώσιν, ὀξυδερκειαν, ἀντιλήψιν καὶ
πρὸ πάντων ἀμεροληψίαν καὶ δικαιοσύνην, τόσον ὥστε
αἱ ὀλίγα παρεξηγήσεις, πλάναι ἢ ὑπερβολαὶ εἰς χαρ-
ακτηρισμοὺς καὶ ἐκτιμήσεις, αἱ ἀναπόφευκτοι ἄλλως
εἰς κάθε ἀντιμετώπισιν μίας παραγωγῆς συγχρόνου καὶ
δυσκολοχαρακτηριστοῦ, νὰ μὴν ἐλαττώνουν κινήσασιν
τὴν σημασίαν τῶν ὁραίων αὐτῶν ἐπιθεωρήσεων.

Εἰς τὴν εὐγενῆ αὐτὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὰ νεοελλη-
νικὰ γράμματα, ὁ κ. Φιλέας Λεμπέγκ ἐρχεται ὀπλι-
σμένος με πλούσια ἐφόδια. Ὁ νεοελληνιστὴς τοῦ «Γα-
λάτου Ἐρμού» εἶνε Γάλλος συγγραφεὺς ἄξιος πολλῆς
προσοχῆς. Σοφὸς καὶ ποιητὴς εἰς τὰς ὥρας του, ἐπα-
ρουσίασεν ἕως τώρα κριτικὰς ἐργασίας καὶ λογοτεχνικὰ
ἔργα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔδωκαν τὴν θέσιν του εἰς τὰ γαλ-
λικά γράμματα. Τὸ «Πέραν τῶν Γραμματικῶν» ἔρ-
γον του, τὸ δημοσιευθὲν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, μίαν πολὺ
πρωτότυπος φημισμένην λογοτεχνικὴν τῆς Γλώσσης,
μέχρι τῶν ἀνωτέρων ἐκδηλώσεων τοῦ Λόγου, μίαν
μελέτη εὐρύτατα τεκμηριωμένην καὶ βολιστικὰ τῶν ζη-
τημάτων, με σοφίαν καὶ αἰσθημα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐρευν-
νῶνται ὅλα τὰ ζητήματα τῶν ἤχων, τῶν λέξεων, τῶν
ιδεῶν, τοῦ ὄφους, τοῦ στίχου, τάπαρολοῦντα τὴν σύγ-
χρονον σκέψιν, εἶνε ἄξιον νὰ μελετηθῇ ἀπὸ κάθε ἀν-
θρώπου ἐνδιαφερόμενον διὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν
τέχνην τοῦ λόγου. Ἡ νεώτερά μελέτη του: «Εἰς τὰ
Γαλλικὰ Παράθυρα», ὑπὸ τὸν ὁραῖον ποιητικὸν τί-
τλον, κρύπτει ἐπίσης μίαν φιλοσοφικὴν ἀντιμετώπισιν
τῆς γαλλικῆς ψυχῆς, εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς διὰ μέσου
τῶν αἰώνων, μίαν ἀντιμετώπισιν ὅπου τὰ φυλετικὰ,
ψυχολογικὰ καὶ αἰσθητικὰ ζητήματα, τὰ συναφῆ πρὸς
τὴν ἐθνικὴν ψυχολογίαν ἐνὸς λαοῦ, ἐρευνῶνται με τὰ
φῶτα τῆς νεωτάτης ψυχολογικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἐπι-
στήμης, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ κ. Λεμπέγκ ἀναδεικνύεται
πλουσιώτατα κατηρητισμένος, ἐνόησον πρὸς τὰ δῶρα τοῦ
παρατηρητοῦ τὰς ἀπόψεις τοῦ ποιητοῦ καὶ τοῦ καλ-
λιτέχνου. Καὶ τὸ μέτρον τῆς καλλιτεχνικῆς του ψυχῆς
μᾶς ἔδωκεν ὁ κ. Λεμπέγκ, περισσότερον ἀπὸ τοὺς
ἀριμονικούς στίχους του, εἰς τὸ τελευταῖον μυθιστο-
ρημά του, «Τὸ Μυθιστόρημα τοῦ Γκαμελόν», ὅπου
ἀκολούθῳν τὸ ποιητικὸν παράδειγμα τοῦ συγγραφέως
τοῦ Τριστάνου καὶ τῆς Ἰσόλδης — τόσον γνωστοῦ
εἰς τὸ κοινόν τῶν «Παναθηναίων» — ἠθέλησε νὰ μᾶς
δώσῃ εἰς ὄραϊας δρασεράς καὶ ποιητικὰς σελίδας μίαν
θελατικὴν ἱστορίαν τῶν ἱπποτικῶν χρόνων τῆς γη-
ραιᾶς Γαλλίας, ἀντλῶν ἀπὸ τὴν πηγὴν τοῦ «Τραου-
διοῦ τοῦ Ρολάνδου» τὸ θέμα του, διὰ νὰ τοῦ δώσῃ
μίαν ἐλευθέραν ποιητικὴν μορφήν, ἔξω ἀπὸ ἱστορι-
κοὺς περιορισμοὺς καὶ ἠθογραφικὰς φροντίδας. Εἰς
τὸ «Μυθιστόρημα τοῦ Γκαμελόν» ὁ κ. Λεμπέγκ δὲν
ἐκράτησεν ἀπὸ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἱστορίαν παρὰ
τὸ θελατικὸν τοπίον καὶ τὴν ὑψηλὴν ψυχὴν τῶν ἡ-
ρώων του. Τί ἄλλο; Καὶ ὅλοι οἱ κουρασθέντες ἀπὸ
τὴν ἀνιάρταν ψυχολογίαν τῆς γαλλικῆς μοιχείας, αἰ-
σθάνθησαν κάτι τι ὡς ἀναψυχὴν ἀπὸ τὸ ποιητικὸν
αὐτὸ μυθιστόρημα τοῦ εὐγενικοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ κ. Λεμπέγκ, ἕνα τομίδιον
εἰς τὴν σειρὰν τῶν «Ξένων Φιλολογιῶν» τοῦ ἐκδοτικοῦ

οἴκου Σανσοῦ καὶ Σα, εἶνε: «Ἡ Φιλολογικὴ Ἑλλάς τῆς
Σήμερον». Διὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ, ὅπου συστηματικῶς
καὶ μεθοδικῶς πλέον, ἐξετάζεται ἡ φιλολογικὴ ἱστο-
ρία τῆς νέας Ἑλλάδος, ἀπὸ τοῦ Σολομοῦ μέχρι τῶν
ἡμερῶν μας, ἐγινεν ἡδὴ λόγος εἰς τὰ «Παναθηναία»
καὶ βεβαίως πολὺ συχνὰ θὰ τὸ ἐνθυμηθῶμεν ὅλοι μας
καὶ θὰ ἐπανελέθωμεν εἰς αὐτό, διότι τὸ μικρὸν αὐτὸ
βιβλίον εἶνε ἡδὴ μίαν πηγὴν καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλλη-
νάς δὲν θὰ παραγνωρίσῃ κανεὶς ὑποθέτω, οἰανδήποτε
καὶ ἂν ἔχῃ διχογνωμίαν ὡς πρὸς τὰς ἐκτιμήσεις τοῦ
γάλλου ἱστορικοῦ ἢ τὴν μεθόδον τῆς ἐργασίας του,
τὰς καταπληκτικὰς δυσχερείας ἐνὸς ὁμοίου ἔργου,
ἕνας ἱστορικὸς τῆς γαλλικῆς λογοτεχνίας λέγει, ὅτι
τὸ δυσκολώτερον πρῶγμα εἶνε νὰ γράψῃ κανεὶς τὴν
ἱστορίαν μίας συγχρόνου φιλολογικῆς περιόδου. ἡ ὁ-
ποία δὲν εἶπε ἀκόμη τὴν τελευταίαν τῆς λέξιν. Καὶ ὁ
κ. Λεμπέγκ ἀνέλαβε τὸ ἔργον αὐτὸ χωρὶς πηγὰς, χω-
ρὶς ἐργασίας προηγουμένας, χωρὶς νὰ ἔχῃ κανὲν ὄψιν
τοῦ ὅλου τοῦ ἔργου τῶν περισσότερων συγγραφέων ποῦ
κρίνει — πόσοι ἔχουν τὸ βιβλίον τὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα;
— χωρὶς κανένα ἄλλο βοήθημα. Καὶ εὐρῆθη ἀναγκα-
σμένος νὰ ὀρίσῃ, νὰ χωρίσῃ νὰ κατατάξῃ, νὰ μεθο-
δικεῖσῃ ὅλον τὸ ἀμορφον αὐτὸ ὄγκον. Καὶ μᾶς ἔδωκε
ἕνα βιβλίον τεκμηριωμένον, με μίαν μεθόδον, με μίαν
σειρὰν, με χαρακτηρισμοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον
ἀκριβεῖς καὶ πρὸ πάντων με μίαν ἀγάπην εὐλαβικὴν διὰ
τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἰσως πολλοὶ θὰ εἶδαν τὸν
ἐαυτὸν τοῦ ἐλαττωμένου ἐκεῖ μέσα καὶ ἄλλοι ἐξοργω-
μένοι — ἂν εἶνε δυνατόν! Μήπως ὁμως ἂν ἐσηκόνοντο
οἱ νεκροί, δὲν θὰ εὐρισκαν τὸν διάβολον τοῦ δόλι οἱ
ἱστορικοὶ τοῦ κόσμου; Ἄλλὰ τί σημαίνει; Αὐτὴ εἶναι
ἡ ἱστορία καὶ μάλιστα ἡ σύγχρονος. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι
πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς μίαν παλαιάν «Ἐπιθεώρησιν
τῶν Δύο Κόσμων» εἶδα μίαν παράλληλον κριτικὴν τοῦ
Λαμαρτίνου καὶ ἐνὸς ἀγνώστου εἰς ἕμῃ ποιητοῦ. Ὁ Λα-
μαρτίνος ἐκρίνετο ὡς νέος με τάλαντον, ὁ ὁποῖος ὁμως
δὲν ἐφθάνε τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν τέχνην τοῦ ἄλλου, τοῦ
ἀγνώστου. Ἐτσι γράφεται κ' ἐτσι ἐπανορθώνεται ἡ ἱ-
στορία. Ὁ κ. Λεμπέγκ ἀνέλαβε καὶ ἐπαραματοποίησε
μίαν δυσκολοτάτην ἐντολήν. Καταλλήλοτερος νὰ τὸ
βεβαιώσω εἶμαι ἐγὼ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ φίλος μου κ.
Σανσοῦ Ὁρλάν εἶχε ἀναθέσει τὴν ἐργασίαν αὐτήν καὶ
εἶχε ἀναγγεῖλει μάλιστα τὸ βιβλίον με τὸ ὄνομά μου.
Καὶ μετὰ διαγαμμοὺς δύο ἐτῶν δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸ
κάμω. Ἐὰν δὲν εὐρίσκειτο ὁ κ. Λεμπέγκ, Κύριος οἶδε
πόσον καιρὸν θὰ ἐδίσταθα ἀκόμη. Εἶνε εὐτύχημα ὅτι
εὐρέθη.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΑΤΟΝ εἶνε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μιχαήλ
Μπρεαίλ «Διὰ τὰ γνωρίσματα καλύτερα τῶν Ὀ-
ρον» ποῦ ἐξέδωκε πρὸ ἡμερῶν ὁ μέγας ἐκδοτικὸς οἰ-
κος τοῦ Ἀσπὲ εἰς τὸ Παρίσι. Ὁ διαπρεπὴς ἑλλη-
νιστὴς καὶ γλωσσολόγος διὰ τοῦ ἔργου του αὐτοῦ πα-
ρέχει μίαν ἐπὶ πλέον συμβολὴν εἰς τὴν Ὀμηρικὴν
κριτικὴν διασαφηνίζων πλείστα σημεῖα ἀναγόμενα εἰς
τὴν ὑπαρξίν ἢ μὴ τοῦ Ὀμήρου.
Τὸ περισσότερον ἐνδιαφέρον ὁμως τοῦ ἔργου τοῦ-
του τοῦ κ. Μπρεαίλ εἶνε ὅτι μᾶς παρουσιάζει τὴν Ὀ-
μηρικὴν ποίησιν ὡς ἐγκλεισμένην καὶ στοιχεῖα κομικὰ.
Καὶ ἡ παρατήρησις αὕτη ἢ τόσον πρωτότυπος τοῦ
Γάλλου Ἑλληνιστοῦ δὲν φαίνεται ἀβάσιμος.
«Υπάρχει, λέγει ὁ κ. Μπρεαίλ, εἰς τὴν Ὀμηρικὴν ποίη-
σιν — σπανιότατα ἴσως ἀλλ' ἀναμφισβητήτως — ἕνας τό-
νοκομικὸς. Ἡ ποίησις αὕτη ποῦ ἐσυνειδησάμεν νὰ θεω-
ρῶμεν ὡς σοβαρὰν, ἐνίοτε σατυρῆσαι. Δὲν ὀμῶν περὶ
τοῦ γίγαντος Πολυφήμου μόνον. Οὔτε περὶ τοῦ Θεο-
σίτου ἀκόμη τὸν ὁποῖον παρουσιάζει ὁ Ὀμηρος ὡς

μιαν υπαρκτήν άναξίαν προσοχής. Άλλ' ή 'Ιλιάς εγκλείει πηγήν κομικοῦ είδους όλιγοτέρον μὲν καταφανούς αλλά πολύ ύψηλοῦ καί λεπτοτάτου.

Ο Νέστωρ είνε ένας γέρων σεβαστός, ήμίθεος άν θέλετε. Αυτό όμως δέν τόν έμποδίζει νά είνε κατ' έξοχήν φλόγος καί ένιός τε νά έξέρχεται τού θέματος του διά πολυλογία κατ' όλοκληρίαν άσυναρτήτου. Ο ποιητής είνε τά μέρη αυτά είνε πασιφανές ότι εικόνεύεται τόν γηραιών ήρωα.

Z.

Ο κ. Ζ. Παπαντωνίου, ό άλλοτε δροσερός χρονογράφος τών «Παναθηναίων» Χάρης Ημερινός, πού μάς τόν άπερρόφησε σιγά σιγά ή δημοσιογραφία, έγραψε πρό όλιγων ήμερών είνε τού «Άστν» ένα πολύ ώραιο χρονογράφημα *Τό ύφος τών ποιητών*. Θα σάς δώσωμεν μερικά άποσπάσματα:

«Δέν ύπάρχει πλανόδιος χωρίς την ιδιάν του μουσικήν. Η μουσική αυτή είνε ιδιική του, δέν είνε τού άλλου. Ο καθένας έχει τόν τρόπον τού φωνάζειν. Καί ό τρόπος αυτός είνε άκλόνητος.

«Τώρα πώς ό πλανόδιος έχει τό ύφος του; Πώς έχει την μουσικήν του, ή όποία δέν μοιάζει με την μουσικήν τού άλλου; Πώς ό ένας μανάβης λέγει «πα-ααααατά...» ένώ ό άλλος λέγει πα-τά-τές — άλλος ρυθμός δηλαδή, άλλo χρώμα, άλλη λέξις, άλλα έντελώς πράγματα — αυτό δέν είνε περίεργον. Κάθε πλανόδιος έχει τούς πελάτας του είνε της γειτονίες καί μόνον τό ιδιαίτερόν του ξεφώνημα τούς πείθει ότι αυτός είνε. Άλλά πώς αυτός ό πλανόδιος κατορθώνει νά τραγουδήση της πατάτες του όπως της έτραγουδήσεν έχτες καί όπως της έτραγουδήσεν πρό 15 έτών, πώς δέν αλλάζει τίποτε από τό χρεσέντο του καί τό ραλλεντάντο του, ούτε νότα, ούτε τριακοστόν δεύτερον χρόνον — αυτό είνε πού σου σπά τό κεφάλι. Διότι έδώ έχουμε μίαν άκριβειαν έκτελέσεως φανατικώς πιστήν. Πολλάκις πού με ξυπνούσεν ό άγριώτατος «πακούτσια νά μπάλω...» έσπεπτότην. Πώς μωρέ κρεμανταλά μπαλωματή κατορθώνεις νά έκτελείς είνε τά «μπα-λώ» ήμυτόνιον; Πώς δέν γλυστρά, κατά λάθος ή φωνήσου κάποτε νά τό κάμης τόνον όλοκληρον; Τί άκριβεια είν' αυτή; Ο Μπάχ τό έγραψε καί τό έκτελείς με τόσον φανατισμόν αυτό τό παράδοξον τό άνεξήγητον ήμυτόνιον; Καί όμως ό μπαλωματής έξακολουθεί νά σάξει τό ήμυτόνιον όπως καί τό έπάγγελμά του, ένώ δέ αλλάζει την μορφήν τώσων πακούτσιών τά όποία ύπέκριναν είνε τόν νόμον της φθοράς καί της άλλουώσεως, ένώ έβγαλε πάτους καί έβαλεν άλλους, ένώ άλλαξε τακούτσια, ένώ έγραψεν, εμπάλωσε, διόρθωσε, μετεμόρφωσε, άφνειν άθικτον, ιερών καί άπαραβίαστον έκείνο τό ήμυτόνιον.

«Πολλά μυστήρια έχει ή ψυχολογία τών παραδόξων αυτών ανθρώπων. Σκέπτεται κανείς: Πώς ό τάδε πλανόδιος έτόνισεν κατ' αυτόν τόν τρόπον τό ξεφώνημά του καί δέν τό έτόνισεν άλλουώς; Έδώ βέβαια δέν μπορούμε νά προχωρήσωμεν βαθύτερα καί μάς άρχει μόνον ή εξήγησις ότι τό ύφος είνε ό άνθρωπος. Έάν τού τάδε κουλουρτζή τό ξεφώνημα έχει μέσα έρώτα, θα πη ότι τέτοιος είνε ό κουλουρτζής. Έάν τού τάδε γανωματή τό ξεφώνημα έχει μέσα άπειλήν μίσος ή κραυγήν κατά τού παντός, θα πη ότι τέτοιος είνε ό γανωματής. Έάν τού μανάβη ή φωνή έχει μέσα άπολυτίαν ή κοντάκιον, θα πη ότι τέτοιος είνε ό μανάβης.

«Όλοι τραγουδούν κατά τόν τάδε τρόπον, διότι τέτοιοι είναι. Βαθύτερα δέν είνε δυνατόν νά προχωρήσωμεν είνε αυτό τό άνεξήγητον, τό όποιον, κρατεί κλειδωμένον ή άναπολόγητος φσις. Πώς ήμυτορείτε, έπί παραδείγματι νά εξηγήστε τό ξεφώνημα ενός γνωστοῦ φουφουδαντζή πλανωμένου είνε τās Άθήνας; Ο άνθρωπος αυτός, νεαρός άνθρωπος, γυρίζει με τόν

γαϊδαρό του φορτωμένον φουφούδες καί σάρες. Τό ξεφώνημά του είνε «Πάρτε σάρες για μπριτζόλες — για ψάρια για μπριτζόλες σάρεςεες». Άπαισιώτερον ξεφώνημα δέν έχει άκουσθή είνε τās Άθήνας. Διότι περιέχει θρήνον, κραυγήν όλολυγμώδη, ξεφωνητό γοερόν ανθρώπου δερομένου διά ροπαλού. Ποιος τόν δέρονει; Κανείς. Ποιος τόν αναγκάζει νά κλαίη; Κανείς. Γιατί λοιπόν κλαίει γοερώς, διαλαλών τό έμπόρευμά του; Άλλ' αυτά είπαμεν ότι είνε άνεξήγητα. Ως εκεί καί μη παρέχει.

«Έννοείται ότι άλλαι φωναί πλανοδίων έχουν καί τι τροπαρίου, άλλαι είνε άμανές, άλλαι είνε έρως, άλλαι είνε χαρά, άλλαι πού αναλύονται είνε τόν ήλιον τού δειλινοῦ, είνε βαθεία καί άνεξήγητος ποιητική θλίψις»

ΕΙΣ ένα σιδερένιο χρηματοκιβώτιον τό όποιον ύπήρχεν είνε μίαν αΐθουσαν της Βουλής καί τό όποιον είκυσε την προσοχήν τού Προέδρου κ. Λεβίδη, εφρέθησαν σπουδαία ιστορικά έγγραφα. Ίδου ή περιγραφή τών εφρέθεντων κατά τό *Νέον Άστν*

«Τό χρηματοκιβώτιον περιείχε έν μικρόν κιβώτιον σιδεροῦν, τύπου της εποχής τού Ναπολέοντος, φέρον είνε τά πλευρά άνάγλυφα θαυμασίας τέχνης είνε δέ την κορυφήν κύμα καθήμενον, έργον έξόχου τέχνης.

«Τό κιβώτιον τούτο ήτο κενόν, υποτίθεται δέ ότι περιείχε τά έγγραφα τά όποια εφρέθησαν παρ' αυτό καί τά όποια ένέχον αληθώς σπουδαιοτάτην σημασίαν, διότι τό έν τούτων είνε τό πρωτέγγραφον τού Συντάγματος τού 1843 ύπογεγραμμένον υπό τού Όθωνος, τό δέ έτερον τό πρωτέγγραφον τού Συντάγματος τού 1864, τού ισχύοντος σήμερα, ύπογεγραμμένον υπό τού Βασιλέως Γεωργίου.

«Έκτός τών δύο τούτων έγγραφων εφρέθησαν καί τά πρακτικά τών συνεδριάσεων τών Έθνοσυνελεύσεων τού 1843 καί 1864, έπιστολαί τού Όθωνός καί διάγγελμα αυτού προς την Έθνοσυνέλευσιν διά τού όποιου εξήτει την τροποποίησιν άρθρων τινών τού Συντάγματος.

«Έπίσης έντός μελανής χαρτοθήκης εφρέθησαν τά πρακτικά της Γερουσίας τών έτών 1843 καί 1864 ως καί τά δύο κείμενα τού Συντάγματος έν άντιγράφω.

«Πρός τούτους εφρέθη μικρόν θαυμασιώς έπεξεργασμένον ξύλινον κιβωτίδιον, περιέχον μίαν πυξίδα, τό μελανοδοχείον τό όποιον έχρησιμοποίηθη κατά την ύπό τού Βασιλέως Γεωργίου ύπογραφήν τού πρακτικού της δρκωμοσίας του, την έκ πτεροῦ πέναν με την όποιαν υπέγραψε, καί έν μικρόν κουτάλα με τό όποιον έφηναν άμμον έπί της ύπογραφής τού Βασιλέως προς άπορρόφησιν της μελάνης.

«Η πυξίς ξυλίνη περιείχε τό πρακτικόν της πρώτης δρκωμοσίας τού Βασιλέως Γεωργίου, τό πρακτικόν της δρκωμοσίας του έπί τού Συντάγματος, τό ψήφισμα της έκλογής του ως Βασιλέως τών Έλλήνων καί την πράξιν της Έθνοσυνελεύσεως αναγνωρίζουσής την κατάλυσιν της βασιλείας τού Όθωνος καί της άντιβασιλείας της Άμαλίας».

Ο καθηγητής τού Πανεπιστημίου τού Cambridge διαπετής έλληνιστής έν Άμερικη καί ιδρυτής της έν Άθήνας Άμερικανικής αρχαιολογικής Σχολής κ. Goodwin έν έχάτως δημοσιεύθειση μελέτη αυτού (Harvard Studies in classical Philology Vol XVII, 1906) διορθοί την άλλοτε δημοσευθείσαν ύπ' αυτού τού ίδιου θεωρίαν (Papers of the American School of Classical Studies at Athens Vol I p. 239, 1882) περί της έν Σαλαμίη ναυμαχίας συμφώνως προς τά πορίσματα της μελέτης τού συνεργάτου μας άνθυποπλοίαρχου κ.Ρεδιαδή.Την άλλοτε έκτεθεισαν θεω-

ρίαν τού Goodwin κατ' ήν ή ναυμαχία έλαβε χώραν παρὰ τό σημερινόν πέλαμα, την όποιαν σήμεραν οῦτος άπορρῶνεται, ήσπασθησαν ήδη έν τούτοις ό Gardner ό Grundy ό Munro καί άλλοι. Ηδη όμως ό Goodwin δέχεται έξ όλοκληρόν την ύπόθεσιν τού κ. Ρεδιαδή κατ' ήν ή ναυμαχία έγένητο παρὰ την Ψυτάλειαν, ως έπίσης καί τή' ύπό τού ίδιου κ. Ρεδιαδή γενομένην διόρθωσιν της χροнологίας 21 Σεπτ. 480 π. Χ. καί όλόκληρον την σειράν τών σκέψεων καί τά συμπεράσματα της μελέτης τού κ. Ρεδιαδή.

ΕΙΣ «τά Βυζαντινά χρονικά» τού Μονάχου μνημονεύονται έργασια τού κ. Αδαμαντίου καί τού κ. Ν. Βέη παρουσιασθείσαι είνε τά «Παναθηναία». Έπίσης καί ή «Γλωσσική αυτοβιογραφία» τού κ. Παύλου Νιρβάνα καί ή μελέτη τού κ. Μ. Α. Τριανταφυλλίδου «Ξενηλασία ή Ίσοτέλεια» ή πραγματοποιμένη περί τών ξένων λέξεων αί όποια έχουν εισχωρήσει είνε την νέαν Έλληνικήν γλώσσαν.

ΕΙΣ τό «Siécle» ό κ. Γουσταβός Κάν Gustave Kahn) έκ τών δημιουργών τού Έλευθέρου στίχου έξ άφορμής μάς έρευνήσιν διά την παγκόσμιον ποιήσιν έν μνημονεύει καί την νεοελληνικήν ποιήσιν την σύγχρονον, έπικεφαλής της όποιάς θέτει τόν κ. Στέφανον Μαρτζώκην Όμιλεί ακόμη διά τόν κ. Παλαμάν τόν κ. Ζητουνιάτην καί τόν κ. Σκίτην «qui est un Helléne avant tout» (;)

ΕΙΣ τόν «Mercure de France» δημοσιεύεται άρθρον τού κ. La Chessnais περί τού άποθανόντος μεγάλου Νορβηγού διδασκάλου Ένρικ Ίψεν. Ο συγγραφεύς μάς παρουσιάζει τόν Ίψεν ως σκλάβον τού καλλιτεχνικού τού έγωισμοῦ, περί άλλου μη ένδιαφερόμενον παρὰ διά την τέχνην του, πτωχόν είνε «confidences», άκαμπτον καί άδυσώπητον. Καί τούτο τρώπως τό τελευταίον του δράμα «Όταν θά έξυπνήσωμεν μεταξύ τών νεκρών» είνε, μάς λέγει ό άρθρογράφος, μία άντίθεσις όλοκληρωτική με την αληθινήν Ίψενικήν σκέψιν κατά τά εικοσιπέντε έτη της ώριμότητός της. Θα έλεγε, ότι είνε τό γήρας του τόν κατέλαβε με την σειράν της ή «σιρροενία της άνθρωπίνης ύπάρξεως», ότι είχε πάσει νά πιστεύη είνε την άπιστολήν του, ότι έδωκερόσε με θλίψιν την θυσίαν όλης του της ζωής είνε τό έργον του. Είνε ή άνταπόδοσις τού φυσικού έγωισμοῦ.

ΥΠΑΡΧΕΙ μία Βελγική Άκαδημία. Χρονολογείται από τό 1777 καί ιδρυτής της ύπήρξεν ή Μαρία-Θηρεσία. Η Άκαδημία αυτή διαίρεται είνε τρία τμήματα, καθώς μανθάνομεν από τόν «Χρόνον» τών Παρισίων. Τό επιστημονικόν, τών γραμμάτων καί ήθικών έπιστημών, τό καλλιτεχνικόν. Τό παράδοξον όμως είνε ότι είνε τό τμήμα τών γραμμάτων δέν γίνονται οι φιλόλογοι καί οι ποιηταί. Βέλγοι συγγραφείς διμαρτυρήθησαν διά την άναστιάσιν αυτήν αλλά ματαιώς. Οι ακαδημαϊκοί τού τμήματος αυτού άποκρίνονται ότι με την λέξιν «γράμματα» δέν έννοείται ή «λογοτεχνία» αλλά πολύ περισσότερον ότι άνάγεται είνε τόν άνθρωπον: είνε την έπιστήμην τού ανθρωπισμοῦ ένθ ή φιλολογία είνε τέχνη μάλλον παρὰ έπιστήμη.

ΕΙΣ τόν Intransigeant διαβάζομεν άναμνήσεις τού γνωστοῦ κ. Antoine, ιδρυτοῦ τού Έλευθέρου θεάτρου, περί τού Ίψεν. Ο κ. Άντουάν είνε από τούς πρώτους εισαγάγοντας τόν Ίψεν είνε την Γαλλίαν. Η ιστο-

ρία τών άποπειρών του άπέμεινε κλασική. Όλος ό κόσμος ένθυμείται τās γυναίκας με κόμμωσιν άλα Botticelli τών πρώτων παραστάσεων τού Ίψεν. Ο Άντουάν έπαιξε κατόπιν είνε τό θεατρόν του την Άγριόπαλιαν. Ίδου τι λέγει:

«Ο κ. Σαιν-Σερζ ένησχολείτο τότε είνε μερικά του χρονογραφήματα με την Νορβηγικήν φιλολογίαν καί είχε προφέρει τό όνομα τού Ίψεν. Είνε την Γαλλίαν δέν τόν έγνωρίζαν σχεδόν καθόλου. Όμιλούσαν έντούτοις δι' ένα έργον κολοσσαϊον, παράδοξον, έντελώς νέον.

Δι' ενεργείας τού Αιμιλίου Ζολά κάποιος μου έφερε τούς «Βρυκόλακας». Η άνάγνωσις τού χειρογράφου μένθουσίασε, κέντούτοις μέστονοχώρησε κάπως. Απέδιδε την αίτίαν είνε σκοτεινά χωρία, κακομεταφρασμένα, είνε ένα κείμενον βαρύν, άδέξιο, περιττόκον. Όμως είχα την έπιθυμίαν νάνεβάσω αυτό τό δράμα.

Τό εδιάβασε λοιπόν είνε μερικούς φίλους του, οι όποιοι έκριναν ότι δέν ήμπορούσε νά παιχθῆ. Άλλοι πάλιν άνεσήκωσαν τούς ώμούς περιφρονητικά. Όπως δήποτε, καί είνε τό άποτέλεσμα, ό κ. Άντουάν άνέβασε τό δράμα αυτό. Έπέτυχε, καί τό έργον έμεινε είνε τό δραματολόγιον τού κ. Άντουάν έως σήμερα.

«Επειτα άνέβασε την Άγριόπαλιαν». Οι κριτικοί έπιφυλλιδογράφοι της εποχής έβλιναν τίς φωνές. Ο Σαρσέ έγραψε: «άγριόπαλια με τις έλιές, με τά ρεπάνια». Φράσις πού έμεινε παροιμιώδης. Κέντούτοις τό δράμα είνε ακόμη είνε τās θεατρικάς τοιχοκολλησεις. «Κατά την γνώμη μου, λέγει ό κ. Άντουάν, ό Ένρικ Ίψεν είνε μεγαλοφυία άπειρόν έκτίσεως. Καί όσοι τόν κατέτρεξαν ύπήρξαν άνθρωποι χωρίς μόρφωσιν καί προληπτικοί».

Τόν Μάϊον τού 1897 ό Όσκαρ Ουάιλν άφινε την φυλακήν τού Reading άφού είχαν άποτίσει την ποιήν του συνισταμένην είνε δύο έτόκον καταναγκαστικά έργα. Τόν ίδιον καιρόν περίπου έδημοσίευεν είνε τό Daily Chronicle, την φιλελεύθερον έφημερίδα έπιστολήν περιγράφουσαν την κατάστασιν τών Άγγλικών φυλακών. Η έπιστολή αυτή γραμμένη με συγκινησικόν καί σχεδόν τραγικήν άπλότητα είνε τό μόνον του έργον με τό De Profundis καί την Ballade πού έγραψεν ό Άγγλος μυθιστοριογράφος καί ποιητής ύστερα από την γνωστήν ύπόθεσιν ή όποία έπέφερε την καταδίκεν του. Ίδου έν άπόσπασμα της έπιστολής: «Οι σημερινοί άνθρωποι δέν έννοούν τί είνε σκληρότης. Τήν θεωροῦν ως είδος μεσαιωνικού πάθους καί την αποδιόχουν είνε τάζιν ανθρωπών όπως ό Eccelliu da Romano καί άλλοι είνε τούς όποιους ή ύποβολή είνε πόνον τών άλλων έδιδε μίαν αληθινήν μαγίαν χαράς... Άλλά οι άνθρωποι τού είδους τού Eccellin είνε άπλώς τύποι άνώμαλοι διεστραμμένοι άτομισμοῦ. Ένώ ή συνήθης σκληρότης είνε άπλώς ήλιθιότης. Είνε άπόλυτος έλλειψις φαντασίας. Είνε τό άποτέλεσμα της εποχής μας με τά στερεότυπα συστήματα, με τούς σφικτους κανόνες καί την ήλιθιότητα. Παντού όπου ύπάρχει συγκέντρωσις, ύπάρχει ήλιθιότης. Ο, τι είνε άπάνθρωπον είνε την σημερινήν ζωήν είνε «l' officialisme». Η αθηντία είνε τόσον άξιοθρήνητος καί είνε τούς έξασκούντας δσον καί είνε τούς ύφισταμένους αυτήν. Είνε ή ποιητική διοίκησις καί τό σύστημα πού αυτή εφαρμόζει, ή πρόφητις πηγή της σκληρότητας της επιβαλλομένης είνε ένα παιδί φυλακισμένον. Οι άνθρωποι πού έγκαυθόρουν τό σύστημα έχουν σκοπούς έξόχως αγαθούς: έκείνοι πού τό θέτουν είνε πρῶξιν είνε έπίσης φιλόανθρωποι είνε τούς σκοπούς των. Η εϋθνήν είνε είνε τούς δογματικούς κανονισμούς, διότι ύποδέχονται ότι έπειδή ένα πράγμα είνε ό κανών, είνε καί καλόν... Είνε φοβερός ό τρόπος με τόν όποιον μεταχειρίζονται σήμερα τά παιδιά, κυρίως διότι δέν έννοούν την ιδιαίτεράν ψυχολογίαν τού παιδιού. Τό παιδί

ήμπορει να έννοση μίαν τιμωρίαν πού του επιβάλει ο πατέρας του ή ο κηδεμών του. Καί υποφέρει τότε με κάποιαν δόσιν υπομονής. Ό,τι τού παιδι δέν ήμπορει να καταλάβη εινε ή ποιηή ή επιβαλλομένη υπό τής κοινωνίας. Δέν έννοει τί θα 'π'η κοινωνία. Διαφέρει τó πρᾶγμα προκειμένου περί τών εφήβων. Όσοι μεταξύ μας εινε ή ήσαν ποτέ τους εινε φυλακή, ήμπορουν να καταλάβουν τί σημαίνει ή ομαδική αὐτή δύναμις, ή ονομαζομένη κοινωνία, πού αν και σκεπτόμεθα περί τών μεθόδων της και τών απαιτήσεών της δυσκολοῦμεθα να τήν δεχθώμεν. Από τó άλλο μέρος ή ποιηή ή επιβαλλομένη από ένα άτομον εινε εἶδος εφηβον εινε πρᾶγμα πού αδυνατεί να έννοση. Κατ' ακολουθίαν τó παιδι άποσπᾶμενον τών γονέων του από ανθρώπους πού δέν εινε ποτέ του και διά τούς οποίους ιδέαν δέν έχει... καταλαμβάνεται από τήν πρᾶτην και δυνατωτέραν έντύπωσιν τήν παραγομένην εκ τής ζωής τών εἰρηκτών— από τόν τρόπον. Ό τρόμος τού παιδιού εινε τήν φυλακήν εινε άκαταμέτρητος...»

ΓΝΩΣΤΟΣ εινε ο Άγγλος φιλόσοφος και συγγραφεύς **Θαμάς Καρλάιλ** τού οποίου οι «**Ηρώες**» ο «**Σάβριος Ρεσάρτος**» και ή «**Ιστορία τής Γαλλικής Επαναστάσεως**» εινε από τάριστοργήματα τής Άγγλικής φιλολογίας. Η κριτική τόν τάσσει μαζί με τόν **Εμερσών** και τόν **Ράσκιν** μεταξύ τών μεγάλων παιδαγωγών, προφητών μάλλον τής Άγγλοσαξωνικής φυλής. Η ζωή τού **Τιτάνος** αυτού τού ιδεαλισμού εκρίθη ως παρόδοξος, συχνά κατεκριθή. Μεταξύ τών βιογράφων του γνωστός εινε ο **Froude**. Εινε τόν «**Γαλάτην Έρμην**» δημοσιεύθη εσχάτως άρθρον «**Καρλάιλ και Φρουδε**».

Ο **Φρουδε** αυτός ιστορικός και μυθιστοριογράφος τόν οποίον ο **Καρλάιλ** ονομάζει εινε τήν διαθήκη του «**ύποχρεωτικόν, προσεκτικόν και πιστόν φίλον**» έλαβε τά αυτοβιογραφικά χειρόγραφα τού φιλοσόφου και τήν συζυγικήν αλληλογραφίαν— τήν οποίαν ο **Καρλάιλ** ήθελε να κρατήσει κρυφήν από κάθε άνθρωπον μάτι— τó εχρησιμοποίησε, τά εξεμεταλλεύθη όπως αυτός ήθελε κ' έκαμε μίαν βιογραφίαν τού **Καρλάιλ** ή οποία δημοσιεύθησα έκαμε θόρυβον εινε τήν άγγλικήν φιλολογίαν. Τόρα ή βιογραφία αυτή έχασε τó κύρος της κυρίως διά τών δημοσιεύσεων του άνεπιού τού **Καρλάιλ**, και ή σκληρότης ή δίδθεν τού φιλοσόφου πρὸς τήν γυναίκα του, ή σχεδόν άνήθικος, αποδεικνύεται μία συκοφαντία.

ΤΟ θέατρον τής **Οράγγης** έγινε κέντρον μεγάλης καλλιτεχνικής κινήσεως. Εκτός τού «**Πολιεύκτου**» και τού «**Ορατίου**» τών δύο άριστουργημάτων τού **Πέτρου Κορνηλιού** εδιδάχθησαν εφέτος άκόμη ή **Εκάθη** τού κ. **Lionel des Rieux**, και ο **Πολύφημος** τού άποθανόντος επ' εσχάτων γόητος ποιητού **Αλβέρτου Σαμαίν**. Ο «**Πολύφημος**» δέν έχει καμμίαν σχέση με τόν «**Κύκλωπα**» τού **Έδριτίδου** πολύ περισσότερο, καθώς ο κ. **Γκωμπέρ** παθατηρεί σχετίζεται με τó **El Polifemo** (1630) τού **Ισπανού Luis de Gongera**. Τό έργον γεμάτο από εύγενή λυρισμόν εινε μεγάλην έντυχίαν.

K.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Τό όνομα τού κ. Σουρή, άναγράφεται κατ' αυτάς

υπό διαφόρους εκδόσεις ως ένδεδειγμένον διά τó βραβείον τής Φιλολογίας **Νόμπελ** εν Έλλάδι.

Εινε τόν **Ιταλόν ποιητήν Καρντούτσι** εδόθη εφέτος τó βραβείον **Νόμπελ** διά τήν φιλολογίαν. Ο **Καρντούτσι** εινε έβδομηντα έτών.

Άγγέλλεται εκδοσις τών έργων τού άγγλου μυθιστοριογράφου **Στήβενσον** εινε είκοσι τόμους. Εινε τήν Άγγλίαν τά έργα τού **Στήβενσον** γίνονται καθ' ήμέραν δημοτικώτερα.

Ο γνωστός Άγγλος προσωπογράφος **Χερχάρμερ** διορίσθη καθηγητής τής ζωγραφικής εινε τήν βασιλικήν **Ακαδημίαν** τού **Λονδίνου**.

Εινε τήν νήσον τού **Άγίου Πανταλέοντος** ήρχισαν άνασκαφαί αρχαίας φοινικικής πόλεως. Άπεκαλύφθησαν έως τόρα οι τοίχοι και άναμένονται σπουδαία αρχαιολογικά εύρήματα.

Η γενέτειρα πόλις τού **Ιουλίου Βέρν**, **Νάντη**, θα στήση τόν άνδριάντα τού **Γάλλου** συγγραφέως.

Εξεδόθησαν αι έπιστολαί τού **Βάγκερ** πρὸς τήν οικογένειάν του (1832—1874) αι όποια παρουσιάζουν τόν μέγαν συνθέτην άγαθόν και άπλοῦν και περιέχουν πληροφορίας περί τών ερώτων του.

Εινε τά περίχωρα τού **Λονδίνου** έγινε δοκιμή νέου ύγρου κατά τής σκόνης τών δρόμων. Η δοκιμή επέτυχε. Τό ύγρον χρησιμοποιείται εινε τούς δρόμους τούς στρωμένους με τó σύστημα **μακαντάμ**. Στοιχίζει περίπου 175 φράγκα ο τόνος και χρειάζονται δύο τόννοι περίπου κατά χιλιόμετρον. Επὶ πλέον 25 φράγκα ήμερομισθιον εργατών.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Εγὼ και Συδάκης και Θανασούλης υπό **Ευγενίου Labiche** κατά παράφρασιν **Άγγέλου Βλάχου**. Βιβλιοθήκη **Μαρασλή**. Αθήναι 1906 δρ. 150.

Ο Σύνδεσμος τής Εδρώπης υπό **Ι. Νοβικώβ** μετάφρ. **Ιωάννου Έπ Καραβία**. Βιβλιοθήκη **Μαρασλή**. Αθήναι 1906 δρ. 6.

Canon de montagne. **Lycoudis - Krupp** Appareils de pointage. Athènes Imprimerie P. D. Sakellarios 1906.

Επιστημονική Έπετηρίς Έθνικου Πανεπιστημίου 1905-1906. Εν Αθήναις τύποις **Π. Δ. Σακελλαρίου** 1906.

Γεωλογία τής Άττικής. Συμβολή εινε τήν θεωρίαν, επί τής μεταμορφώσεως τών πετρωμάτων. **R. Lepsius** κατά μετάφρασιν **Γ. Π. Βουγιούκα** μετά 29 σχημάτων και 14 πινάκων και **Γεωλογικόν χάρτην** τής Άττικής. (Βιβλιοθήκη **Μαρασλή**) εν Αθήναις τύποις **Π. Δ. Σακελλαρίου**.

ΤΟΜΟΙ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ, ΜΕ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΚΠΤΩΣΙΝ

Καταρτίσαντες πλήρεις σειράς τών «**Παναθηναίων**», (1900-1906) πωλούμεν τούς περισσότεροντας τόμους εινε τιμάς έκτάκτως ήλαττωμένας.

Οί τόμοι 1ος, 2ος, 3ος, 4ος, 5ος, 6ος, 7ος και 8ος πωλούνται πρὸς δραχ. ή φρ. ΔΥΟ έκαστος.

Οί τόμοι 11ος, 12ος, πρὸς δρ. ή φρ. ΤΡΙΑ έκαστος.

Οί τόμοι 9ος και 10ος, εκ τών οποίων δέν δέν περισσεύουν αντίτυπα, πωλούνται μόνον με δλόκληρον τήν σειράν πρὸς δρ. 15 έκαστος, ήτοι δλόκληρος ή σειρά δρ. ή φρ. 52.

Διά κάθε τόμον προσθέτομεν εινε τας άνω τιμάς 50 λεπτά διά τας έπαρχίας και 1 φράγκον διά τó έξωτερικόν ταχυδρομικά.

Μετά τήν εξάντλησιν τών περισσευόντων τόμων, αι όλίγα ύπολειπόμενα σειραί τών «**Παναθηναίων**» θα πωλούνται εινε τήν αρχικήν των τιμήν δραχ. 150.

Αι παραγγελίαι στέλλονται πρὸς τήν Διεύθυνσιν τών «**Παναθηναίων**» όδός Άριστοτέλους 35 Αθήνας

και προπληρώνονται.

Η Διεύθυνσίς τών «**Παναθηναίων**»